

SEV

KALENDERN

Årsbok | 2025

STFV

KALENDERN 2025

Årsbok

SFV är en förening som sedan 1882 främjar bildning på svenska i Finland. Tillsammans med våra samarbetspartner och bidragsmottagare bidrar vi till ett mångsidigt och tolerant samhälle där det finlandssvenska har en stark, självklar och positiv roll.

Svenska folkskolans vänner

Annegatan 12 A 24
00120 Helsingfors
sfv@sfv.fi
www.sfv.fi

Vi finns på Facebook,
Youtube, Tiktok
Instagram, LinkedIn och Bluesky.

Chefredaktör

Johan Aura

Redaktionsråd

Johan Aura
Wivan Nygård-Fagerudd
Rabbe Sandelin
Christine Skogman

Redaktion, minnesrunor

Rabbe Sandelin
Hedvig Stenman

Layout

Pia Pettersson

Pärm

Lotta Fors

ISSN 0357-1068 (Print)

ISSN 2243-0261 (Web)

Grano

2025

Motståndskraft

Det är mänskligt att vara rädd för det som är annorlunda. Men den som förlorar sin medmänsklighet förlorar sin mänsklighet. Blindhet inte bara för egna fördomar utan för all slags diskriminering och strukturell orättvisa urholkar samhället.

Med några ord i en filmtitel sammanfattar filmregissören Rainer Werner Fassbinder både rasismens rötter och konsekvens: *Rädsla urholkar själen – Angst essen Seele auf*. Filmen skildrar reaktionerna på förhållandet mellan en äldre tysk kvinna och en yngre marockansk man. Omgivningens rasism åter sig gradvis också in i och slår relationen i spillror. Filmen blottar med skärpa hur rasism förråar både människa och samhälle.

En värdegrund som bygger på respekt för andra och för olikheter borde inte vara svår att enas om. Den uråldriga principen att behandla din nästa som du själv vill bli behandlad är inte naiv. Den är välbeprövad, välgörande och gagnar flest. Den är också fundamentet för välfärdssamhällets strävan att ge alla så lika möjligheter till utbildning och bildning som möjligt. Den kompensatoriska skolan. Det livslånga lärandet. Det demokratiska samhällsskicket. Medborgare som läser och tänker själva, kritiskt och självkritiskt.

Att Finland för åttonde året i rad rankats som det lyckligaste landet i världen är ingen slump. Det är summan av grundvärderingar och förmågor, ett arv av tidigare generationers prioriteringar och vägval, och en människosyn att slå vakt om som handlar inte om den starkes rätt, utan om att se både värdet och potentialen i varje enskild människa. Att se sig själv i den andre.

”

För finlandssvenskheten är bildning och utbildning på svenska en avgörande framtidsfråga – och även SFV:s uppdrag sammanfattat.

Det är knappast heller en slump att det lyckligaste landet har en lång historia av läskunnighet. På en karta från år 1897 över ”läskunniga av bägge könen” i det ryska kejsardömet är den procentuella andelen överlag låg – vilket inte är konstigt bara 36 år efter livegenskapens upphörande. Men högst uppe i nordvästra hörnet finns undantag: i Finland och Estland är över 75 procent av bägge könen läskunniga. Den historiska orsaken till detta är reformationens grundtanke om att varje människa själv ska kunna läsa sin bibel. Intressant blir kartan när man jämför med nutida PISA-resultat, där Estland är i topp i Europa tätt följt av Finland.

I svallvågorna av nyheter om förtryck och nedmontering av mänskliga rättigheter, hot mot rättsstaten och hån mot ”godhetsknarkare”, så utmanar och sporrar oss vårt lands historia att tänka annorlunda och att bygga vidare på den värdegrund som byggt världens lyckligaste land. Detta utan att bortse från problemen, tvärtom. Vi vet att många är olyckliga i landet med den bästa genomsnittliga livskvaliteten. Ungas oro och illamående syns dagligen i skolorna, likaså ojämlikhet och växande klyftor – grogrund för det slags populism som hotar demokratin.

Ingen vill bli lurad. Men i ett medieflöde där lögnar och falsarier dominerar går ingen säker. Lögnerna blir ett slags doping enligt forskarna: vi vänjer oss med både egna och andras. Klickrubriker och skeva vinklar väcker emotioner och egoism. Tilliten människor emellan eroderas. Mot allt detta behöver tanken motståndskraft. Det samhälle som struntar i vad som är sant ruttnar inifrån.

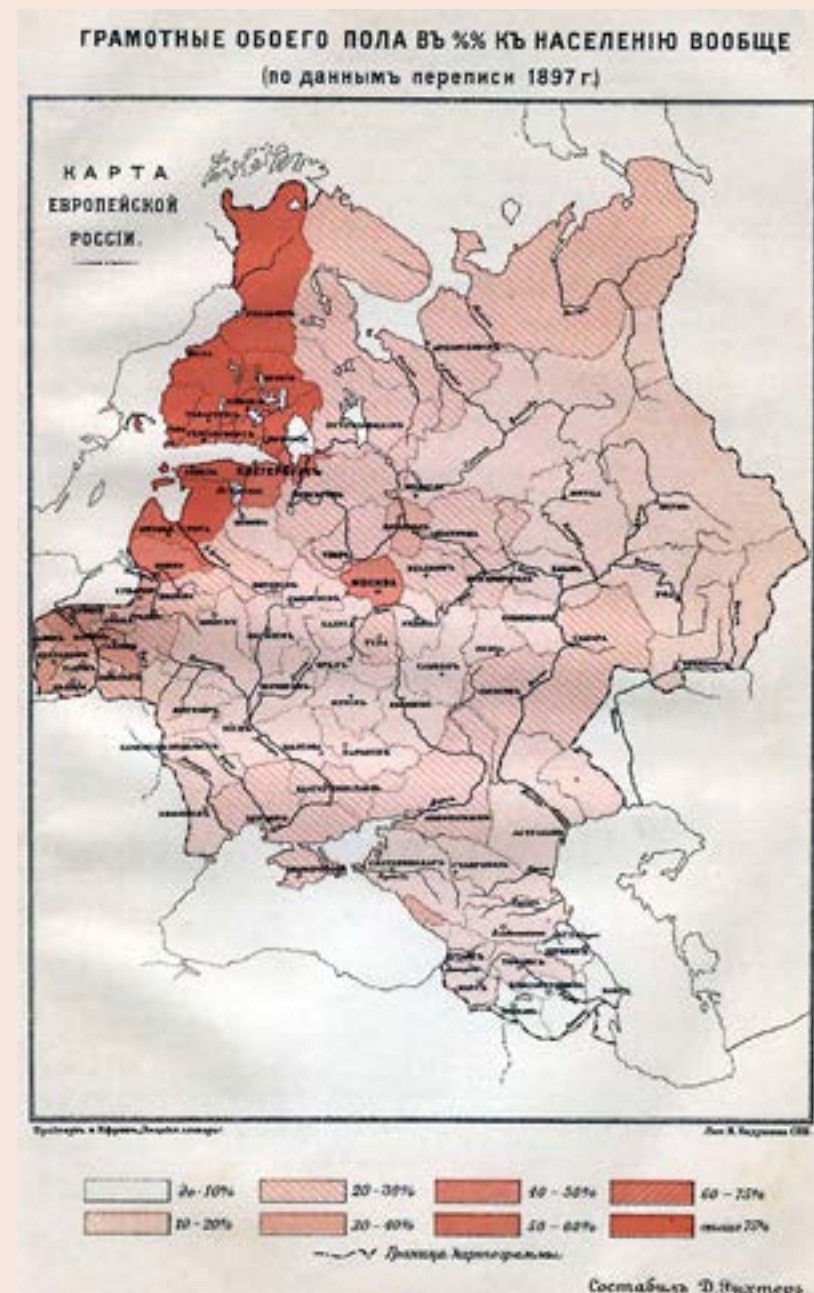
I årets *SFV-kalender* får du läsa ett urval artiklar som ur olika perspektiv belyser bland annat de här frågorna. Ett annat tema är språkinläring och kommunikation. Texterna finns även att läsas på Lärorikt, SFV:s webbsajt för pedagogik och lärande, som sedan lanseringen våren 2023 på kort tid blivit en kraftcentral för den svenska utbildningssektorn i Finland.

FOTO: LINUS LINDHOLM

För finlandssvenskheten är bildning och utbildning på svenska en avgörande framtidsfråga – och även SFV:s uppdrag sammanfattat. Drivkraften för oss är att fördjupa insikten om språkets och kulturens betydelse, och att få vara med och stärka förutsättningarna för det livslånga lärandet. Den hållbara tillväxten jobbar vi för.

Wivan Nygård-Fagerudd
styrelseordförande

På kartan från 1897 över läskunnigheten i det ryska kejsardömet sticker Finland och Estland ut: över 75 procent var läskunniga.

Innehåll

- 14 **Camilla Lindberg**
Vi måste tala om den dolda rasismen

- 20 **Sebastian Dahlström**
När svenskan blir vägen in i det finländska samhället

- 28 **Camilla Lindberg**
It-miljonären vill se ett öppnare Finland

- 34 **Sebastian Dahlström**
Han tränar unga i demokrati och att tänka kritiskt

- 40 **Camilla Lindberg**
Mentorn i demokrati ser skolan som ett mikrosamhälle

- 48 **Camilla Lindberg**
Skolan ska inte vara en detektivbyrå

- 56 **Camilla Lindberg**
Studerande i Axxell hittade modet att tala finska

- 64 **Sonja Finholm**
Barnen i Nykarleby möter finskan varje dag

- 72 **Marcus Floman**
Han väcker läslust med raplyrik och heavy metal

- 80 **Minnesrunor**

- 146 **SFV år 2024**
Kanslichefens översikt	121
Verksamhetsberättelse	155
Bokslut Föreningens resultaträkning	162
Föreningens balansräkning	164
Föreningens finansieringsanalys	166
Föreningens noter till bokslutet	167
Koncernens resultaträkning	177
Koncernens balansräkning	178
Koncernens finansieringsanalys	180
Koncernens noter till bokslutet	181
Bokslutets underskrift	186
Revisionsberättelse	188
Förteckningar	192
Donationsfonder	222

Lärorikt – artiklar

Långläsning med eftertanke

Demokrati har länge varit en självklarhet i våra nordiska länder – åtminstone på ytan. I dag inser vi att den måste vårdas och försvaras aktivt. Begrepp som mångfald, inkludering, antirasism, aktivt medborgarskap och demokratifostran har blivit allt viktigare i vår oroliga samtid.

I den här årsboken har jag samlat nio artiklar från SFV:s webbsajt Lärorikt. Artiklarna är lätt redigerade för den här helheten och tänkta att gå i dialog med varandra. Urvalet kretsar kring dessa ovannämnda teman. Ambitionen har varit att skapa en kuraterad helhet för långläsning – med breda perspektiv, djup och utrymme för eftertanke.

Du kommer att möta respekterade forskare från Finland och Norge som talar om dold rasism, extremism och radikalisering. Texterna är allvarliga, men balanseras av andra artiklar som lyfter fram hoppfulla initiativ från fältet – där många eldsjälar verkar. Du får läsa om en lärare i Grankulla som bygger demokrati i klassrummet, och Sveriges demokratimentor bidrar med inspiration från sin nya utpost. It-miljonären **Mårten Mickos** betraktar Finland från Silicon Valley – med skarp blick och frimodig röst.

Årsboken tar också upp ett ämne som det talas för lite om: att många unga finlandssvenskar har svårt med att våga tala finska. När man inte behärskar majoritetens språk växer lätt en känsla av utanförskap. Här ingår två reportage om skolor som förtjänstfullt lyckats vända trenden. Resultatet är glada barn och unga.

Den avslutande artikeln handlar om läskunnighet – ett av våra viktigaste verktyg i arbetet för demokrati och rättvisa. **Aleksis Salusjärvi** arbetar på ett okonventionellt sätt med läsfrämjande arbete bland unga i skolor och i fängelser.

Jag hoppas att du får en engagerande och tankeväckande läsupplevelse. På larorikt.fi finns ännu mer att upptäcka. Välkommen också dit – och låt texterna inspirera till handling.

Camilla Lindberg
redaktör

Vi måste tala om den dolda rasismen

– Man behöver sätta katten på bordet och tala om rasism med dess rätta namn i våra skolor, säger professor Gunilla Holm, som forskar i ämnet. Hon vill gärna tala om institutionell rasism. Universitetslektorn Alemanji Aminkeng Atabong, som själv upplevt främlingsfientlighet, har utvecklat en app som hjälpmedel.

Jag upplever att rasism inte är något stort ämne i de finländska skolorna i dag. Det beror helt enkelt på att vi inte accepterar att rasism faktiskt är ett problem, och därför har vi inte heller satsat på att bekämpa det, säger universitetslektorn **Alemanji Aminkeng Atabong** från Åbo Akademi. Hans forskningsområde inkluderar hatbrott, ras, rasism, antirasism och anti-rasistisk utbildning – både inom och utanför skolsystemet.

Hans uppfattning är att rasismen finns starkt närvarande i det finländska samhället, och han är kritisk till hur ämnet behandlas i de finländska skolorna.

– Jag tycker inte att det finländska samhället överhuvudtaget har förändrats till det bättre under de senaste decennierna, och den uppfattningen bygger på mina egna erfarenheter.

Rasism upplevs som nytt

Gunilla Holm är professor i allmän pedagogik vid Helsingfors universitet. Hon är en person som ägnat nästan hela sitt liv åt att forska i social rättvisa, med betoning på ämnen som social klass, genus, etnicitet och rasism. Trots att hon gått i pension leder hon alltjämt flera forskningsprojekt, och just nu förbereder hon en presentation för USA:s största konferens i pedagogik, American Educational Research Association Annual Conference i Philadelphia. Hon har även bott och arbetat som professor i USA under många år.

– Vi vet att det finns rasism i våra skolor och i samhället utanför, men ändå känns det för många som ett nytt ämne trots att vi alltid har haft rasism i vårt

”

Jag tycker inte att det finländska samhället överhuvudtaget har förändrats till det bättre under de senaste decennierna.

Alemanji Aminkeng Atabong

Alemanji Aminkeng Atabong är docent i sociologi med stor expertis inom studier i mångfald.

FOTO: PRIVAT

Professor Gunilla Holm är numera bosatt i Ekenäs.

FOTO: MAGNUS LINDBERG

” Vår forskning visar att elever och lärare upplever att det är viktigt att rektorn är med och aktivt och synligt leder det antirasistiska arbetet.

Gunilla Holm

samhälle. Det finns också väldigt lite forskning att tillgå som skulle beröra specifikt rasism i skolor.

Liksom Alemanji Aminkeng Atabong är Gunilla Holm fundersam över situationen i de finländska skolorna. Båda är övertygade om att det är mycket som inte fungerar som det borde. Ett bevis är PISA-resultaten där det i matematik och i litteracitet syns ett stort gap mellan de elever som har invandrarbakgrund och de som inte har det.

– Man skyller ofta på svaga språkkunskaper, men här måste vi fråga oss hur det är möjligt att barn med invandrarbakgrund, som gått i dagvård, förskola och genom hela grundskolan, inte har utvecklat tillräckligt goda språkkunskaper.

Är vår skola en svikare?

Vad är det i verksamhetskulturen som inte fungerar? undrar Gunilla Holm. Svikar vår skola barn och unga med utländsk bakgrund?

Alemanji Aminkeng Atabongs svar på frågan är ett stort ja.

– I nuläget saknar lärarna verktyg så att de kan jobba mot rasism och de behöver absolut få flera konkreta verktyg som de kan använda. Det här är också ett ämne som måste tas in mera målmedvetet i lärarutbildningen, säger han.

Gunilla Holm håller med om att det finns många lärare på fältet som inte har fått någon utbildning i rasism, men just därför är hon mån om att inte skuldbelägga lärarna. Samtidigt uppmuntrar hon skolpersonalen att börja förkovra sig. Lagen kräver att lärare och skolor agerar på rasism och i nuläget finns det mycket bra material att tillgå.

Alemanji Aminkeng Atabong berättar om ett hjälpmedel i form av en app som han har utvecklat. Den är ett kostnadsfritt hjälpmedel som kan hjälpa till att introducera och initiera olika diskussioner kring diversitet.

– Vi spenderar oerhört mycket tid på våra smarttelefoner, och jag tänkte att man kunde göra något smart med den tiden. Därför utvecklade jag appen *Finland without racism*.

I den forskning som Gunilla Holm varit involverad i har det blivit tydligt att många lärare är osäkra på vad rasism är och att många ser rasism som en synonym till diskriminering.

– Vår forskning visar att elever och lärare upplever att det är viktigt att rektorn är med och aktivt och synligt leder det antirasistiska arbetet. Ofta handlar det om att hela skolans verksamhetskultur behöver förändras och i den processen behöver hela personalen och eleverna tas med.

Hon är medveten om att det kan bli smärtsamt på individnivå, eftersom processen alltid måste börja med att man utforskar sig själv? Vilka stereotyper har jag? Gör jag något rasistiskt?

Många av de lärare som ingått i Holms undersökningar berättar att de behöver kontinuerligt stöd i det dagliga arbetet för att kunna utveckla en antirasistisk pedagogik.

– De måste få verktyg så att de alltid kan reagera på en rasistisk incident, och det är viktigt att hela skolan kommer överens om ett antirasistiskt förhållnings-sätt, säger Holm.

Nazikors i vita skolor

Hur ser det ut i Finland? Finns det skillnader mellan finskspråkiga och svenskspråkiga skolor när det gäller rasism i vardagen? Alemanji Aminkeng Atabong och Gunilla Holm kan inte direkt peka på någon forskning.

– Däremot finns det skillnader mellan skolor som är nästan helt vita och de skolor som har en stor variation i elevernas etniska bakgrund. De flesta finlands-svenska skolor hör till den första gruppen, säger Gunilla Holm.

I de här skolorna finns ofta det hon kallar för institutionell rasism. Det kan till exempel innebära att lärarna har lägre prestationsförväntningar på barn med invandrabakgrund. Professorn hänvisar till en tidigare stor studie som visar att elever med invandrabakgrund oftare kanaliseras till vissa linjer inom yrkesutbildningen, istället för till högre utbildning.

Hon avslutar med en viktig påminnelse.

– I de här skolorna ser vi också mera nazistiska uttryck såsom hakkors in-ristade i arbetsborden, tyska kampsånger eller nazihälsningar. Det är viktigt att de här sakerna utmanas, för annars riskerar de snabbt att bli normaliserade och en del av den institutionella rasismen.

När svenskan blir vägen in i det finländska samhället

De svenskspråkiga i Finland ser sig gärna som öppna och toleranta – men är vi så fördomsfria som vi tror? Lärarikt har träffat Alexandr Foy och Tobias Pötzsch för ett samtal om hur det är att integreras i Svenskfinland. Bägge valde att lära sig svenska istället för finska när de flyttade till Finland.

När Alexandr Foy tvingades lämna Ryssland av politiska orsaker hamnade han i nästan helt svenskspråkiga Oravais i Österbotten.

– Det kändes som ett tecken och jag beslöt mig för att välja svenska som integrationsspråk. Jag har alltid varit intresserad av den skandinaviska kulturen, allt från vikingar till Karlsson på taket. Svenska liknar norska och danska, och ger därför även tillgång till ett större kulturellt fält.

Tyskfödde Tobias Pötzsch som vuxit upp i Kanada håller med. Som forskare vid Svenska Social- och kommunalhögskolan har han undersökt de bakomliggande orsakerna till att vissa vuxna migranter väljer att integreras på svenska.

– Det pan-nordiska tänkandet är starkt. Man kan söka jobb även i Sverige, Norge eller Danmark om man talar svenska.

Alla migranter får inte välja språk

Trots att lagen ger invandrare rätt att välja mellan svenska och finska som primärt integrationsspråk är det inte alltid praktiskt möjligt att välja svenska. Alexandr Foy fick avslag när han ansökte om att få integreras på svenska.

– På grund av mitt språkval misstänkte Arbetskraftsbyrån att jag planerade att flytta till Sverige, och erbjöd bara möjligheten att integreras på finska. Som flykting är man i en sårbar situation, och det är inte lätt att hävda sina rättigheter. Men jag lärde mig svenska i alla fall, genom kurser som jag själv betalade för, säger Alexandr Foy som numera är ordförande för föreningen Svenska.fi som hjälper invandrare att integrera sig på svenska.

”

*Som migrant blir man
välkomnad – till en viss gräns.*

Tobias Pötzsch

Alexandr Foy (t.v.) flyttade till Finland 2012 och Tobias Pötzsch kom redan 1997.

FOTO: SEBASTIAN DAHLSTRÖM

Ett vanligt argument som myndigheterna i tvåspråkiga kommuner presenterar när de motsätter sig att någon vill integreras på svenska är att man ändå behöver finska om man väljer att flytta till en annan del av landet. Enligt Tobias Pötzsch är det frågan om kortsiktigt tänkande.

– Kommunen skjuter sig själv i foten. I stället borde man värna om att så många som möjligt ska stanna på orten.

Lättare på mindre orter

Att lära sig språket är en sak – att känna sig delaktig i samhället är en annan. Hur bra är Svenskfinland på att välkomna migranter, går det att bli helt och hållet finlandssvensk?

– Svenskfinland har många fördelar jämfört med det finska Finland. Det är lätt att knyta kontakter inom Svenskfinland, och det finns en starkare känsla av gemenskap och öppenhet. Som migrant blir man välkomnad – till en viss gräns, säger Tobias Pötzsch.

Både Tobias Pötzsch och Alexandr Foy har engagerat sig inom Svenska folkpartiet. Foy har erfarenheter av kommunalpolitiken i Esbo, Helsingfors och Borgå.

– På mindre orter är det lättare att bli en del av gemenskapen. Där upplever jag att fler finlandssvenskar också identifierar mig som finlandssvensk, säger Foy.

Tobias Pötzsch framhåller att vissa nyckelpositioner ändå kan vara svåra att nå som utlänning. När han och övriga representanter för föreningen Multicultural Finland besökte SFP:s partidagar blev den här känslan påtaglig.

– Vi kände oss som reklampelare för öppenhet. Vi representerade något som partiet gärna ville visa upp, men inte helt ville inkludera ändå. Skämten var inåt-värmande, och få tog sig tid att på riktigt interagera med oss.

Finns det risk för att finlandssvenskar tror att de är öppnare än de faktiskt är?

– Jag tror det. Man förlitar sig på att man i alla fall är öppnare än den finsk-språkiga majoriteten, vilket forskning ger belägg för. Men det finns ändå anledning att se sig själv i spegeln. Ett exempel är SFP:s medverkan i den nuvarande regeringen – partiet överger migrationsfrågan när språkfrågan är hotad. Migrationsfrågan offras på språkfrågans altare, säger Tobias Pötzsch.

– Samtidigt är alla finlandssvenskar inte heller lika finlandssvenska. Många svenskspråkiga i huvudstadsregionen har två språkidentiteter: en med sina

Finland borde överlag bli bättre på att ta tillvara migranternas kunskaper, och skapa en dialog där man lär sig av varandra.

Tobias Pötzsch

finskspråkiga vänner och en annan med sina svenskspråkiga släktingar. Trots att den finlandssvenska kulturen är homogen är finlandssvenskarna heterogena. Så frågan är en hurudan finlandssvensk man blir när man blir integrerad, tillägger Alexandr Foy.

Svenska som expressbiljett

Att välja svenska som integrationsspråk kan vara lockande särskilt för migranter som talar ett germanskt språk, eftersom svenskan jämfört med finskan ligger närmare det egna modersmålet. Alexandr Foy säger att det finns de som väljer svenska enbart som en expressbiljett till ett finländskt medborgarskap.

– Under integrationsprocessen träffar vi dem inom föreningen Svenska.fi. Men efter att de klarat den allmänna språkexamen ser vi dem aldrig igen. För dem är svenskan bara ett instrument – och här har själva integrationen misslyckats.

Tobias Pötzsch håller med, ett medborgarskap betyder inte automatiskt att man är integrerad i samhället.

– Men många ser medborgarskapet som skatten vid regnbågens slut. Finland borde överlag bli bättre på att ta tillvara migranternas kunskaper och skapa en dialog där man lär sig av varandra. På så sätt kan vi arbeta för att hela samhället ska bli mer öppet och globalt.

Våga diskutera svåra frågor

Enligt Alexandr Foy lyckas integrationen på svenska i allmänhet bättre i Österbotten jämfört med södra Finland.

– Förutsättningarna är annorlunda när svenskan är majoritetsspråk på orten. Då handlar det om att integrera någon i en majoritet. När man integreras på svenska i exempelvis Helsingfors integreras man in i en minoritet. Då är risken större för att man enbart lär sig språket utan att knyta några kulturella eller privata band.

Hur kan skolan bli bättre på att lära ut mångfald? Både Alexandr Foy och Tobias Pötzsch säger att det är viktigt att diskutera temat ur många synvinklar.

Även om man i skolorna tar ställning mot rasism och diskriminering stannar det ofta vid det.

Alexandr Foy

– I klassrummen är det viktigt att man vågar lyfta även obekväma frågor, som rasism och diskriminering. Risken finns att man enbart vill visa en positiv bild av integration, och blundar för problemen, säger Pötzsch.

– Det är viktigt att man belyser mångfald ur ett konstruktivt perspektiv. Inte bara så att vi alla är olika, utan att mångfald är en del av naturen. Mångfald i samhället leder utvecklingen framåt, säger Foy.

Alexandr Foy har flera års arbetserfarenhet som handledare i olika skolor i Helsingfors. Han säger att arbetet mot diskriminering och rasism varierar mycket mellan olika skolor. Vissa tar genast tag i det, medan andra sopar problemen under mattan. Skolkuratorerna, lärarna och rektorn är i nyckelposition.

– Skolpersonalen borde överlag vara mera lyhörd. Även om man i skolorna tar ställning mot rasism och diskriminering stannar det ofta vid det. Det är viktigt att också prata om varför man inte ska diskriminera, och att diskriminering kan se ut på många olika sätt, säger Foy.

Tobias Pötzsch önskar för sin del att integrationsfrågor skulle få större utrymme i lärarutbildningen.

– Inom klasslärarutbildningen på universiteten tar man inte upp frågor som berör mångkultur och integration i tillräckligt hög grad. Mycket av ansvaret för att skaffa sig kunskap i de här frågorna ligger på den enskilda läraren.

Ett värdefullt skyddsrum

Fortsättningsvis återstår alltså en hel del arbete för att integrationen ska löpa friktionsfritt. Men både Alexandr Foy och Tobias Pötzsch säger att utvecklingen går åt rätt håll, och de vill också lyfta fram mycket positivt med Svenskfinland.

– Trots viss kritik är jag mycket tacksam för hur jag blivit bemött. Jag har fått stor hjälp av både personliga kontakter och kontakter till tredje sektorns organisationer, säger Pötzsch.

– Till hundra procent! Varje år på Svenska dagen skriver jag ett inlägg på sociala medier där jag tackar mina lärare och kollegor och alla mina kontakter i Svenskfinland. Jag vill att alla invandrare ska få uppleva samma välkomnande

”

Varje år på Svenska dagen skriver jag ett inlägg på sociala medier där jag tackar mina lärare och kollegor och alla mina kontakter i Svenskfinland.

Alexandr Foy

som jag har fått. I dag är finlandssvenskheten en del av min identitet – i många sammanhang upplever jag mig som helt finlandssvensk. Och det är jag stolt över!

Även Tobias Pötzsch upplever finlandssvenskheten som en del av den personliga identiteten. Att integreras på svenska, som en minoritet i en minoritet, kan också fungera som ett skyddsrum mot att totalt assimileras i det finländska majoritetssamhället.

– Det går att bevara en del av sin tidigare kultur samtidigt som man blir del av en ny kultur. Det är lättare att bejaka olikheter i Svenskfinland.

Tobias Pötzsch (t.v.) lärde sig svenska av sin åländska fru. Alexandr Foy har alltid varit intresserad av den skandinaviska kulturen.

FOTO: SEBASTIAN DAHLSTRÖM

It-miljonären vill se ett öppnare Finland

Företagsbyggaren Mårten Mickos jobbar bland skyscraporna i San Francisco.

– Här i Silicon Valley frågar man inte varifrån du kommer, utan vart du är på väg. Det är en stor skillnad jämfört med Svenskfinland där man hela tiden vill döma och låsa in varandra i en låda innan man ens hunnit öppna munnen.

Under Teams-intervjun sitter it-miljonären **Mårten Mickos** och tittar in i sin skärm. Han föredrar att kallas företagsbyggare, men oavsett titel är det framför en datorskärm han sitter tio timmar per dag.

– Fyra timmar går åt till att behandla meddelanden, fyra timmar till möten och så återstår två timmar när jag sitter och tänker.

Utanför hemmakontorets fönster breder San Franciscos centrum ut sig.

– Vi har inga kontorsutrymmen längre utan alla jobbar hemifrån. Det var jag van vid redan innan pandemin, säger han.

Ett mecka för teknologi

Mårten Mickos vrider på skärmen så att jag kan se skyscraporna och en del av teknologivärldens mecka, Silicon Valley. Här i området har cirka fem miljoner människor samlats från världens alla hörn kring ett och samma tema, nämligen högteknologi.

– I Silicon Valley spelar det ingen roll hur man ser ut eller vad man har för bakgrund. Det leder per definition till en bra mångfald, säger Mickos.

I det företag som han leder, HackerOne, arbetar man kort och gott utifrån värdegrunden *respect all people*. Upprinningsområdet till Silicon Valley är enormt och han förliknar det vid en fotbollsliga där man spelat fotboll i hela sitt liv, och en dag hamnar i bästa ligan.

”

*I Silicon Valley
spelar det ingen roll hur
man ser ut eller vad man
har för bakgrund.*

Mårten Mickos

Mårten Mickos jobbar i San Francisco där han trivs bra med den öppna mentaliteten.

FOTO: PRIVAT

FOTO: PIXABAY/SANJIANG

”

Om man vill bygga något nytt måste man ha en massa kontroversiella ideér och för att få det måste man ha olika människor med i arbetet.

Mårten Mickos

Missförstånd kring mångfald

– Om man vill bygga något nytt måste man ha en massa kontroversiella ideér och för att få det måste man ha olika människor med i arbetet. Vill man dessutom bygga det bästa i världen, måste man helt enkelt plocka in de bästa människorna från hela världen.

Mårten Mickos säger att de som kommer hit har genomgått en lång filtreringsprocess vilket bidragit till ett urval av stor intelligens och kunnande. Här ska alla vara intresserade av högteknologi, annars har man inget här att göra.

Frågan som infinner sig är hur det då kan uppstå mångfald.

– Vilken grupp man än skapar måste den ju fokusera på någonting och det fattar inte folk. Mångfald betyder ju inte att man ger avkall på sina prioriteter. Man fokuserar helt enkelt på det man ska fokusera på och sedan får mångfalden i stället bli synlig på andra sätt.

Istäcket spricker upp

Under intervjun kollar Mårten Mickos via en satellitkarta upp isläget i Åbolands skärgård där han har sitt fritidshus. Han konstaterar att Finland vid tidpunkten för intervjun ännu ligger täckt av is.

Rent generellt tycker Mickos att finländarna är rätt dömande, ogina och trångsynta mot varandra. Samtidigt ser han ett land som är mer internationellt än någonsin. Istäcket håller med andra ord på att spricka upp och inget verkar kunna hindra vårsolens verk.

– De där tjugo procenterna som är trångsynta har ingen chans mot de andra åttio, inte ens om de sitter i regeringen, så ”so what”. Här tycker jag att folk är onödigt nervösa, även om man förstås ska motarbeta ogynnsam utveckling.

Däremot riktar han skarp kritik mot Migrationsverket som han anser att misskött sig grovt under de senaste femtio åren. Varför har ingen gjort någonting åt det? Han fördömer det han kallar för institutionaliserad diskriminering och tycker att Migrationsverket gör det krångligt för människor som vill flytta till Finland.

Japan som undantag

– De samhällen som klarat sig bäst genom tiderna är de som varit blandade, säger Mårten Mickos.

Han nämner samtidigt ett motexempel, nämligen Japan.

– Det är ett stort land som är förvånansvärt homogent och ändå fungerar det förvånansvärt bra. Men de länder som gjort något nytt för vår civilisation har alltid varit blandade samhällen.

Vad är hindren för mångfald i Finland?

– Folk är själviska på ett dumt sätt. I Finland tror vi att vi har jättestor respekt för bildning men det stämmer inte. Det gäller i sådana fall utbildning, men vi har ganska få som på riktigt vill vidga sina tankar.

När Mickos hör att undervisnings- och kulturministeriet utlyst 2024 som ett temaår för bildning blir han inte imponerad, snarare irriterad.

– Temadagar, kampanjer, diversitetsveckor och så vidare. Alla vet hur lite effekt sådant har. Vill man påverka måste man göra det långsiktigt. Det är just sådant där strunt man håller på med i Finland och sedan är man självgod och tror att man är något när man har fått till ett bildningsår.

Mårten Mickos säger att han är kritisk till sådant som olika institutioner hittar på för att hålla sig själva vid liv, i synnerhet i kombination med att de använder ett språk som tar bort makten från individen.

Öppna upp för nya idéer

Han har fått upp farten och fortsätter:

– Det enda som har någon betydelse är vad individen gör. Om folk inte gör något, så är det just det som är problemet. I Finland hänvisar man hela tiden till auktoriteter och du gör ju det själv när du intervjuar. Det är sjukligt i mitt tycke. Man får inte tänka sig att någon annan är ansvarig, det är just då som inget händer.

I San Francisco håller solen på att gå upp och it-miljonären vrider lite på sin skärm. I Finland håller det samtidigt på att skymma. Han är övertygad om sin sak. Finland måste öppna upp ännu mera och ge utrymme för olika perspektiv och idéer. Det kommer att främja tillväxt och utveckling.

Mårten Mickos bor delvis i Nagu, där han har ett fritidshus.

FOTO: PRIVAT

Han tränar unga i demokrati och att tänka kritiskt

När hoten mot liberal demokrati breder ut sig gäller det att objektivt kunna förstå hur samhället fungerar. Markus Ahlfors undervisar i samhällslära i Gymnasiet Gran-kulla samskola. Han vill rusta sina elever med motståndskraft och emotionell intelligens.

När Markus Ahlfors inledde sin senaste kurs i samhällslära var det nya regler som gällde. Eleverna fick lämna datorn i väskan, och Ahlfors delade ut häften och pennor i klassen.

– Forskningen är entydig på den här punkten. Man lär sig bättre när man antecknar för hand. Jag förklarade för eleverna att det här är ett test.

Efter avslutad kurs var 24 av kursens 25 elever överens om att testet var lyckat. Handskrivna anteckningar fastnar bättre i minnet än digitala. Och när datorerna hölls avstängda rådde ett lugn i klassrummet, skärmens distraherande dopamin-kickar uteblev och eleverna kunde rikta all uppmärksamhet på undervisningen.

– På mina kurser får studerandena alltid ha sina anteckningar framme under provet. Det motiverar dem att anteckna med omsorg.

Emotionell intelligens

I en tid som präglas av hybridhot, populism och en misstro mot liberal demokrati är ämnet samhällslära viktigare än någonsin.

– Mina hjärtefrågor är politisk polarisering, populism och den liberala demokratins kris. När eleverna inser vad demokrati är inser de också varför den är hotad.

Markus Ahlfors säger att hans jobb i grunden går ut på att väcka resiliens och kritiskt tänkande hos sina elever.

”

Mycket av politiken idag handlar om att folk överreagerar emotionellt, och därefter låser fast sig i någon viss åsikt.

Markus Ahlfors

Läraren Markus Ahlfors använder ofta egna läromedel i sin undervisning.

FOTO: SEBASTIAN DAHLSTRÖM

På mina kurser får studerandena alltid ha sina anteckningar framme under provet. Det motiverar dem att anteckna med omsorg.

Markus Ahlfors

– Mycket av politiken idag handlar om att folk överreagerar emotionellt, och därefter låser fast sig i någon viss åsikt. Populism och desinformation är effektivt eftersom det går rakt in i känslorna – lyckas man väcka känslor så lyckas man övertyga folk.

Att motstå frestelsen att ryckas med i den känslostorm som präglar den offentliga debatten kräver emotionell intelligens.

– Jag vill lära mina studerande att stå emot och klara av det överflöd av information som vi drunknar i, och inse vikten av att ta en paus och analysera de egna känslorna.

Förståelse viktigare än fakta

Markus Ahlfors använder sällan läroböcker i sin undervisning. Han skapar sina läromedel själv genom att gripa tag i aktuella politiska händelser.

– Vi går in på sak och tar fasta på något fenomen eller skeende i samhället. Sedan nystar jag upp det och förklarar de bakomliggande faktorerna. Då blir eleverna engagerade och ser relevansen.

Ahlfors medger att hans undervisningsmetoder är krävande. Lektionerna är föreläsningar där eleverna själva ansvarar för att anteckna det som sägs. I gengäld har Ahlfors aldrig förutsatt att hans elever ska minnas en massa fakta under ett provtillfälle.

– Jag har alltid låtit eleverna ha anteckningar och läromedel framme under proven. Frågorna i proven handlar om att objektivt analysera ett fenomen, det är sällan rena faktafrågor.

Metoden har visat sig minska elevernas stress inför proven.

– Tanken är att de också ska lära sig något nytt under själva provtillfället.

Tidigare lät Markus Ahlfors sina elever ha datorn framme under proven, och tillgång till internet. Men det här blev omöjligt i och med de AI-drivna chattbottarnas intåg.

– Numera är det bara de egna handskrivna anteckningarna från kursen som gäller.

Ungdomarna utvecklas snabbt under gymnasieåren. För att fånga särskilt de yngre elevernas intresse tar Markus Ahlfors fasta på frågor som ligger nära eleverna själva.

– Vilka erfarenheter har de och vad är de intresserade av? Är de exempelvis aktiva inom en idrottsförening kan man lätt komma in på kommunalpolitiken den vägen.

Markus Ahlfors säger att det är en myt att unga inte skulle bry sig om samhällsutvecklingen eller känna ett samhällsengagemang.

– De flesta gör det. Men klyftan till den minoritet som inte engagerar sig blir allt djupare. De som hamnar utanför samhället hamnar allt längre utanför.

Kontrollera skolan och pressen

Det aktuella presidentvalet har Markus Ahlfors använt som språngbräda för att tala om allt från Nato och utrikespolitik till den politiska kompassen, alltså fyrfältet som beskriver politisk åsikt på skalan konservativ/liberal ur både ekonomisk och värdemässig synvinkel.

Vikten av fria medier är ett annat återkommande tema. Här kan det vara ändamålsenligt att fundera på hur det ser ut i länder som saknar fri press.

– Jag brukar skämtsamt förklara för mina elever att om jag ville kuva ett folk skulle jag ta kontrollen över medierna och skolorna – då begränsar man människorna och kommer in mellan öronen på dem.

För att eleverna ska förstå vad det extrema alternativet till en liberal demokrati kan vara brukar Ahlfors också ta hjälp av skönlitteratur.

– Romanen *1984* och tv-serien *The Handmaid's Tale* brukar de känna till.

Sociala medier är ingen ekokammare

Skillnaden mellan dagens unga och tidigare generationer är det gigantiska informationsflöde de tvingas ta ställning till, inte minst på sociala medier.

– En utmaning de unga har är att kritiskt värdera enorma mängder information. Äldre generationer som hade mindre att filtrera lärde sig snabbare att sälla och sortera – och blev bättre på källkritik. Många unga klarar det också fint, men det finns en växande klyfta till dem som inte klarar det, och sväljer det mesta de läser och hör.

Påståenden om att sociala medier är ekokammare som bara upprepar den egna bubblans syn på världen skriver Markus Ahlfors inte under.

– Det finns ett stort missförstånd kring dessa filterbubblor. Forskning visar att sociala medier de facto har rivit ner murar mellan olika åsikter. Problemet är att vi söker bekräftelse inom vår egen bubbla, och det gör vi genom att fördöma dem som är av annan åsikt.

I stället för förståelse, och vilja att bredda den egna uppfattningen, ligger tonvikten i debatten på att så effektivt som möjligt argumentera omkull sina motståndare. Det här är en destruktiv utveckling som hänger ihop med den allt mera utbredda politiska polariseringen, inte minst i USA.

– Mitt jobb är att ta tag i just det där. Att motstå frestelsen att söka bekräftelse inom de egna bubblorna. Att inte reagera med starka känslor och simplificera sina egna åsikter.

Markus Ahlfors återkommer till honnörsorden kritiskt tänkande och resiliens. Och emotionell intelligens för att bryta sig loss ur behovet av social bekräftelse.

– Det är viktigt att lära de unga att det inte ligger något hot i att ha fel, och det är okej att kunna ändra sin åsikt.

Mentorn i demokrati ser skolan som ett mikrosamhälle

Hur behandlar man konflikten mellan Israel och Palestina i skolan? Vad gör man med kolleger som har åsikter som strider mot värdegrund och demokrati? Charlotta Turegård Granath är Sveriges demokratimentor och utbildar nya lärare i demokratifostran.

Man måste på olika sätt organisera sin undervisning så man kan diskutera svåra frågor, stöta och blöta, säger **Charlotta Turegård Granath**. Hon utbildar lärare vid Södertörns högskola, är prisbelönt inom området för demokratifostran och utsedd till demokratimentor för Sveriges lärare.

I den skola där hon ännu undervisar har konflikten mellan Israel och Palestina bjudit på utmaningar. I skolan går nämligen elever som representerar båda sidorna. Hur gör man då?

– Vi bakar helt enkelt degen tillsammans och pådyvlar inte eleverna en åsikt. Vi tittar på den historiska bakgrunden och undersöker tillsammans vad som kan ligga bakom bägge parter agerande.

Charlotta Turegård Granath säger att allt sådant diskuteras, samtidigt som man också lyfter fram att krig och konflikter leder till fruktansvärda förhållanden och människoöden.

– Det är heta frågor där känslor är inblandade, men vi måste våga ta tag i dessa frågor, för det är i skolan, i en trygg miljö, som vi kan diskutera och ta reda på fakta tillsammans.

Demokratimentorn uppmanar lärare att ta hjälp av kollegor, att bjuda in experter och även involvera elevhälsan.

”

Vi bakar helt enkelt degen tillsammans och pådyvlar inte eleverna en åsikt.

Charlotta Turegård Granath

Charlotta Turegård Granath stöder blivande lärare i demokratifostran.

FOTO: COLLAGE FOTO

– Vi måste undersöka förhållandena utifrån olika perspektiv och prata enskilt med elever som är berörda extra mycket. I skolan behöver vi ta upp aktuella frågor som sker i samhället. Lärarna är inte längre den enda källan till information, men vi är den gemensamma platsen när det gäller att fostra demokratiska medborgare. Skolan är därför oerhört viktig, säger Charlotta Turegård Granath.

Hon understryker många gånger betydelsen av att vi blir medvetna om den saken. I synnerhet just nu. I våra skolor minskar nämligen andelen elever och studerande som aktivt tar till sig nyheter via det som definieras som pålitliga medier. Desinformation och falska nyheter har i stället blivit en del av vardagen.

– Fånga in nyheterna i undervisningen och skolan. Prenumerera på tidningar, titta på aktuella nyhetssändningar och diskutera det ni ser. Vad är trovärdigt, vad är inte? Gör komparativa studier av det ni tar in, jämför likheter och olikheter.

Att tycka olika är inte fel

Ett tryggt klassrumsklimat utgör enligt Charlotta Turegård Granath grunden för all demokratifostran. Därifrån bygger man sedan vidare, inte enbart inom ett ämne, utan låter det löpa som en röd tråd genom alla ämnen och all undervisning.

– Vad betyder det att lyssna? Hur betar jag mig i en demokrati mot en motståndare med helt andra åsikter? Allt det här behöver man träna på i klassrummet. Skolan är ett mikrosamhälle.

Demokratimentorn säger att det kort och gott handlar om ett pedagogiskt och didaktiskt angreppssätt där man tillåter att olika sidor och åsikter får komma fram.

– Att tycka olika är inte fel, det är viktigt att betona det. Saker och ting förändras, vi har inte facit i dag och våra nuvarande lagar kommer att skrivas om. Ett tidigare exempel på det är kvinnlig rösträtt.

Konfrontera din kollega

De flesta lärare tar sin roll som demokratifostrare på största allvar. Charlotta Turegård Granath säger att i sin lärarroll ska varje lärare utgå från den gemensamma värdegrund som finns dokumenterad i olika styrdokument. Men vad gör man om man upptäcker kolleger som uppvisar tendenser till en avvikande värdegrund?

”

Det är heta frågor där känslor är inblandade, men vi måste våga ta tag i dessa frågor, för det är i skolan, i en trygg miljö, som vi kan diskutera och ta reda på fakta tillsammans.

Charlotta Turegård Granath

– Man ska tala med den som är personalansvarig på skolan, säger Turegård Granath utan att tveka.

Hon säger att man också frimodigt kan konfrontera den lärare som uttalar sig emot den gemensamma värdegrunden och fråga: Vad menar du?

Man behöver också hantera de elever som uttalar saker i klassrummet som strider mot värdegrunden. Demokratimentorn berättar att hon brukar sätta sig på huk bredvid eleven, eller på en stol, så att de hamnar i samma ögonhöjd och bemöta eleven respektfullt, men ändå göra en tydlig markering.

– Varifrån kommer den här informationen du har? Vad är det som gör att du tycker så?

Extra viktigt är om det om elevens uttalanden strider mot befintlig lagstiftning.

– Då är det bara att säga att det helt enkelt inte är ok enligt lagen.

Charlotta Turegård Granath talar ofta om det kompensatoriska uppdraget som skolan har. Det kan bli aktuellt i samband med perioder av arbetspraktik och prao.

– Det är viktigt att diskutera demokratirelaterade frågor både före, under och efter en sådan period när elever och studerande varit ute i det riktiga arbetslivet.

När det ordnas val

Sedan ett år tillbaka fungerar Charlotta Turegård Granath som Sveriges nationella demokratimentor, som bland annat innebär att stötta skolor och lärare i demokratifrågor.

– Det är ett ärofyllt uppdrag, men det förpliktar också, säger hon.

Demokratimentorn känner till många konkreta metoder som fungerar i klassrummet när man vill arbeta med demokratifostran. Hon brukar även uppmana sina elever att engagera sig när det förrättas val i samhället.

– Det är en fin sak att ha på sitt cv som visar att man är ansvarstagande och pålitlig.

*Att tycka olika är inte fel, det är viktigt att betona det.
Saker och ting förändras, vi har inte facit i dag och våra
nuvarande lagar kommer att skrivas om.*

Charlotta Turegård Granath

Charlotta Turegård Granath uppmuntrar skolan att också involvera andra yttre aktörer i skolans demokratifostran. Det finns nämligen en viktig metod som får i gång tankeprocesser och viktiga samtal.

– Det är när vi för in verkligheten i undervisningen; att möta politiker, beslutsfattare och överlevande, att ta oss till platser eller att möta en person av kött och blod som har upplevt något. Det blir på riktigt.

Hon poängterar vikten av att använda dokumenterat material.

– När det inte finns så många överlevande kvar från Förintelsen, får vi använda litteratur, inspelade berättelser och filmer för att levandegöra historien. Det är inte riktigt samma sak, men det blir ändå en personlig röst bakom en händelse och det berör samt skapar engagemang.

Demokratimentorn tipsar

4 hörn – värderingsövning

Berätta för eleverna vilket hörn i rummet som representerar ett visst svar eller en viss åsikt. Ställ en fråga? Vilken årstid är bäst? Uppmana alla att gå och ställa sig i det hörn som motsvarar ens personliga åsikt. Diskutera valet efteråt. Metoden kan sedan användas med mera värdeladdade frågor.

Använd rollkort

Eleverna får inta olika roller i en viss situation. En person utses till fokushållare, en tar tid, en är sekreterare. Två utses till peppare. Deras roll är att uppmuntra. Efteråt diskuteras man hur det kändes i de olika rollerna och även hur det kändes att få uppmuntran.

Pröva ett analyschema

Sätt en aktuell händelse i centrum, till exempel Nato. Diskutera orsakerna till att till exempel Nato bildades och konsekvenserna. Titta på den utifrån väldigt olika perspektiv och analysera de konsekvenser som ett beslut kan få utifrån olika målgrupper. Det kan exempelvis vara ett nationellt eller globalt perspektiv.

Gör bildanalys

Bilder är berättelser. Analysera olika typer av bilder. Vad ser ni på bilden? Vad kan vara syftet? Studera valaffischer. Titta även på bilder som synliggör civilturage och diskutera dem.

Läs mer i boken: *Demokratiuppdraget i skolan – Metodhandbok med undervisnings-exempel*, av Charlotta Granath.

Skolan ska inte vara en detektivbyrå

Ska en lärare som upptäcker tecken på radikalisering och extremism hos en ung person ringa polisen? Nej, ropar två norska forskare med en mun. I skuggan av den fasansfulla massakern på Utøya ser de faror med att globala utmaningar flyttar in i skolan och förvandlas till pedagogiska problem.

Ska en lärare ringa polisen om man upptäcker att en elev inte lär sig läsa? Vi vet i dag att många som blivit radikaliserade haft stora utmaningar med sin skolgång, till exempel med läsningen, säger **Martin Sjøen**.

Han är forskare och utbildar lärare vid universitetet i Bergen, och väljer att medvetet vara lite provocerande. Massakern på Utøya finns i färskt minne ännu ett decennium senare. Terrorismen ökar rent allmänt i vår värld. I Norge uppmanar myndigheterna som ansvarar för landets säkerhet alla lärare att snabbt reagera och anmäla om det upptäcker något oroväckande.

– Men en lärare möter dagligen mycket som är problematiskt i vardagen, säger Sjøen som också skrivit en doktorsavhandling om hur man kan förebygga radikalisering.

Massakern den ödesdigra julidagen 2011 har blivit ett globalt exempel på grov radikalisering och extremism.

– Jag upplever ändå att den kritiska och välbehövliga diskussionen faktiskt blev lite begränsad efteråt. Senare forskning har också visat att det fanns stora variationer inom de norska skolorna när det gäller kompetens och insikt i hur man förebygger extremism, säger Martin Sjøen.

Det var först 2020, när den nya läroplanen infördes i Norge, som förebyggande av terrorism och extremt våld, med avstamp i händelsen, blev en del av innehållet i ämnet samhällslära.

”

En lärare som träffar sina elever varje dag står i en god position att kunna lägga märke till markanta förändringar hos en enskild elev.

Martin Sjøen

Martin Sjøen har skrivit sin doktorsavhandling om hur man förebygger rasism i skolan.

FOTO: PRIVAT

Claudia Lenz är utbildad filosof och statsvetare
från universitetet i Hamburg.

FOTO: UNIVERSITETET I OSLO

Ser du en student som kan bli en terrorist eller ser du en person som har behov?

Claudia Lenz

Martin Sjøen berättar om lärare som direkt efter massakern fick instruktioner av skolledningen att minimera diskussionerna i klassrummet. Orsaken var att man inte ville riskera att ytterligare traumatisera de elever som hade personliga kopplingar till massakern.

Hur ser det ut i dag när man utbildar lärare?

– Radikalisering är faktiskt inget stort tema i vår lärarutbildning i dag, säger Martin Sjøen.

Viktigt med holistiskt synsätt

Claudia Lenz är också lärarutbildare och arbetar med att förebygga fördomar och gruppfiendlighet i skolan. Hon sitter även med i en extremismkommission som den norska regeringen tillsatte 2022.

Hon tar också avstånd från skolan som en institution som kan åläggas en form av polisiära säkerhetsfunktioner. Dit hör till exempel identifiering av potentiella brottslingar.

– Ser du en student som kan bli en terrorist eller ser du en person som har behov?

Claudia Lenz berättar att de skolor som lyckats väl i sitt förebyggande arbete haft ett holistiskt synsätt. Nyckeln har varit att man arbetat genomgripande med att förändra hela skolkulturen och även försökt samarbeta med andra yttre aktörer.

Massakern på Utøya var stor, planlagd och dramatisk. Därför fick den mycket uppmärksamhet. Men Martin Sjøen påpekar att det finns flera tidigare och även senare nationella exempel på extremism i Norge. Landet fick faktiskt sin första handlingsplan mot radikalisering redan ett år före händelsen på Utøya.

– Högerextremismen har en lång historia i vårt land och för några år sedan var det islamismen som stod i fokus när européer åkte till Syrien och Irak för att kriga, bland dem norrmän.

Han berättar att Norge också var ett av de första länderna som började utveckla exitprogram för den här typen av radikaliserade personer. Terroristen Anders Breivik återkommer ännu i den norska debatten.

Skolan ska aldrig någonsin ha rollen som secret service. Skolans stora uppgift är att arbeta för välmående, inkludering och att ge de unga mening i livet.

Claudia Lenz

– Praktiskt taget alla arenor där han har funnits har undersökts, för att om möjligt hitta ett svar på hur det kunde gå så snett, säger Sjøen.

I vissa sammanhang har den skärsådande blicken vänts mot skolan, men varken Martin Sjøen eller Claudia Lenz vill utse skolan till en avgörande faktor för att motverka radikaliserings bland unga människor.

– Skolan har ett stort samhällsmandat och det har alltid funnits stora förväntningar på skolan när det gäller stora och komplexa frågor, men det är helt realistiskt att skolan skulle kunna lösa problemställningar som är globala. Det händer ibland till och med att skolan får skulden för dem, säger Martin Sjøen.

Medias inflytande och roll är enligt honom både större och viktigare.

– Det finns också en stor problematik förknippad med att man tar stora globala frågor in i skolvärlden. Där förvandlas de plötsligt till pedagogiska problem, vilket de inte är.

Fokusera på rätt sak

Båda forskarna regarerar likartat när de blir ombedda att svara på frågor om vilka tecken på extremism som en lärare då borde reagera på. Frågan är helt enkelt fel ställd. Perspektivet likaså. Claudia Lenz betonar i stället den viktiga demokratiska bas som skolan bör bygga in i all sin verksamhet och den som extremismkommissionen också utgår ifrån. Den grunden kan inte bantas ner till en tipslista.

– Skolan ska aldrig någonsin ha rollen som secret service. Skolans stora uppgift är att arbeta för välmående, inkludering och att ge de unga mening i livet. Man behöver även ge dem verktyg för kritisk reflektion och redskap för hur de ska hantera fake news, säger Claudia Lenz.

Martin Sjøen säger att det också kan vara svårt att se skillnaden mellan extrema tankesätt som hör ihop med unga individers normala socialiserings- och utvecklingsprocess, och sådana som faktiskt är onormala.

– Men en lärare som träffar sina elever varje dag står i en god position att kunna lägga märke till markanta förändringar hos en enskild elev.

Till minnet av de omkomna ungdomarna på Utøya.

FOTO: WIKIMEDIA/ PAALSO PAAL SØRENSEN

FOTO: FRIDA LÖNNROOS

Martin Sjøen ger ett gott råd till lärare som ser tendenser till radikalisering hos enskilda elever.

– De unga som faller offer för radikalisering känner sig ofta utanför, diskriminerade, och upplever att ingen bryr sig om dem. Möt dem då i stället med det motsatta, det vill säga omsorg, tolerans och inkludering.

Samtidigt betonar han att man hela tiden behöver ha i åtanke att läraren inte har endast en extrem elev i klassrummet som behöver omsorg, utan kanske tjugo andra som också har behov.

Claudia Lenz är helt av samma åsikt, men säger att det i vissa speciella situationer kan finnas orsak att kontakta polisen.

– Men då sker det utifrån samma pliktskyldighet som alla medborgare har, att reagera på något som upplevs som hotfullt, och det bör ändå vara ett mer sällsynt sätt att angripa problemet på.

Martin Sjøen

- har skrivit en doktorsavhandling om hur man förebygger extremism i skolan
- är försteamanuens och lärarutbildare vid universitetet i Bergen
- forskar i hur man förebygger extremism, samt i demokratiskt medborgarskap och det mångkulturella samhället.

Claudia Lenz

- har varit med om att bygga upp demokratiprojektet DEMBRA
- är professor vid MF Vetenskapliga högskolan i Norge och även forskningsprofessor vid centret för studier av Förintelsen och norska Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter
- forskar i attityder och förhållningssätt till judar och muslimer bland norska ungdomar.

Studerande i Axxell hittade modet att tala finska

Att våga tala finska är en viktig del på vägen till ett nytt yrke. Med stöd av speciallärare och träning i verkliga livet har kockstuderande Lee Illman och de blivande sjömännen Emil Wikström och Gustav Snickars lyckats övervinna sina språkliga utmaningar.

Jag kommer aldrig någonsin att tala finska igen.
Det var exakt så **Lee Illman** sa när hon gick ut grundskolan. Nu står hon iklädd Axxells svarta kockrock omgiven av ett stim av lunchgäster. Snart ska hon utexamineras från yrkesutbildningen och säga adjö till kollegerna hon har haft under praktikperioden i gastropuben Ekta Bryggeri i Ekenäs. Hennes berättelse är en framgångssaga om hur motgångar kan bli styrkor.

– Finska var tungt för mig i skolan och gjorde mig deprimerad. Jag stannade till och med hemma när det var finskalektioner, säger hon.

Efter årskurs sex fick Lee Illman anpassad undervisning i finska och i Axxell fick hon undervisning i en mindre grupp.

– Nu vågar jag prata finska i verkliga livet eftersom ingen skrattar åt mig, och nu mår jag inte alls dåligt av finskan längre.

Under sin praktikperiod i köket har hon däremot pratat mera engelska än finska, då flera av hennes kolleger har begränsade kunskaper i finska och svenska.

Ute till havs behövs språk

Emil Wikström och **Gustav Snickars** studerar i Axxell i Åbo för att bli vakt-havande styrmän. De har stött på språkliga hinder. Under sina långa praktik-perioder ute till havs har de märkt att enbart svenska inte räcker särskilt långt.

”

Jag önskar att jag skulle ha vågat säga till min lärare att jag inte förstod, men i stället satt jag bara där med boken framför mig och allting gick förbi.

Lee Illman

Lee Illman lär sig laga à la carte på en gastropub i Ekenäs.

FOTO: MAGNUS LINDBERG

Axxells campus i Åbo finns i utbildningcentret Aboa Mare, intill Åbo hamn.
Från vänster Gustav Snickars och Emil Wikström.

FOTO: NINA AHTOLA

” *Min attityd har ändå varit att man måste bjuda till själv om man vill börja förstå vad ”schacki” säger.*
Emil Wikström

– Det internationella sjöfartsspråket är engelska, men många ombord talar finska med varandra, säger de.

De poängterar att det alltid är roligare att kunna kommunicera med människor på deras eget språk, och utan finska klarar man sig inte i Finland.

De blivande styrmännen har växt upp på helt svenskspråkiga orter, men deras erfarenheter varierar.

– Min mamma kommer från Åbo och hon satte mig i finskspråkig familjedagvård i Lappfjärd där jag växte upp. Jag hade några finska kompisar när jag spelade fotboll, men utöver det har jag inte talat så mycket finska.

Efter en vecka på sjön märkte Gustav Snickars plötsligt att barndomsfinskan började komma tillbaka.

– I början sa jag inte så mycket, mest hej och lite små ord, men snabbt märkte jag att det inte heller var så svårt att tala finska.

Rockiralli på finska

Emil Wikström kommer från Bromarv och han upplever att han hade vissa utmaningar i skolan. I det vardagliga livet kom han knappt alls i kontakt med finska språket.

– Min attityd har ändå varit att man måste bjuda till själv om man vill börja förstå vad ”schacki” säger, berättar han.

Under veckorna ombord på fartyget upptäckte han att det för varje dag som gick blev lite lättare att förstå finska.

– Den största utmaningen var att våga börja tala, för man glömmer lätt orden, men ingen sa någonting negativt när jag försökte och på den vägen är jag.

Att omgivningens stöd är viktigt kan också Lee Illman intyga. Det som slutligen bröt isen var när hon fick en äldre kvinnlig kollega som endast förstod finska.

– Jag var jätterädd för finskan inför min första praktikperiod, men hon talade enkelt och långsamt och jag blev bättre och bättre på att förstå.

På sin fritid kör Lee Illman Rockiralli, som är en finskspråkig sportgren, och det innebär att hon åker på tävlingar till helt finskspråkiga orter.

Mitt lilla strå till stacken är att försöka ge de unga ny tro på att de faktiskt kommer att lära sig finska.

Carola Gröndahl

– Första gången måste min pappa prata för min del, men sedan började jag prata själv. Jag insåg att det faktiskt inte spelar någon roll om jag säger fel.

Lee Illmans pojkväns familj är helt finskspråkig och i dag känns skoltidens utmaningar avlägsna.

Finska är inget omöjligt språk

Carola Gröndahl är speciallärare och arbetar främst med Axxells studerande i Pargas och Åbo. Hon har hjälpt många ungdomar vidare på den finska stigen, bland dem Lee Illman och de blivande sjömännen. Hon säger att kunskapsnivån varierar bland de studerande som kommer till Axxell.

– Vissa som kommer till oss från grundskolan kan knappt säga vad det heter på finska, men så finns det andra studerande som förstår betydligt mera än de vågar tala.

Hennes erfarenhet är att de unga som kommer från svenskspråkiga orter har det betydligt mer kämpigt än andra. Hon nämner Ekenäs och byarna omkring. Hennes subjektiva bedömning är att skärgårdsbarnen, exempelvis de som kommer från trakterna kring Nagu, klarar sig snäppet bättre i jämförelse.

Unga får nytt hopp

Speciallärares insats i Axxell handlar mycket om attitydfostran och positivt tänkande. Många studerande har dåligt självförtroende.

– Många kommer hit med inställningen att de inte kan lära sig finska för att det är ett omöjligt språk att lära sig. Mitt lilla strå till stacken är att försöka ge de unga ny tro på att de faktiskt kommer att lära sig finska, säger Carola Gröndahl.

Hon berättar om en ung man från Ekenäs som fick nytt mod och bestämde sig för att utföra sin värnplikt på finska. En annan ung man från Närpes kunde nästan ingen finska alls när han kom till Axxell.

– Sedan åkte han ut på sjön och när han kom tillbaka efter ett halvt år talade han finska. För våra studerande är den kommunikativa förmågan jätteviktig, eftersom nästan alla kommer att jobba inom någon form av serviceyrken.

Specialläraren Carola Gröndahl försöker peppa sina studerande att våga tala finska.

FOTO: NINA AHTOLA

För Lee Illman har vägen till att prata finska utan problem gått via jobb, fritid och pojkvän.

FOTO: MAGNUS LINDBERG

Ritar bilder för att förstå

Tillbaka till Lee Illman. Hon har tillbringat dagen i Ekenäs med att göra lunch-sallader. Päron, blåmögelost, tomat, rödlök. En lång ström av kunder. I framtiden drömmer hon om att bli företagare och hon är van att ta sig vidare. Hon har också hittat sin egen metod för lärande.

– Jag har dyslexi, men ett starkt fotografiskt minne. När någon sa ordet hund på svenska kunde jag inte koppla ihop det med koirä på finska, men om jag ritade hunden skedde kopplingen genast.

Nu som vuxen ritar Lee Illman ibland ännu bilder. När hon reflekterar över sin tid i grundskolan trummar hon lätt med fingrarna i bordet. Samtalet har väckt gamla minnen till liv, som inte är enbart trevliga.

– Jag önskar att jag skulle ha vågat säga till min lärare att jag inte förstod, men i stället satt jag bara där med boken framför mig och allting gick förbi. Men jag fick sedan en ny möjlighet när jag kom bort från det sammanhang där jag kände att jag fastnat.

Barnen i Nykarleby möter finskan varje dag

Vad är frukt på finska? Hedelmä, säger någon. Men det betyder väl hallon? Femteklassarna i Zachariasskolan i Nykarleby är vana vid att läraren smyger in finskan under lektionerna, och de vågar utmana varandra. Programmet heter Kielistigen.

Alex Thors tar fram en penna och börjar skriva. Eleverna i klass fem i Zachariasskolan i Nykarleby har fått i uppgift att skriva ett brev – på finska. Alla har fått var sin brevvän i en skola i Seinäjoki och nu gäller det att komma på något att skriva om.

– Jag berättar om mina hobbyer, att jag gillar innebandy, säger han.

En annan har lite svårt att komma igång och läraren **Maria Eklund** frågar vad han har gjort på sommarlovet. Hon ställer frågan på finska, även om det här är en vanlig lektion i omgivningslära.

Mer finska i skolvardagen

Eleverna i Marias klass har ända sedan de var fem år gamla deltagit i programmet Kielistigen. Det här är Nykarlebyskolornas sätt att försöka få in mer finska i skolvardagen och går ut på att eleverna ska få höra finska minst 20 minuter under skoldagen. Det kan vara allt från att en del av gymnastiklektionen eller instruktionerna i slöjdsalen går på finska till att läraren byter språk när hen berättar om dagens schema.

Maria Eklund har sällskap i klassrummet av **Carina Björkman**, skolans Kielistigen-koordinator, vars uppdrag är att gå runt i klasserna och prata finska. Tio timmar i veckan ägnar hon åt att finnas med i klassrummen.

– Tanken är att få in finskan på ett avslappnat och naturligt sätt. Det som vi märkte att saknades i undervisningen var just den kommunikativa biten, att

”

I Nykarleby är en stor majoritet av befolkningen svenskspråkig och många barn växer upp utan naturliga kontaktytor till finskan.

Carina Björkman

Koordinatorn Carina Björkman hjälper Viking Andersson med brevskrivandet.

FOTO: SONJA FINHOLM

Maria Eklund är klasslärare i årskurs fem. Hennes elever är den första gruppen som började med Kielistigen som femåringar.

FOTO: SONJA FINHOLM

erbjuda talad vardagsfinska. I Nykarleby är en stor majoritet av befolkningen svenskspråkig och många barn växer upp utan naturliga kontaktytor till finskan, säger Carina Björkman.

Smyga in finskan lite överallt

Kielistigen är en så kallad språkberikande undervisning, vilket innebär att man utöver undervisningsspråket även använder ett annat språk för att undervisa olika innehåll.

Programmet är samtidigt en del av Åbo Akademis forskningsprojekt Meningsfull interaktion på finska. Forskaren **Katri Hansell** och hennes kolleger har ända sedan starten följt med Nykarlebyeleverna och lärarna.

– Vi har utvärderat lärandet och programmet bland annat genom att observera och intervjua elever och lärare, men också frågat föräldrar. De svar vi fått hittills visar att programmet fungerar. Eleverna är mer nyfikna på språket och har lägre tröskel att börja kommunicera.

Katri Hansell säger att det i dag pratas mycket om tidig inlärning, men enligt henne handlar det inte bara om startåldern, utan också om hur ofta man möter språket. Genom att smyga in finskan lite överallt kan man också få bort eventuella fördomar mot språket.

– Språkberikad undervisning kan också motverka utanförskap och vara en ögonöppnare för att det finns många olika språk på skolgården. Här är vi plötsligt alla lika, säger hon.

Långsiktig språkförståelse

Genom att filma lektioner och titta på dem i efterskott kan forskarna och lärarna tillsammans utvärdera vad som fungerar och vad som kanske behöver utvecklas. Lärarna erbjuds också fortbildning och gemensamma diskussionstillfällen.

– Det är hela tiden ett samspel, säger Katri Hansell.

Hon pratar också mycket om den långsiktiga språkförståelsen, om att de dagliga doserna vardagsfinska ofta leder till att barnet lär sig bättre, men också överlag får en positivare inställning till andra språk.

Det unika med Kielistigen är långsiktigheten, vilket skiljer den från andra typer av mer isolerade språkduschar i en viss klass eller i en daghemsgrupp.

– Språkduschar i form av sångstunder, enstaka finska ord i samband med matsituationer eller när man tecknar och lär sig färger är jättebra, men för att

”

Språkberikad undervisning kan också motverka utanförskap och vara en ögonöppnare för att det finns många olika språk på skolgården.

Katri Hansell

bygga en bestående språkförståelse behövs ett mer långsiktigt arbete, säger Katri Hansell, och påpekar att det också behöver finnas stöd från skollädares sida, och resurser.

Väcka nyfikenhet för finskan

Även koordinatören Carina Björkman säger att hon redan nu ser skillnad på de femmor som går i Kielistigen och eleverna i parallellklassen. Språkeleverna har lättare med A1-finskan, går snabbare framåt och har lägre tröskel att använda språket.

– Jag tror starkt på det kommunikativa och på att låta språket bli en naturlig del av lärmiljön. Målsättningen är att väcka nyfikenhet för finskan. I Kielistigen använder vi oss mycket av sånger och musik, videoklipp, sagor och att projicera ord och uttryck på väggarna.

Kielistigen fungerar som en inriktning som föräldrar kan välja och startar redan i dagis. De femringar som börjar i Kielistigen-gruppen får ta del av den språkberikade undervisningen ända upp till klass nio. Projektet startade 2018 och de äldsta barnen går nu i femman – det vill säga Alex Thors och hans kompisar.

– Jag tycker att jag har lärt mig ganska mycket. Det finns ännu många ord som jag inte förstår, men jag lär mig hela tiden nya. Som att vara ensam – *yksin* – det lärde jag mig i dag, säger han.

Att finskan är viktig har Alex redan märkt.

– Tidigare i år var jag på innebandymatch i Nurmo och fick se min idol spela. Efter matchen fick jag dessutom en autograf av honom och vi tog en selfie tillsammans. Jag förstod det mesta av vad han sa, men var så nervös att jag inte fick så mycket ur mig.

Naturligt att blanda språken

Också för Livia Backlund kommer finskan in på fritiden, främst genom ishockeyn där många av hennes lagkamrater är finskspråkiga. Även hon kommer från en helsvensk familj och säger att hon ibland inte förstår vad de andra i laget

Katri Hansell är forskningsledare i småbarnspedagogik vid Åbo Akademi.

FOTO: ÅBO AKADEMI

Alex Thors och Livia Backlund visar upp sina brev som de skrivit på finska.

FOTO: SONJA FINHOLM

säger. Både för Livia och Alex har engelskan kommit naturligt, medan de får kämpa mer för finskan.

– Men jag vill lära mig mer. Det är bra att både läraren och Carina pratar finska ibland, säger Livia.

Även läraren Maria Eklund har en enspråkigt svensk bakgrund och hon medger att det till en början kändes ovant att prata finska i klassrummet.

– Men jag blev snabbt van och i dag tänker jag inte ens längre på det, det känns naturligt att blanda språken. Jag gör heller ingen stor affär ifall någon elev inte förstår utan då är det bara att upprepa det man just sagt på svenska.

Tar Google till hjälp

Viking Andersson är klar med sitt brev och får fortsätta med en modersmålsuppgift, att hitta verb i en text. Även här smyger Maria in finskan, med hjälp av Googles översättningstjänst får Viking ta reda på vad verben heter på finska. Han hittar ordet grimasera och lär sig ännu ett nytt finskt ord – *irvistellä*.

Breven börjar bli färdiga och vid ett av borden funderar eleverna på hur man ska avsluta. De kommer överens om att *terveisin* är ett bra uttryck. Några ritar bilder i kanten och Alex Thors målar Finlands flagga.

– Det är som när man träffar någon finskspråkig och inte kan säga det man vill, då kan man alltid visa med händerna, säger han.

Han väcker läslust med raplyrik och heavy metal

– Unga måste känna att de har en plats och en egen röst i samhället. Rapmusiken är ett av de bästa verktygen för att öppna upp dörrarna till läsandets och skrivandets värld, säger Aleksis Salusjärvi.

Verklig läskunnighet hjälper oss att förstå vem vi är. Vi blir synliggjorda via vår förmåga att förstå och skapa texter. Ungdomar känner ofta att de är utanför, men genom läskunnigheten lär de sig navigera i samhället, säger Aleksis Salusjärvi.

Salusjärvis bakgrund finns i kritikens och litteraturens värld, men sedan 2016 har han jobbat med unga för att öppna deras ögon för läsandet. I finskspråkiga kretsar brukar han kalla sig ”kirjallisuuden lapiomies”, en slags litteraturens grovarbetare.

– När vi talar om läskunnighet i Finland handlar det inte om att förstå bokstäver och uttala ljud på rätt sätt. Enligt FN:s definition kan tekniskt sett alla i Finland läsa. Läskunnighet handlar på djupet om att som läsare ständigt orka utmana sig själv och att lära sig tolka vad som sägs mellan raderna, exempelvis vad som är ironiskt menat, säger Aleksis Salusjärvi hemma i sitt kök i Böle i Helsingfors.

Rap är allmänbildning

Jag behöver egentligen inte ställa min första fråga till Aleksis innan samtalet redan är igång. Vi ska tala om varför det är så viktigt att på djupet förstå texter. Det är så viktigt att Salusjärvi beskriver det som en överlevnadsfärdighet i dagens samhälle.

När jag går hem efter samtalet så har jag lärt mig att han inte går fram till ungdomar och säger, ”läs den här boken, den är bra”. Istället intresserar han sig för ungdomarnas liv och blir ett slags medvandrare på vägen in i texternas värld.

”

Jag presenterar mig som ett proffs på litteratur. Att läsa böcker är mitt jobb.

Aleksis Salusjärvi

Aleksis Salusjärvi säger att lärarna gör ett jättefint jobb i skolorna.

FOTO: MARI LEHTISALO

Aleksis Salusjärvi träffar mest ungdomar som antingen inte läser böcker alls eller läser väldigt lite. Han träffar i synnerhet ungdomar som trivs längst bak i klassrummet och ungdomar på glid.

Vad är din öppningsreplik då du träffar en ny grupp ungdomar?

– Jag presenterar mig som ett proffs på litteratur. Att läsa böcker är mitt jobb. Sedan säger jag att jag är på jakt efter försvunna berättelser.

– Oj, försvunna berättelser...

– De får höra att jag är ute efter litteratur utanför litteraturen – jag förklarar varför jag arbetar med raplyrik.

Aleksis Salusjärvi vill verkligen få med ungdomarna på färden och väcka deras nyfikenhet. Han säger att texter inom både rap och heavy metal är litteratur. Och sedan får ungdomarna höra ord som gör att poletten oftast trillar ner.

– Jag säger att rap är viktigt. Efter det får de några verktyg för att utveckla ett kritiskt sätt att förhålla sig till texter, säger Salusjärvi.

Höj ungas självkänsla

Medan Aleksis Salusjärvi förklarar hur han jobbar med ungdomar går mina tankar för en stund till det stående skämtet bland kompisarna från skoltiden. När en modersmålslärare ville visa sig på styva linan fick vi höra, att ”hej, nu ska vi skriva en raplåt”. Det lät pinsamt och töntigt tyckte vi då. Men när Salusjärvi som utomstående expert kommer på besök, ofta tillsammans med rapparen **Mikko Sarjanen** från grupperna Atomirotta och Notkea rotta, verkar det funka hur bra som helst.

– Raplyrik är verklighet för dagens unga och framförallt är rap en del av bildningen. I framtiden kommer forskarna på institutionerna för litteraturvetenskap att analysera raptexter, säger Aleksis Salusjärvi.

Salusjärvi vill få ungdomarna att sänka garderna då de hör ordet litteratur.

– Det skrivs väldigt mycket skönlitterära texter i Finland som inte vanligtvis klassificeras som litteratur. Många ungdomar känner igen sig i raplåtarna och kan analysera texterna.

Aleksis Salusjärvi har räknat ut att han sedan 2016 träffat över 10 000 finländska ungdomar under workshopar, lektioner och föreläsningar.

– Vi börjar ofta med att fråga ur vilken position en låt berättas. Då är det enklare att bedöma berättelsens kvaliteter.

Det är bara bra om man hatar rap – man ska verkligen läsa texterna med kritisk blick!

Aleksis Salusjärvi

Salusjärvi brukar koka ner en raplåt till att det är en person som berättar om sitt liv. Ibland handlar det om en snubbe med ”en snabb bil och mycket cash”, medan det till exempel i finsk rap också handlar om utslagna ungdomar utan framtidsutsikter eller med missbruksproblem.

– Sen analyserar vi med ungdomarna varför rapparen har ett behov av att ge en viss bild av sig.

När texterna är plockade ur en musikform som praktiskt taget alla ungdomar känner till blir det plötsligt lustfyllt att syssla med kritisk textanalys.

– Alla människor, också ungdomarna, har sina egna berättelser. Jag påminner dem om att alla borde vara stolta över sin egen story. Vid sidan om att vi jobbar med texter vill jag stärka de ungas identitet och självbild.

Är rap ett bra verktyg trots att alla inte gillar genren?

– Det är klart att alla inte gillar rap, men rap är så stort att alla ungdomar känner till den. Det är bara bra om man hatar rap – man ska verkligen läsa texterna med kritisk blick!

I mötet med ungdomarna får Salusjärvi möjlighet att säga att ungdomarnas perspektiv och berättelser verkligen har litterär relevans.

– Ingen annan kan berätta om hur det är att vara ung idag utom ungdomarna själva. Och det är viktigt att deras stories kommer ut. Texter av ungdomar intresserar också andra unga.

Utmana ungdomarna

Så kommer jag att tänka på det här med läskunnighet. Läskunnighet och att skriva egna texter, de här hänger väl ihop?

– Jo, så är det. Jag brukar tala om textfärdigheter och att delta i texternas värld. Alla behöver inte vara poeter eller författare, men att läsa och skriva är egentligen samma sak.

Besöken till skolor, ungdomshem och fängelser vill särskilt rikta in sig på ungdomar, särskilt killar, som inte hittills trott att texter, böcker, litteratur är relevanta för just dem.

” *Det som oroar mig är om en ung person inte är passionerat intresserad av något alls och känner sig utanför precis alla sammanhang.*

Aleksis Salusjärvi

Salusjärvi har bara gott att säga om de finländska lärarnas kompetens och skicklighet. Men problemen i skolan handlar om att klyftorna är så stora mellan de elever som klarar sig väldigt bra och de som av olika orsaker hänger efter. Salusjärvis egen roll kommer in i situationer då lärare ser att det finns en eller flera elever som behöver ett särskilt stöd.

– Vi borde göra en insats när en elev är på väg åt fel håll. Där kan jag bli en medvandrare och etablera en längre relation med en ungdom och ge en ny riktning för lärandet.

För att få till en förändring måste man följa med och sporra en ungdom under lång tid, säger Salusjärvi.

Du har talat mycket om att du arbetat med ungdomar som kommer från hem med missbruk och våld och om ungdomar som glidit in på brottets bana. Men kan inte i stort sett vem som helst ha svaga läskunskaper och riskera att hamna utanför?

– Vi kan inte dela in unga så att de antingen hör till en eller en annan grupp, utan varje ungdom är i teorin på ett sluttande plan under olika skeden av livet.

Det säger sig självt att unga från så kallade stabila hem har en större sannolikhet att få hjälp och inte hamna utanför. Salusjärvi understryker att största delen av ungdomarna inte marginaliseras, däremot har han med stigande oro följt med hur allt fler ungdomar är passiva.

– Det som oroar mig är om en ung person inte är passionerat intresserad av något alls och känner sig utanför precis alla sammanhang.

Salusjärvi påminner om att det inte spelar någon roll om det är pilkastning, videospel eller Tiktok som är det stora intresset – då har vi som vuxna en energi som vi kan arbeta vidare med. Också Tiktok- och Youtube-videor baserar sig på prat och text!

Men hur ska vuxna kunna ta tag i det där intresset, få den unga att förvalta det och lyfta intresset till en ny nivå?

– Det är en nyckelfråga; och det är här utmanandet kommer in! Det gäller att få in nya perspektiv och nya abstraktionsnivåer. Jag kan till exempel fråga en ung människa vilka ingredienser som behövs för att en Tiktok-video ska bli verkligt framgångsrik. Hur ska personen uppträda, hur ska manuskriptet se ut och hur ska det hela filmas? säger Aleksis Salusjärvi.

På samma sätt kan den vuxna fråga en spelintresserad ungdom varför ett specifikt videospel blir så bra att spelaren fullständigt sjunker in i spelets värld. Läskunnighet är just det att du kan stanna upp, ställa dig vid sidan om för att granska hur exempelvis ett spel är uppbyggt. Det vill säga: att ha förmågan att läsa det som står mellan raderna.

Aleksis Salusjärvi

- är fackboksförfattare, kritiker och föreläsare
- har tillsammans med rapartisten Mikko Sarjanen och talterapeuten Hanna Markkanen utvecklat läskunnighetsmetoden Sanat haltuun (Greppa orden)
- arbetar med texter och kritisk läsning i till exempel ungdomshem, fängelser och sjukhus-skolor.

Enligt Aleksis Salusjärvi är det en modern överlevnadsförmåga att på djupet förstå texter.

FOTO: MARI LEHTISALO

Minnesrunor

Holger Ahlskog

19.1.1931–22.5.2024

Det sorgebud vi mottog i slutet av maj kom kanske inte helt oväntat. En aktiv medmänniska, en god vän hade lämnat jordelivet efter en seg kamp mot liemannen.

Det är inte möjligt att teckna en fullödig bild av Holger Ahlskogs väsen och hans gärningar. Här några plock från hans aktiva tid i olika sammanhang och från olika gemensamma tillfällen tillsammans med hans kolleger och vänner.

Holger Ahlskog föddes i Gamla Vasa i en stor syskonskara. Efter avlagd studentexamen vid Vasa svenska lyceum 1950 inledde han sina studier vid Åbo Akademi med nordisk historia som huvudämne. Utöver detta akademiska vitsord i bland annat nordisk kulturhistoria och folklivsforskning, statskunskap, svensk litteratur och pedagogik för att avlägga filosofie licentiatexamen 1959.

Holgers tid som lärare, rektor, lärarutbildare och forskare var lång och omfattande. Han kom efter många år som lektor (1956–63) och rektor (1974–77) vid Grankulla samskola, som lektor (1963–66) vid Vasa svenska flicklyceum och (1966–71) vid Vasa svenska lyceum att verka som didaktiklektor i historia och samhällskunskap vid Pedagogiska fakulteten i Vasa (1977–94).

Hans intresse för historia och inte minst det skolhistoriska perspektivet kom tidigt till synes. Speciellt kan nämnas hans populärt gjorda framställning av väsentliga drag i Wasa trivialskolas historia. Skolan, *Schola Trivialis Wasensis*,

som flyttades från Nykarleby år 1684 till Vasa (till Gamla Vasa) kom att bli hemvist för många berömda personligheter under de kommande århundradena. Denna synnerligen intressanta uppsats ingår i Svensk-Österbottniska samfundets årsbok 1983–84.

Under sina många år vid Pedagogiska fakulteten utvecklade han historieundervisningens didaktik på ett berömvärt sätt. Många av dagens lärare i historia vid de finlandssvenska grundskolorna och gymnasierna har under auskuleringsåret tagit del av Holgers föreläsningar och de har framhållit hans förmåga att framlägga historieundervisningens didaktik på ett såväl lättfattligt som nyttigt sätt med tanke på deras fortsatta bana som lärare i historia och samhällskunskap.

Allt detta ledde till att han blev en självskriven författare av läromedel för grundskolan och det nya, kursformade gymnasiet. I början av 1980-talet rådde det brist på läroböcker i historia både i grundskolan och i gymnasiet. Min kollega i Tammerfors, lektor och sedermera rektor Mark Wallenius, framhöll ofta det goda och det trevliga samarbetet han hade med Holger, då de tillsammans utformade de nya läromedlen i historia för gymnasiet. Holger var noga med att poängtera att han inte under sina 30 år som läroboksförfattare hade skrivit en enda bok ensam. Detta visar att han aldrig ville framhålla sig själv eller sin förmåga att utveckla läroämnet historia i våra skolor.

Jag inbjöd Holger som talare till Tammerfors i samband med Självständighetsdagen för cirka 20 år sedan. Hans eminenta tal till skolans elever och lärare vid morgonsamlingen i Svenska samskolan i Tammerfors och följande dag hans anförande på Svenska Klubben i Tammerfors lämnade ingen oberörd – insiktsfulla och på samma gång pedagogiskt väl framförda tal.

Holger var engagerad i många olika föreningar, nämnder och samman slutningar: styrelsemedlem och ordförande i Hörsejtjänst r.f. 1973–2007, styrelsemedlem i Söderström & Co Förlags 1981–2001, medlem av Åbo Akademis styrelse 1981–83, 90–91, medlem av SLS:s nämnd för historisk forskning 1982–92 samt ordförande i Korsholms skogsvårdsförening 1982–94.

Vi, hans vänner, minns Holger med saknad men även med tacksamhet. Han hade en förmåga att skapa trivsel och glädje i goda vänners lag. Visst minns vi hans sprudlande skratt och hans trevliga berättelser, i vilka man alltid kunde ana ett djup. En vers som han gärna citerade vid olika fester och gemensamma middagar var biskop F M Franzéns dikt *Lifvets njutning*:

*Sörj ej den gryende dagen förut
Njut av den flyende varje minut
Rosornas doft,
Druvornas ånga,
Skynda att fånga.
Yngling! De vissna – du själv är ett stoft.*

Holger sörjs närmast av sin maka Greta samt dotter och son med familjer.
En hedersman har lämnat oss!

Frid över Holgers minne!

Folke Jungner
vän och kollega

Cita (Carita) Backström

8.1.1943–14.1.2025

Cita Backström gjorde en ovanlig och lång karriär som redaktör vid Rundradion/Svenska YLE där hon arbetade från 1966 fram till sin pensionering 2003. Efter det fortsatte hon som frilans.

Hon inledde sina studier vid Helsingfors universitet med att studera engelska och franska, men hennes huvudämnen blev konsthistoria och estetik. Sin magistersavhandling (1968) gav hon rubriken *The literary Beatle. John Lennon och nonsenstraditionen*. Under studietiden var hon aktiv inom Studentteatern och byggde sig då ett stort kontaktnät inom teatervärlden vilket ledde till att Radioteater kontaktade henne redan 1966. Hon regisserade några Hörspel, bland dem, djärvt nog, ett av Samuel Beckett.

Cita kom till radion vid en tid då den svenska verksamheten växte i volym tack vare en egen svensk kanal där också den så kallade Samhälls- och Kulturredaktionen tog form och dit Cita snart knöts. Man arbetade med ett brett kulturbegrepp och betoningen låg på kulturen som ett samhälleligt fenomen och en samhällelig resurs. Rundradion sågs som en producent av egna kulturprodukter och en mecenat i finländskt kulturliv; den skulle vara en folkbildare i ordets vidaste bemärkelse. I det värvet gällde det att öppna fönstren ut mot världen, släppa in internationella strömningar för att vädra i den finlandssvenska stugan – och i det arbetet engagerades också landets egna författare,

konstnärer och akademiker. Ur den myllan växte sedan Kulturredaktionen fram. Med tiden kom betoningen alltmer att ligga på journalistisk bevakning av kulturfältet, av de kulturella uttrycken i sig själva.

I den här decennier långa utvecklingen var Cita en central agent som på många sätt kom att medverka i utformandet av uppdraget. På hennes initiativ drogs bland annat också musiker och tonsättare med i arbetet. Hennes kollegiala engagemang kom också till uttryck i att hon flitigt lyssnade på sina kollegers program och gav lyhörd, alltid konstruktiv, men aldrig ljum feedback. Och den var relevant för att den var initierad! Hon följde nämligen med i utvecklingen på konstens många områden med samma nyfiket öppna sinne och lärde sig att kunnigt avläsa dem. Man kan säga att hon kände ett ansvar för konsten i allmänhet och fungerade som ett nav i redaktionen, en pålitlig kompass som gav verksamheten styrriktning.

Cita hade en behaglig radoröst som aldrig kom i vägen för det hon ville säga. Hon hade ett rikt språk, ett gott musiköra, en naturlig fallenhet för dramaturgi och en kreativ fantasi i val av precis rätt musik i stämningsskapande syfte. Hon visste också att rätt mikrofon kan ge fantasieggande akustiska bilder som säger mer än tusen ord. Hantverket var alltså av högsta klass och tjänade såväl för journalistiska inslag som för program med konstnärliga anspråk. Ämnesvalet saknade gränser.

År 1974 belönades Cita med Statens informationspris för en serie program om arbetets historia som hon gjorde tillsammans med historikern Martti Ahti. Efter det tog hon ett års tjänstledighet och studerade ryska i Moskva och några år senare anmälde hon sitt intresse för att arbeta som rallare vid bygget av den transsibiriska järnvägen. Det blev radioreportage och en reportagebok *Tulevaisuuden toppatroikka* (1979). Den ryska anknytningen resulterade också i en radiodokumentär, ”ett porträtt av Petersburg” kallat *Jag går till Rosorna i denna makalösa park*. Den gjordes på både finska och svenska i samarbete med Petteri Salomaa och Anna-Liisa Anttila och representerade Finland i Prix Italia 1981. På 1980-talet engagerade sig Cita i frågan om nedrustning: dokumentären *Moln över Söderhavet*, om hur fiskare möter atombomben på Mururoa nominerades för Prix Italia och Vapenfabriken i samarbete med Sixten Gustavsson, nominerades för Prix Futura 1983. År 1985 tilldelades hon Publicistpriset av Finlands Svenska Publicistförbund.

1988 studerade Cita vid Nordiska Afrika-institutet i Uppsala och efter det återkom den afrikanska kontinenten ständigt i Citas produktion: *Nomaden och nomadens bild, på spaning efter en hotad kulturform* 1990, nominerades för Prix Italia, medan andra featureprogram förde lyssnaren till Zanzibars färgstarka atmosfär eller gatulivet i Mogadishu. År 1992 gästspelade Cita igen på radioteatern då hon dramatiserade och regisserade J.M. Coetzees gåtfulla roman *Foe*. År 2010 redigerade hon tillsammans med Maj Palmgren boken *KulTur i Afrika*.

Cita började som sagt i teatervärlden och imponerade bland annat på Vivica Bandler, som bad henne samarbeta med memoarboken *Adressaten okänd* (1992). Men volymmässigt tog litteraturen största plats. Cita sökte sig ofta utanför Europas gränser och gjorde författarporträtt av Soyinka, Coetzee och Walcott långt innan de fick Nobelpriset. Hon tog också ansvar för det tyska språkområdet och Centraleuropa och intervjuade Nobelpristagare som Herta Müller, Elfriede Jelinek och Imre Kertész. Samtidigt var den inhemska scenen alltid aktuell i hennes arbete, Tove Jansson och Ulla-Lena Lundberg var författarfavoriterna. Men Citas signum var ett ovanligt brett kulturbegrepp och en vid geografisk blick.

Efter pensioneringen fortsatte Cita med kulturarbete och vidgade till och med sin repertoar. Hon studerade dans vid Teaterhögskolan och recenserade nutidsdans, med särskild uppskattning för Pina Bausch och Tero Saarinen. Hon skrev bokrecensioner för *Lysmasken* och startade en uppskattad bokcirkel på Arbis.

Cita älskade havet, ju längre utomskärs desto bättre. Drömmen gick i uppfyllelse för tjugo år sedan när Kalvholmen i Korpo blev hennes kära ö.

Hon sörjs närmast av sin man Lasse, sönerna Joel och Nico med familjer samt en stor vänkrets.

Caterina Stenius,
kollega

FOTO: NICOBÄCKSTROM

Bjarne Berg

8.6.1928–17.5.2024

Musikrådet Bjarne Berg, Korsholm, har avlidit i en ålder av 95 år. Närmast anhöriga är maken Ingegerd Berg, barnen Berndt Berg, Anders Berg och Åsa-Maria Berg Levinsson, samt barnbarn och barnbarnsbarn.

Bjarne föddes i Nykarleby som äldsta barnet till sjöbevakaren Torsten och lärarinnan Marta Berg. Han växte upp i barndomshemmet Solhem i Södra Vallgrund tillsammans med sina fyra syskon Lars-Ola, Per-Erik, Marie-Helene och Hans. Mor Marta fyllde barndomshemmet med lek, sång och musik, Torsten var duktig på att skriva och båda föräldrarna tyckte om att resa. Dessa egenskaper kom Bjarne att ta med sig genom livet. Som barn lär han ha sjungit så att tanterna grät.

Efter att ha gått samskolan hos sin mormor i Nykarleby, utbildade sig Bjarne till folkskollärare och utexaminerades år 1949. Med början i Bladbackens skola, kom han att ha en stor inverkan på musiklivet i Solfbygden. Han började med att undervisa skoleleverna i blockflöjt, mandolin och fiol, vilket utmynnade i Solf musikskola, med vilken han gjorde många bussresor och turnéer i Norden och Europa. Detta samtidigt som Bjarne arbetade som lärare och fortbildade sig inom musikområdet.

Bjarne träffade tidigt i sin lärargärning sin blivande maka läraren Ingegerd Haldin. De gifte sig och bildade familj i Solf. Bjarne kom att under årens

lopp skapa läroböcker i musik och även undervisa blivande musklärare på Pedagogiska fakulteten i Vasa. Solf musikskola kom att utvecklas till Korsholms musikinstitut, varpå även en fri musikskola grundades i Solf under namnet Bjarnes musikskola.

Av Svenska folkskolans vänner tilldelades Bjarne Folkbildningsmedaljen år 1979 och Folkbildningspriset år 1989. År 1983 förlänades Bjarne titeln musikråd av president Mauno Koivisto.

Efter pensionen fick Bjarne tid att satsa mer på skrivande och resor. Han släktforskade flitigt och skrev många böcker både om släkten, musikskolan och sina resor. Bjarne lärde sig franska som pensionär och fungerade även som reseledare på många resor, oftast till Madeira, som var ett favoritresmål. Bjarne var mycket förtjust i trädgårdsodling och blommor, så Madeira var hans paradis.

Efter ett synnerligen händelserikt liv kommer Bjarne att ihågkommas och saknas av många för sitt stora och inspirerande engagemang i barns och ungas musicerande, samt för sin humor och omtanke. Jordfästning och minnesstund hölls i Replot den 7 juni 2024.

Åsa-Maria Berg Levinsson

Marianne Blomqvist

24.9.1942–20.2.2025

Professor Birgit Marianne Blomqvist, f. Sand, avled i Ekenäs efter en långvarig sjukdom den 20 februari 2025 i en ålder av 82 år. Hon var född i Vasa den 24 september 1942.

Marianne Blomqvist avlade studentexamen vid Vasa svenska samskola 1961 och samma år inledde hon sina studier vid Helsingfors universitet. Nordisk filologi var hennes huvudämne och namnforskning blev hennes stora intresse. År 1988 disputerade hon för doktorsgraden med avhandlingen *Från tillnamn till släktnamn i österbottnisk allmogemiljö*. Det är ett pionjärbete om släktnamnskicket bland svensk allmoge. Själv berättade hon en gång att det framför allt var en hembygdsexkursion till Oravais som bestämde hennes öde. Exkursionen anordnades sommaren 1962 av Vasa nation och leddes av professor Olav Ahlbäck. Under hans ledning blev hon övertygad om att hon ville ägna sig åt namnforskning.

Det var framför allt personnamnen som blev hennes särintresse. Hon gav ut flera monografier om namnskicket i Svenskfinland i både nutid och historisk tid samt ett stort antal skrifter i internationella och inhemska vetenskapliga serier. Hon skrev gärna för allmänheten om sin namnforskning. Hennes spalt

Dagens namn i *Hbl*, senare utgiven i bokform med samma namn, och spalten om husdjursnamn fick stor publicitet. Husdjuren fick sina egna namnlängder och kalendrar samt boken *Våra fyrfotade vänner har också namn*.

Marianne Blomqvist var framför allt känd som personnamnsforskare men hon skrev också om svenska ortnamn. Hon gav viktiga bidrag till forskningen om emigrantspråk, särskilt amerikafinlandssvenska. Hon var redaktör för ett flertal antologier och festskrifter. På sin 60-årsdag fick hon själv en hyllningsskrift med titeln *Namn och språk i när och fjärran* (red. A-M. Ivars & al.). I ett tidigt skede gjorde hon också uppteckningar av finlandssvenska dialekter och ortnamn.

Marianne Blomqvist intresserade sig inte bara för Finland och Sverige utan också för Baltikum, särskilt Estland där hon hade täta kontakter med estniska namnforskare. I förkortad och bearbetad form gav hon ut en bok av Fredric Joachim Ekman (1798–1872) under namnet *Beskrivning av Runö i Livland*. Hon publicerade en bok och artiklar om svenska ortnamn i Estland och om estlandssvenskarna i Sverige efter kriget.

Marianne Blomqvist arbetade vid Helsingfors universitet från 1979 fram till sin pensionering. Hon hade flera olika positioner innan hon 1998 blev professor i nordiska språk. Studenter och doktorander vittnar om en engagerad föreläsare och en inspirerande handledare.

År 1965 gifte sig Marianne med Leif Blomqvist som senare var ambassadör i många olika länder. Det här ställde en hel del krav också på hustrun. För att kunna undervisa och forska vid universitetet var hon tvungen att ständigt resa mellan Helsingfors och de olika stationeringsorterna.

Marianne Blomqvist hade många förtroendeuppdrag. I många år ingick hon i universitetets almanackskommitté och reviderade den finlandssvenska almanackan. Hon var också ledamot i Justitieministeriets namnämnd. Hon hörde till redaktionskommittén för flera internationella vetenskapliga tidskrifter och var hedersledamot i brittiska vetenskapliga sällskap. I Estland fick hon ta emot Terra Mariana-korsets orden av republikens president 2007. Hon var Estlands hederskonsul i Finland 2005–2010. I hemlandet tilldelades hon den odelade österbottniska nationens minnesmedalj 2005 och SFV:s Folkbildningsmedalj 2013.

Med stor tacksamhet minns vi Marianne Blomqvist – Kickan – som person, hennes livsgärning och hennes goda sinne för humor. Hon sörjs och saknas av maken Leif, släkt samt vänner och kolleger i hemlandet och utlandet.

Mirja Saari

Pirjo Kukkonen

professorskolleger och vänner

Anita Schybergson

Minna Nakari

filosofie doktorer, f.d. doktorander

Marie-Louise Blåfield

1.2.1941–13.9.2024

Marie-Louise Blåfield föddes den 1 februari 1941 i Helsingfors och växte upp med pappa Tage, mamma Ninno och lillasyster Lotti. I slutet av 40-talet köptes sommarstugan i Sibbo där familjen trivdes och utvecklade ett familjeliv där alla deltog och alla hördes. Marie-Louise, som kallades Pupu, mindes sin barndom som en trygg och bra tid.

Efter skolgången i Lönkan avlade hon biblioteksexamen 1963 vid Helsingfors universitet. Under studietiden träffade hon Carl Johan Adolfsson och de gifte sig 1962. Barnen Coci, Nina och Mickan föddes och växte upp i Munksnäs.

När barnen blev större, fortsatte Marie-Louise studierna och avlade en fil.mag. examen i konsthistoria år 1979. Hon verkade som kultursekreterare vid Helsingfors stads kulturcentral under flera år och blev sedan den första direktören vid Annegårdens konstcentrum för barn och unga. Hon var en omtyckt chef som gav sina anställda fria händer och visade dem förtroende i arbetet. Hennes eleganta men sakligt vänliga uppenbarelse, kryddad med torr slagfärdig humor, väckte ofta förtjusning. Barnkulturen i Helsingfors utvecklades och blomstrade med hjälp av både inhemska och framför allt nordiska influenser.

Marie-Louise innehade förtroendeuppdrag i Statens konstverkskommision, styrelserna för Helsingfors festspel, Svenska Teatern, Pro Artibus,

Mellannylandprojektet, Brages musikskola, Luckan och Kvinnliga Akademiker. Hon satt i Svenska kulturfondens delegation och bidrog även till storsatsningen "Kultur i skolan". Hon var aktiv i olika nordiska nätverk och skrev även artiklar om bland annat Helsingfors, etnologi och konstpedagogik. Marie-Louise erhöll SFV:s Folkbildningsmedalj 1998 och Nylands svenska kulturfonds pris år 2006. Hon var ordförande för Föreningen Luckan under många år och stöttade Luckan i Helsingfors och dess personal i vått och torrt, även efter pensioneringen.

Barnbarnen upptog mycket av hennes tankar och Marie-Louise såg till att de fick ta del av teaterupplevelser, konserter, museer och konstkurser. Stugan i Tvärminne döptes till Blåkulla och där älskade hon att vara. Hon hade öga för estetik och hennes båda hem avspeglade hennes intresse för konst, estetik och vackra föremål. För cirka 20 år sedan blev Marie-Louise och Christian Ahlström vänner och de kom sedan att dela vardag, stugliv och resande. Det blev goda år för Marie-Louise.

Många tidigare kolleger och vänner minns Marie-Louise, Pupu, med stor värme, särskilt hennes klara blick, roade leende och stora skratt. Hon var en humanist, som i alla lägen framhöll vikten av bildning, tolerans och samarbete. Hon var för många av oss en förebild och mentor som alltid ställde upp om man bad henne om synpunkter och perspektiv på olika frågor. Även många kulturföreningar och enskilda konstnärer har uttryckt sin glädje och tacksamhet över all hjälp och allt stöd de fått av henne under årens lopp.

Marie-Louises närmast sörjande är hennes familj med barn och barnbarn, hennes syster med familj och Christian.

Nina Gran

vän och tidigare kollega

Marie-Louise Blåfield erhöll SFV:s Folkbildningsmedalj år 1998.

Inga Erikson

10.10.1928–23.6.2024

När sommaren var som ljuvast och dagen som längst fullbordades Inga Ellida Eriksens långa liv. Hon föddes som Inga Hjortman den 10 oktober 1928 i Kvevlax i Österbotten i en jordbrukarfamilj som ett av tolv syskon – fem av dem gick bort i späda ålder i en svår epidemi efter första världskriget innan de andra syskonen föddes.

Inga deltog i arbetet på gården liksom sina syskon, men hon visade sig tidigt ha läshuvud och tillbringade helst sin fritid i sällskap med en bok, gärna på takåsen till huset där hon kunde sitta i fred. När tiden i folkskolan närmade sig sitt slut, vilket sammanföll med vinterkriget, kom läraren hem till familjen för att be dem att sätta Inga i läroverket inne i Vasa. Önskemålet beviljades inte, det fanns inga pengar och varje hand behövdes i det dagliga arbetet.

Efter kriget hade önskan om att få utbilda sig vuxit så stark hos Inga att hon trotsade föräldrarnas vilja och sökte in till seminariet i Ekenäs för att få läsa till lärarinna. Med ett fåtal slantar i bagaget tog hon tåget till södra Finland för att börja ett nytt kapitel i sitt och familjens liv – det första av syskonen som valde att satsa på en högre utbildning.

Tiden vid seminariet blev på många sätt lycklig trots den ekonomiska knappheten. Inga fann sig snabbt till rätta i böckernas värld och hennes musikalitet fick uttryck i form av sång och pianospel. Med stolthet berättade hon att hennes dikt

och sång framfördes på avslutningen och ännu vid hög ålder kunde hon recitera poesi och texter från seminarietiden utantill. Den legendariska lärarkåren bestod av profiler som rektorn Johannes Cederlöf, också kallad 'Mannen', Sigurd Sahlberg, vars geografibok användes i folkskolorna under årtionden, samt Sigurd Snåre, en legend inom körsången och musiken. Som den vetgiriga person hon var sög hon snabbt till sig kunskap och kultur och vetenskaplig kunskap. Intresset för musik, litteratur och konst bestod hos henne hela livet, men troligen hade hon blivit läkare om hon fått den möjligheten.

Den kanske mest minnesvärda upplevelsen under seminarietiden var studieresan till Jylland i Danmark, då Inga och hennes kurskamrater besökte Vejle och Jelling med sina fina korsvirkeshus och höjder klädda av tät bokskog. Intresset för nordiska språk ledde till att hon under sextiotalet avlade kurser i danska och norska vid Vasa Sommaruniversitet.

Ingas första lärartjänst efter examen var vid folkskolan i Övermark i Syd-österbotten. Där träffade hon mannen i sitt liv, Folke Erikson, som också verkade som lärare. De unga två gifte sig rätt snart och flyttade till Vasa, där bägge fick varsin lärartjänst och sitt första barn. År 1952 gick flyttlasset till den lilla kustbyn Rangby i Närpes socken, där en helt nybyggd och modern skola väntade och snart också det andra barnet. Under drygt tio år undervisade Inga i klass 3–4 och deltog aktivt i byns sociala och kulturella liv, musiklektioner och handarbetskurser. Efter den svåra jordbävningen i Agadir 1960 sydde Inga tillsammans med byns kvinnor tiotals djellabor, de traditionella värmande marockanska klädesplaggen för de nödställda invånarna. Viljan att solidariskt hjälpa andra bestod också efter lärarkarriären – Inga och Folke samlade in hundratals paket med kläder och mat till fattiga människor i Östeuropa efter murens fall på nittiotalet.

Nyfikenheten och viljan att förnya sig ledde till att Inga och Folke valde att utbilda sig till lärare för medborgarskolan och efter ett år i Nykarleby ledde vägen söderut till bruksorten Dalsbruk på Kimitoön och ännu en helt nybyggd skola för både mellanskolan och medborgarskolan. I de ljusa och fräscha lokalerna lärde Inga eleverna från arbetarnas Dalsbruk, från fiskarnas Hitis och böndernas Dragsfjärd att skriva snyggt, räkna rätt och att sticka, sy och virka. Kommunen satsade som en av de första i Svenskfinland på att införa grundskolan, vilket var en utmaning som passade Inga – nya böcker, nya kunskaper, nya metoder. Hon fick förtroendet att som en av pionjärerna i

grundskolan verka som handledare för andra skolor i Åboland och knyta nya kontakter som varade livet ut. Detsamma gäller också för seminariekamraterna, som höll samman och träffades år efter år, mycket tack vare Ingas energi och initiativförmåga. Hon var också duktig på att hålla kontakt med andra – hon och hennes 102 år gamla syster Anni i Vasa talades vid dagligen.

I slutet av sjuttiotalet valde Folke att bli skolesekreterare i grannkommunen Kimito, men han trivdes illa med att tvingas lägga ner många byskolor. Inga valde att 1980 följa med honom till den byskola som blev deras sista arbetsplats, Västersundoms skola i östra Vanda. Där fick de en liten oas i skuggan av den brusande motorvägen och en helt ny pedagogisk miljö, att undervisa storstads- och förortsbarn. Under åtta år pendlade de mellan det egenhändigt uppförda hemmet på en höjd utanför Dalsbruk och stadsmiljön med sina köpcenter och sociala klyftor. Med stor plikt-känsla och stort engagemang gav Inga många barn både kunskapsmässig vägledning och en moralisk kompass – hennes elever från Västersundom skrev regelbundet brev och berättade om sina liv som vuxna, i många fall som föräldrar till barn i samma skola. Inga var en sann profil, som inte lämnade många oberörda.

På fritiden ägnade sig Inga och Folke åt många saker, från att förbättra och förnya sitt hem till att resa runt i världen. År 1959 deltog de två i en resa med en folkvagnsbuss till Neapel i Italien, via Amsterdam, Bryssel, Paris, Monaco, Rom och Venedig. Med på den äventyrliga campingresan var också en annan ung lärare, Sigrid, sedermera Stenfors, som senare arbetade som lärare i Dalsbruk. Vänskapen bestod livet ut, två starka personligheter med bestämda åsikter om det mesta. Andra resor gick till Norge, Spanien och Kanarieöarna, Storbritannien, Grekland, Österrike, Tyskland, Italien, Schweiz och Frankrike med bil, Tunisien, där de två tog sig fram med tåg och buss utan kunskaper i franska eller arabiska, Thailand, Kina, Indien och till och med till Sydney i Australien.

Inga var hela livet intresserad av nyheter och av samhället – det finns knappast någon jordbävning eller orkan som hon missat under sina 95 år på jorden. Hon höll inte heller inne med kritik mot politiker eller andra beslutsfattare som gynnade sig själv hellre än sina väljare eller kunder. Inga var den sanna läraren och uppfostraren, både som lärare och i det privata.

De sista åren blev trädgården hennes oas, där hon vårdade sina blommor och matade vinterfågarna. Och hemma bland blommor och blad gav hennes

hjärta upp en vacker sommardag – ett snabbt och effektivt slut som passade henne perfekt – att hamna på långvården och vara beroende av andra var en möjlighet som gav henne rysningar.

Tage Erikson

Henrik Gustafsson

8.7.1934–9.10.2024

Den tidigare landshövdingen på Åland, vicehäradshövding Henrik Gustafsson har avlidit 90 år gammal. Han föddes i en lärarfamilj i Mariehamn 1934, blev student från Ålands lyceum 1953 och studerade därefter juridik i Helsingfors.

Efter avlagd examen återvände han 1960 till Åland och blev stadssekreterare i Mariehamn. År 1962 utnämndes han till landskapskamrer vid Ålands landshövdingens styrelse där han framför allt blev en skicklig budgetmakare. Han övergick 1973 till den då nyinrättade heltidstjänsten som Ålands landstings (numera lagtinget) sekreterare där han fick möjlighet att utveckla arbetsformer och rutiner vid sidan av uppgifterna som talmannens högra hand och sekreterare i landstingets finansutskott.

I landstinget fick Henrik Gustafsson ledamöternas starka förtroende som en kunnig, effektiv och opartisk tjänsteman. När posten som landshövding på Åland blev ledig föreslog därför landstingets talman i enlighet med självstyrelselagens föreskrifter att president Mauno Koivisto skulle utnämna Gustafsson till ny landshövding. Han tillträdde tjänsten från nyåret 1983 och innehade den till sin pensionering 1999.

Den åländska landshövdingens ställning och uppgifter härleds från Nationernas förbunds beslut om Åland 1921. Landshövdingen företräder

statsmakten i det självstyrande öriket och fungerar därigenom som ett kitt mellan rikets och landskapets myndigheter och organ. Med sin sakliga och lugna framtoning och ett mångsidigt kontaktnät hade Gustafsson de bästa förutsättningar att främja relationer i båda riktningarna.

Till landshövdingens uppdrag hör ordförandeskapet i den partsammansatta Ålandsdelegationen, ett sakkunnigorgan i frågor rörande självstyrelselagens tolkning och tillämpning. Henrik Gustafsson betecknade själv detta uppdrag som den största och mest grannliga delen av sitt ämbete. Särskilt arbetskrävande var uppgiften att verkställa den årliga ekonomiska avräkningen mellan riket och Åland enligt det regelverk som bestod fram till dess att den nya självstyrelselagen trädde i kraft 1993. Gustafssons tidigare erfarenheter från budgetarbete i landskapsstyrelsen och landstinget var här till stor nytta.

Henrik Gustafsson upprätthöll sitt ämbete med en förhållandevis låg profil. I sina årliga tal vid det åländska parlamentets öppningsceremoni kunde landshövdingen ändå belysa och förklara aktuella frågor och problem i relationerna mellan Åland och riket vad gällde både lagstiftning och ekonomi. I samband med den så kallade daleraffären i början av 1990-talet gjorde han med stöd av sina befogenheter ett uppmärksammat inspel angående den dåvarande landskapsregeringens agerande och lagtolkning och kunde senare bidra till en för alla parter acceptabel lösning av frågan.

Under beredningen av den nuvarande självstyrelselagen för Åland verkade Gustafsson som vice ordförande i den så kallade Olsson-kommittén. Han fick där ett särskilt ansvar för hur de ekonomiska relationerna mellan riket och Åland skulle reformeras, ett arbete som resulterade i den klumpsummemodell som gäller idag.

När kommerserådet Anders Wiklöf grundade Östersjöfonden i slutet av 1980-talet hade Henrik Gustafsson en viktig roll som dennes rådgivare. Han verkade sedan som fondens delegationsordförande under lång tid.

Henrik Gustafsson växte upp i en familj där kultur och läsning värderades högt. Föräldrarna Karin och Karl blev legendariska när de långt in på 1960-talet var ansvariga för biblioteksverksamheten i Mariehamn. Sonen Henrik ärvde deras intresse för litteraturen. Efter sin pensionering 1999 valdes han till preses för Ålands kulturstiftelse och behöll posten i tolv år. Han verkade aktivt för att på olika sätt främja stiftelsens syften att stöda forskning, vitterhet och konst.

Han planerade och genomförde stiftelsens 50-årsjubileum år 2000, engagerade sig i förvaltningen av stiftelsens fonder, drev på det omfattande arbetet att utge *Det åländska folkets historia*, initierade flera andra publikationer och ägnade stort intresse åt att förvalta författaren Anni Blomqvists litterära kvarlåtenskap och fastigheter som genom hennes testamente tillfallit stiftelsen.

Henrik Gustafssons liv och gärning präglades av det officianten vid jordfästningen kallade hans positiva nyfikenhet på livets alla aspekter, av bred allmänbildning och betydande social kompetens samt av ett genuint intresse för samhälle, kultur och historia.

Lars Ingmar Johansson

Henrik Gustafssons efterträdare som Ålands lagtings sekreterare
och som preses för Ålands kulturstiftelse

Ull-Britt Gustafsson-Pensar

26.11.1931–30.12.2024

Ull-Britt ”Ubbi” Gustafsson-Pensar föddes som äldsta av tre systrar till familjen Gustafsson, och hon bodde hela sin barndom och ungdom vid Tullbron i Lovisa. Efter studenten flyttade hon till Helsingfors för att studera. Hon utexaminerades till filosofie magister och jobbade som lektor i modersmål i Broban, Läroverket för gossar och flickor.

År 1976 gifte hon sig med Ernst Pensar och flyttade till sin nya hemstad Nykarleby, där hon fortsatte att jobba som modersmålslärlarinna. Hon hade ett mycket gott samarbete med Kuddnäs museum där hon fördjupade sig i Topelius verk. Ubbi skrev texter och verk och var aktiv inom olika kulturhistoriska föreningar, bland annat i Edith Södergran-sällskapet.

Ubbi var även medlem i Finlands svenska psalmkommitté åren 1975–1983. Musiken var alltid en viktig del av Ubbis liv och den fick hon hemifrån där det alltid sjöngs och spelades. Pappa Snutte sjöng i Fridolins sångare och Astrid-moster gav pianolektioner. Under studietiden sjöng Ubbi i Akademiska Damkören Lyran, och hon var också med och grundade körens understödsförening Harpan 1966. Hon var mycket stolt över hederstiteln Hedersharpa som föreningen tilldelade henne.

Ubbi hade en stark tro som gjorde att hon var trygg i sig själv. Sin starka tro hade hon fått av sin mormor Emilie Block (f. Erlenheim) och den kom att visa vägen för henne gällande både livet och döden.

Intresset för det tyska språket och därmed litteratur och andra språk kom likaså från mormors och morfars hem. Ubbi skrev och översatte många psalmer, något som säkert också har sin grund i hennes mormors sätt att se på livet. Mormor Emilie var född i Reval 1877, och vi hade en oförglömlig resa med Ubbi till Tallinn och Keila år 2012 då vi för första gången hälsade på släkten Erlenheim. Det gamla huset finns ännu kvar i Keila.

Min moster och gudmor Ubbi blev den människa som betytt mest för min syn på livet. Hon höll mig i famnen när jag döptes och jag var bredvid henne när hon nådde livets slut. Kontakten med henne bröts aldrig. Hon hade en enastående förmåga att dela med sig av sin trygghet och låta människan i hennes närhet bli sedd som hon var.

Jag var ofta hos Ubbi i min barndom då hon bodde i Helsingfors. Vi gjorde otaliga utflykter och det hörde till traditionen att varje gång åka med spårvagn till Stockmann och prova hattar på hattavdelningen.

En av de roligaste sysslorna var att sitta i hennes kök på den höga pallen vid fönstret och blanda kryddor i hennes mortel och samtidigt lyssna på hennes berättelser medan hon lagade mat. Hon var ju en livsnjutare av rang: älskade god mat och efterrätter, något som mitt barnbarn har fått arva av henne. Ubbi var bra på att berätta historier bland annat från sina resor som hon gjorde runtom i världen då jag var liten.

År 2020 flyttade Ubbi tillbaka hem till Lovisa. Det var en stor glädje att få henne hit. Vi fick en mycket fin tid tillsammans med många roliga minnen.

Kristina ”Tatta” Elo

Ull-Britt Gustafsson-Pensar fick SFV:s Hagforsmedalj år 1989

Hans Häggblom

24.6.1946–29.3.2024

Hans Häggblom föddes 1946 i Malax som den yngste i en syskonskara med fem barn. I Vasa avlade han år 1963 examen vid yrkesskolans snickerilinjé, en utbildning som han värdesatte och vilken gav honom praktisk nytta under hela hans liv. År 1967 dimitterades han som folkskollärare från lärarseminariet i Nykarleby. Under sin yrkeskarriär byggde han på med såväl en kandidatexamen i humanistiska vetenskaper som en filosofie kandidatexamen med pedagogik som huvudämne.

Som ny lärare jobbade han ett år i Pargas och därefter några år i Eskilstuna i Sverige där han bodde med sin hustru Lisen, som varit hans ständiga livskamrat i nästan 60 år. När paret återvände till Finland 1971 undervisade Hans i Vikinga skola i Vasa. Karriären tog en ny vändning när den svenskspråkiga lärarutbildningen i Finland flyttades till Vasa 1974. Han anställdes som planerare av den nya övningsskolan i februari samma år för att i juni utnämnas till rektor för lågstadiet, en tjänst som han innehade i 30 år.

De lärare som arbetade vid lågstadiet det första årtiondet benämnde Hans Häggblom som verkliga pionjärer. Allt var nytt och rutiner skulle utvecklas för undervisning, lärarutbildning, elevupptagning och allt praktiskt samtidigt med nya pedagogiska utvecklingssteg. Han ledde detta arbete med stor iver och

engagemang. Hans kan själv betecknas som den främste pionjären, som glädde sig åt de framsteg som åstadkoms och vann erkännsla.

Hans blickade oftast mot framtiden. År 1982 skrev han: ”Vår möjlighet att möta framtidens utmaningar är att sträva mot de övergripande mål som anges i vår läroplan; framför allt att försöka fostra så självständiga individer som möjligt”. Detta känns mycket aktuellt ännu i dag, över 40 år senare.

Hans förespråkade en helhetssyn på skolundervisningen. I årsberättelsen efter läsåret 1983–1984 skrev han ”Vi avslutar läsåret i en stark förhoppning om att vi ytterligare ska göra framsteg i utvecklandet av handens, känslans, kroppens, intellektets, karaktärens och det estetiska sinnets komponenter”.

Som ledande rektor för hela Vasa övningsskola verkade Hans Häggblom åren 1993–2000. Splittringen i ett kommunalt och ett statligt skolväsende var inte oproblematisk. Under 1990-talet fattades beslut av statsmakten att alla övnings-skolor i landet ska vara statliga. Då behövdes en del intressebevakning för att styra statliga resurser till Vasa. Hans Häggblom träffade ministrar och tjänstemän och lade fram olika förslag. Ett konkret exempel som han glädde sig speciellt över var nybygget vid övningsskolans gymnasium, Culturum, som invigdes år 2000 och som därefter har betjänat gymnasiets behov av fest- och gymnastiksal förutom funktionella utrymmen för bildkonst och musik.

Under hela 1970- och 1980-talet innehade han förtroendeuppdrag både i kommunalpolitiska nämnder och direktioner inom utbildningssektorn, exempelvis som ständig sakkunnig i skolnämndens svenska avdelning i Vasa och som ordförande för skolnämnden i Korsholm. Hans Häggblom var också styrelsemedlem i Åbo Akademi under åren 1990–2000 samt medlem i fakultetsrådet och andra organ vid Pedagogiska fakulteteten under 1980-talet.

Hans Häggblom tilldelades Riddartecknet av Finlands Lejons order 1993, Topeliusmedaljen 2006 samt Folktingets förtjänstmedalj i brons 2009. Heders-titeln skolråd förlänades han år 2006.

Hasse, som han kallades av familj, släkt och vänner, var min yngste morbror och min gudfar. För mig var han ofta en inspirationskälla till att välja nya stigar i livet och följa med den utveckling som sker i samhället. Han var också omtänksam och visade ett stort intresse för allt som jag företog mig. Liknande erfarenheter har också hans egna barn Ulrika och Christoffer. De hade stor glädje av sin pappas lösningar och praktiska kunskaper speciellt i samband med sina husbyggen. Efter sitt yrkesliv hade Hasse ett speciellt öga för sina fem

barnbarn, vars liv han följde engagerat och kärleksfullt. Det blev också tid för resor. Bostaden i Florida blev ett kärt resmål. Hasses intresse för mat och vin resulterade i en sommelierexamen. Han hade ett stort sportintresse och följde det mesta, både nationellt och internationellt.

På långfredagskvällen när kyrkklockorna ringde, somnade Hans in i hemmet med sina närmaste vid sin sida.

Christian Näsman,
systemson

Gösta Karlsson

20.9.1922–27.10.2023

En sommardag 1953 pausade ett ungt par på cykeltur på vägrenen i Grev, Larsmo. ”Är det långt kvar till Bosund”, löd frågan till en förbipasserande man i sällskap med en tio års gosse.

Paret var Gösta och Ann-Marie Karlsson, gifta sedan två år, mannen som fick frågan var Herman Fagerudd, föreståndare för folkskolan i Grev, och gossen var Hermans son Karl-Johan. Gösta berättade att cykelturen inletts i Purmo och att han övervägde att söka skolföreståndartjänsten i Bosund. Till sammans med Ann-Marie ville han nu se vad det var för ett ställe.

Herman önskade Gösta lycka till och uppmanade det unga paret att ta omvägen via Larsmo vackra kyrka, och så gjorde de. Gösta valdes till tjänsten och kom småningom att göra den nya kommunen till sin, som lärare, föreningsaktiv och kommunpolitiker.

År 1958 omvandlades årskurserna 7 och 8 i Larsmo till vad som benämndes medborgarskola, med lokalisering först i Holm och senare i Grev, allt under Göstas ledning. Nästa skolreform föranledde 1969 Larsmo och Jakobstad att samarbeta om en gemensam försöksgrundskola, sedermera Rådmans skola, åter med Gösta i en huvudroll. Han utbildade sig till studiehandledare och blev slutligen Rådmans rektor, tills han 1984 gick i pension.

Medborgarskolans samhällsorientering och betoning på praktiska ämnen passade Gösta väl. Nytt var föräldramöten, där Göstas inkluderande attityd gjorde honom omtyckt och respekterad. Hans idrottsintresse återspeglades i en betoning på skolidrotten och ett stort engagemang i Larsmo idrottsförening, som han ledde i nio år. Då idrottsplanen i Larsmo invigdes 1957 uppträdde en stor skolgymnastikgrupp med ett program som Gösta hade komponerat och övat in.

Under 1960- och 1970-talen steg Gösta fram som en nyckelperson i Larsmo, bland annat som kommunfullmäktiges ordförande eller viceordförande i åtta år, och som kommunstyrelsens ordförande lika länge. Hans resultatorientering gav i regel resultat, dock inte ett projekt som han verkligen jobbade hårt för, nämligen att Nautor skulle bygga sin konstruktionshall i Larsmo. Tomten var i samförstånd med företagets grundare Pekka Koskenkylä redan utsedd. Men när saken kom för avgörande log de kommunala beslutsfattarna. Riktiga båtar kunde inte byggas i plast. Så blev hallen i stället byggd i Kållby.

Men Gösta var en dubbelnatur. Född som gräftagubbe på ett medeltids-gammalt släkthemman på Högsnår i Purmo längtade han alltid till hemgården med dess åkrar och skogar. Sommarmånaderna tillbringades alltid här, och skogsarbete med yxa och motorsåg innebar genom alla år meditation och återhämtning.

Gösta var näst yngst i en barnskara på sju. Av farfar, föräldrar och syskon lärde han sig allt en modern jordbrukare behövde kunna, från att odla upp ny åkermark till att fläta korgar. Atmosfären i hemmet var human, familjesammanhållningen stark, flitigt arbete en självklarhet, engagemanget i lokal-samhällets frågor stort.

Gårdens husdjur sågs som vänner och individer. Göstas första djurfarm fick sin början efter att han som skolpojke bytt en höna mot en kanin med skolläraren. Farmen kompletterades snart av ett antal harar, av Gösta räddade undan slåttermaskinen. Nästa steg var en egen hönsfarm: betalningen av de 200 unghönorna fick enligt köpeavtalet anstå tills hönorna började värpa.

Ortens auktoriteter – folkskolläraren, kyrkoherden och rektorn för den vandrande folkhögskolan – uppmanade alla Gösta att studera vidare. Han övervägde utbildning till agronom, då inkallelseordern anlände i september 1941.

De tre krigsåren har Gösta, baserat på sina dagböcker, skildrat i fasansfull detalj i den bok, *Från tonårssoldat till krigsveteran* (Scriptum), som han gav ut

på sin hundraårsdag i september 2022. Svir och Tienhaara ger sammanhanget för de historiskt kunniga. Som pensionär skulle Gösta ta en ledarroll när de grånade veteranerna till sist började tala om och bearbeta minnena av det krig de deltagit i.

Ett exempel på Göstas metod gavs under den första veteranresan till de gamla krigsplatserna i augusti 1991, mitt under gammelkommunisternas kuppförsök i Ryssland. I Tienhaara trotsade Gösta de lokala myndigheterna och tog sig med några kamrater till ”Slottet”, Hackmans villa, där han 47 år tidigare hade stridit på liv och död. Här pekade han ut platsen där man då grävt ner en stupad kamrat. Denne kunde nu hämtas och ges en riktig begravning på hemorten.

På gamla dagar frågade Gösta sig om han gjort rätt prioriteringar under sitt liv. Det undslapp honom att han ångrade sina 25 år i politiken, vilket inte gett mycket tid över för barnen. Han kompenserade detta gentemot barnbarnen, till antalet tolv, som minns honom som lyssnande och lekfull.

Vid familjesamlingen efter begravningen valde var och en några ord för att beskriva Gösta. De fem orden i topp var ansvarstagande, anspråkslös, vänlig, omtänksam och uppmuntrande.

En stor glädje för Gösta var att dansa, en glädje han genom åren delat helt och fullt med Ann-Marie. Bara veckor före sin död, när han låg fjättrad vid sängen, bad han en dotter spela upp några danslåtar han särskilt tyckt om genom åren. Efter musiken såg han upp och förklarade upprymd: ”Jag vart riktigt sveitto!”

Karl-Johan Fagerudd,

Göstas mångåriga kollega

Svenolof Karlsson,

barn till Gösta

Gösta Karlsson fick SFV:s Hagforsmedalj år 1994.

Lisbeth Landefort

17.4.1925–25.12.2024

I augusti 1938 anlände 13-åriga Lisbeth Krott med sin faster Rudi till Helsingfors ombord på ångaren Ariadne. Nedanför på kajen stod Lisbeths mamma, som hade kommit tidigare och etablerat sig i Helsingfors med sonen Peter. Flyktingarna tilläts inte gå iland samma kväll, och under hela natten stod en stödtrupp kvar på kajen medan intensiva förhandlingar fördes med myndigheterna. Till gruppen hörde bland annat Sylvi Kyllikki Kilpi, Atos Wirtanen, Väinö Tanner ”und der gute Herr Stiller” — den Abraham Stiller som är huvudperson i Klaus Härös nya film *Aldrig ensam*.

Lisbeths mamma stod redo att kasta sig i havet om flyktingarna inte tilläts landstiga utan skickades tillbaka till Tyskland, men allt slutade väl och det visade sig sedan att detta var den sista avgången med Ariadne där flyktingar fick gå iland. Familjen kom från Wien och Rudi och Lisbeth hade stängt dörren till lägenheten på Mariahilferstrasse med alla sina inventarier och de två flyglarna. För henne var det ett avslutat kapitel. Finland var hennes nya hemland, och polisen som förhörde henne såg snäll ut i sin vackra blåa uniform i jämförelse med de murriga brungröna nazisterna.

Det var Lisbeths personlighet, det vänliga intresset, förmågan att lämna obehagligheter och sorger bakom sig och blicka framåt, den acceptans hon utstrålade, som helt visst underlättade hennes integration. Efter sex månaders

tystnad i Laguska skolan talade hon flytande svenska, och hon hade bara gott att säga om skolan och kamraterna.

Musiken var hennes stora intresse och hon gick målmedvetet in för en musikexamen (flöjt, violin, sång) vid Sibelius-Akademien 1943. År 1944 kom hon in på Svenska Teaterns elevskola. På teatern var hennes stora roll Lilla helgonet med Max Hansen som motspelare. Det blev också en hel del turnéföreställningar i Finland och i Norden och privata teaterresor och musikstudier i Paris, London och Zürich. Allra helst hade hon velat bli operasångare, men det visade sig snart att hennes röst inte hade det stora omfång som krävs.

År 1956 föddes hennes son André som i närmare sjuttio år förblev den närmaste och käraste personen i hennes liv. Det var dags för Lisbeth att sluta med turnerandet, men tack vare Radioteatern fick hon användning för hela sin utbildning också i fortsättningen. Innan tv kom in i bilden hade Radioteatern en stark position. Den gav en föreställning i veckan under största delen av hennes tid fram till pensioneringen 1991. Som radioteaterregissör var hon banbrytande och hann under sina nästan 200 föreställningar spela både samtida och äldre inhemsk dramatik, klassiker ur världsdramatiken och europeisk avantgarde.

Liksom Lisbeth själv hade blivit handplockad av radioteaterns legendariska chef Karin Mandelstam, blev också jag headhuntad till radioteatern av Lisbeth som tonårsflicka på 1960-talet. Vår vänskap blev livslång, och jag blev väl förtrogen med den mångspråkiga och genomkulturella värld hon representerade.

Hur framgångsrik och variationsrik Lisbeths karriär på Radioteatern än var, var det teatern och operan som var hennes stora kärlek. Redan 1967 fick hon tillfälle att göra en regi på Lilla teatern och gjorde sedan succé 1968 på Tampereen Työväen Teatteri med Eeva-Liisa Manners *Poltettu Oranssi*. Under 1970- och 1980-talen hann hon med ett flertal uppsättningar på TTT, Helsingfors stadsteater, Kansallisteatteri, och Svenska Teatern.

Det var Nationaloperans dåvarande chef Jussi Raikinen, en gång en tyst ljudtekniker på rundradion, som erbjöd henne att sätta upp *Don Giovanni* på operan 1977. Den följdes både av stora klassiker och Paavo Heininens nyskrivna opera *Silkestrumman* 1984 och säkra nummer som *Spelman på taket* 1986. Efter pensioneringen från Rundradion 1991 hade hon ännu femton rika år kvar på operan med bejublade föreställningar som *WAM — Mozart för barn*, och Erik Bergmans *Det sjungande trädet* som också gästspelade i Berlin 2001. Mozarts *Zaide* (2006) blev Lisbeths sista operaregi på Nationaloperan.

Men det var inte slut på Lisbeths kreativitet som blommade upp med full kraft då hon läste Saramago på sin ålderdom och blev betagen. Baserad på romanen *Baltasar och Blimunda* sammanställde hon ett svårdefinierat verk för röster och cembalo kallat *Av sången känner man fågeln* (2006–2010) som uppfördes som bejublade engångsföreställningar i Helsingfors, Tammerfors, Imatra, Levi och Mariehamn och som gästföreställningar i Madrid, Lissabon, Lanzarote och Rom. Saramago själv kom till Helsingfors och det var ett stort ögonblick då den åldriga författaren och den ålderstigna regissören tittade på varandra och såg kraften och ungdomligheten hos den andra. Verket är unikt i vår musik- och teaterhistoria och visar på den absoluta originaliteten och självständigheten i Lisbeths arbeten.

Under sina olika regiarbeten hade Lisbeth många viktiga medarbetare och hon älskade samarbetet med den lilla gruppen betrodda: kollegerna på radion Irma Skytén och Barbro Holmberg, vännerna på operan koreografen Aku Ahjolinna, scenografen Oiva Toikka, och vid ett gyllene tillfälle också Rafael Wardi. Det är i arbetet man får sin verkliga tillfredsställelse och i vår gemensamma strävan som vänskapen blommar.

I Lisbeth Landeforts produktion finns det också böcker, främst den fjortusande lilla memoarboken *Peka inte på Regnbågen* (2003) skriven tillsammans med Barbro Holmberg, och introduktionen för barn till Operans värld: *Hurra! Vi är på operan!* (1997). Ännu i hög ålder inledde hon ett fruktbart samarbete med Esko Valtaoja som resulterade i böckerna *Tähdenlento pöytälaatikossa* (2013) och *Sámi almmi máidnasat* (2019), inspirerad av den samiska stjärnhimlen.

Material som hänför sig till Lisbeth Landeforts uppsättningar på radio-teatern, olika teaterscener och på operan finns uppbevarade på Teatermuseet i Helsingfors.

Lisbeth Landefort sörjs av sin son och sonson och lever i varmt minne hos vänner och publik.

Ulla-Lena Lundberg,
författare och vän

Björn-Olof Malmström

9.11.1931–31.8.2024

Undervisningsrådet Björn-Olof Gustaf Malmström, "Böffe", föddes i Ekenäs den 9 november 1931. Han tog studenten vid Västra Nylands samgymnasium i Ekenäs år 1950 och fortsatte sedan med studier i matematik, kemi och fysik vid Helsingfors universitet. Där blev han filosofie magister år 1956.

Hans lärarbana inleddes direkt efter examen vid Borgå Lyceum, där han var lektor åren 1956–1962. På hösten 1962 flyttade Böffe till Björneborg tillsammans med sin fru Karin-Maria, "Kajsa", (född Helén) och deras tre barn. Senare föddes ytterligare ett barn. Både Böffe och Kajsa hade fått jobb på Björneborgs svenska samskola (Bss) – Böffe som lektor i matematik och fysik, Kajsa som lärare i teckning och musik.

Böffe var bekant med Björneborg sedan tidigare, då han sommarjobbat vid Outokumpus försöksanläggning i Björneborg under sin studietid år 1954. Sommarjobbet omfattade experiment med en skalenlig miniatyrmodell av en flamugn. Då visste Böffe ännu inte att Björneborg slutligen skulle bli hans hemstad.

Det första året i Björneborg arbetade Böffe och Kajsa i Björneborgs svenska samskolas gamla lokaler på Gallen-Kallelankatu, där samskolan verkat sedan hösten 1892. Skolan flyttade till nya lokaler i hörnet av Otavagatan och

Mikonkatu på hösten 1963. Efter att den gamle rektorn blivit sjuk utsågs Boffe till rektor år 1965, och han innehade denna tjänst ända fram till sin pensionering år 1995. Hans hustru Kajsa arbetade som lärare i teckning och musik fram till år 1997.

Utvecklingen av Björneborgs svenska samskolas verksamhet var viktig för Boffe. Hans namn, och resultaten av hans arbete under skolans långa historia är synliga än i dag. På 1970-talet fick skolan exceptionellt många nya elever, och det är till stor del Boffes förtjänst att skolan tog emot fler barn till återinflyttare från Sverige än lokalerna egentligen tillät. Lokalproblemen kunde dock lösas, och eleverna som kom från Sverige fick fortsätta sin skolgång på det språk som de blivit vana vid. Den framåtblickande Boffe förde skolan i en flerspråkig riktning, och detta har haft stor betydelse för riktlinjerna för skolans framtid.

Boffes person höll skolans verksamhet samman på ett fint sätt. Med hjälp av hans personliga sinne för humor kunde både stora och små problem redas ut. Boffe var en mästare på att leka med ord, och hans förmåga föranledde många glada skratt bland vänner och arbetskamrater. Han använde humor på ett underfundigt och originellt sätt i olika situationer. Boffes modersmål var svenska, och det starkare språkets inverkan bidrog ibland till små missöden i den enspråkigt finska omgivningen, men de begreppsliga oklarheterna kunde alltid klaras upp tack vare Boffes humor.

Boffe var vänlig, omtänksam och humoristisk, och därför satte vänner, arbetskamrater och elever stort värde på honom. Under Boffes tid som rektor utvecklades vid skolan en stark Bss-anda som burit frukt ända till våra dagar. Boffe fick folk att trivas och känna sig hemma. Många av de lärare han anställde stannade på Björneborgs svenska samskola fram till sin pension.

Boffe värnade om och främjade på ett betydande sätt det svenskspråkiga kulturarvet särskilt i Björneborg, men också på andra håll i Svenskfinland. Han medverkade aktivt i svenskspråkiga föreningar i Björneborg, bland annat i Svenska Klubben i Björneborg åren 1970–1993, först som styrelsemedlem, sedan som vice ordförande och slutligen som ordförande. Han utsågs ytterligare till hedersmedlem och hedersordförande för Svenska Klubben. Han var också länge medlem i Svensk Akademisk Afton i Björneborg. Boffe verkade i Svenska Kulturfonden i Björneborgs styrelse under nästan 50 år, från 1965 till 2014, på posten som styrelseordförande från 1972 till 2006. Boffe utsågs till stiftelsens hedersordförande i april 2014. Boffe satt också åren 1985–1988 en

mandatperiod i Björneborgs stadsfullmäktige som representant för Svenska Folkpartiet i Finland och var medlem i Björneborgs stads skolplaneringsnämnd åren 1970–1974.

Boffe var dessutom aktiv i organisationer på riksnivå. Han verkade som medlem i styrelsen för riksorganisationen Förbundet Hem och Skola i Finland åren 1971–1977, varav verksamhetsperioden 1974–1975 på posten som styrelseordförande, och ytterligare verksamhetsperioden 1982–1983 som medlem i styrelsen. Han var ledamot i Svenska Finlands Folkting åren 1989–1996 och styrelseledamot i Privatskolornas förbund åren 1989–1999. Boffe verkade också en tid som ordförande för centralvalnämnden i Vårdö.

Boffe tilldelades många utmärkelser. År 1987 fick han Svenska Finlands Folktingsfullmäktiges förtjänstmedalj och Svenska Kulturfondens kulturpris. År 1990 tilldelade Svenska folkskolans vänner honom sitt kulturpris som erkänsla för väl utförd gärning den finlandssvenska kulturen till fromma. År 1993 tilldelade Republikens president Boffe hederstiteln undervisningsråd.

Boffe var en produktiv skribent och flitig läsare. Han skrev ett stort antal artiklar till olika publikationer. Bland hans egna verk märks en lärobok i fysik, historiken *Svenska Kulturfonden i Björneborg 1919–2010* och historiken över *Svenska Klubben i Björneborg 1909–2013*. I verket *Innan minnena bleknar* (2002) samarbetade Boffe med artikelskribenterna, och han stod för den svenska versionen av boken *Från Junnelius palats till Björneborgs stadshus* (2014). Han var också en av författarna till *Vårdö sockenkrönika* (2015). Projektet som forskade kring det svenska kulturarvet (2011–2012) och genomfördes av läroämnet för kulturarvet vid Åbo universitet, enheten i Björneborg, var också Boffes förtjänst. Boffe och Kajsa hade dessutom öga och intresse för konst.

Boffe ägnade sig åt olika former av motion efter förmåga ända till sina sista stunder. Att vistas och röra sig i naturen var ett viktigt inslag i hans livsstil. Långa skidturer på vintern i Ytteröterrängen och fiske på sommaren vid sommarstugan på Åland låg honom särskilt varmt om hjärtat.

Boffes hustru Kajsa gick bort 2021. Barnen med familjer bor på olika håll i Europa – i Tyskland, Frankrike, Åbo och på Åland. Sommarstället i Lökvik på Vårdö, Åland, var en viktig plats för Malmströms. Där tillbringade de sina somrar och, efter pensioneringen, också längre perioder under året. Stugan på Åland blev en viktig träffpunkt för barn, barnbarn och barnbarnsbarn. För gästerna var det en plats där det alltid rådde en varm atmosfär.

Sitt sista år bodde Boffe på Strömmsgårdens äldreboende på Vårdö. Sommaren 2024 hade han fortfarande krafter att besöka familjens kära sommarviste. Han somnade in på kvällen den 31 augusti 2024 på sjukhuset i Mariehamn.

Erik Rosenlew

Mångårig vän, styrelseordförande för Svenska Kulturfonden i Björneborg 2010–2020

Tarja Laine

Forskare, Svenska Kulturfonden i Björneborg

Björn-Olof Malmström fick SFV:s Kulturpris 1990.

Milja Marita Rajalin

4.11.1938–31.7.2024

Marita Rajalin var en driftig föregångare inom barnlitteraturforskningen. Var och en som idag studerar vårt lands barnlitteraturhistoria stöter med säkerhet på verk av hennes penna. Allt började med ett bokhistoriskt intresse som ledde till uppmärksammade utställningar av äldre barnlitteratur vid Åbo Akademis bibliotek (ÅAB) under 1970-talet – Rajalins fasta arbetsplats genom åren – samt en kunnigt kuraterad barnbokssamling omfattande många rariteter. Rajalins intresse för litteraturen var mångfacetterat och ledde till en licentiatavhandling om Emily Dickinson år 1970 och till pionjärinsatser för kurser i barn- och ungdomslitteratur vid litteraturvetenskapen vid Åbo Akademi (ÅA) redan i slutet av 1970-talet.

Något år innan hade Svenska barnboksinstitutet slagit upp sina dörrar i Stockholm och Rajalin hade tät kontakt med institutet varifrån hon hämtade med sig barnlitterärt kunnande till hemlandet. När Barnboksinstitutet i Finland grundades något senare i Tammerfors, var Rajalin en aktiv styrelse- och senare hedersmedlem som var med om att grunda institutets publikationsserie och flitig skribent av artiklar och recensioner i deras tidskrift *Onnimanni*.

Barnlitteraturens historia på svenska i Finland är alltså ett oskrivet blad, men de tidigaste fördjupande översikterna finns i Rajalins redigerade böcker och artiklar. I exempelvis *Barnboken i Finland förr och nu* (1984) står hon för

avsnitten om den svenska barnlitteraturen i Finland, och i artikeln ”Utan pjosk och pjoller” ger hon en unik inblick i *Finsk Tidskrifts* barnbokskritik åren 1876–1989. Även arbetet med nätbibliografin *Björken och stjärnan* vid Barnboksinstitutet utgör en gedigen grundforskningsinsats då databasen överblickar tidig inhemsk barnlitteratur från perioden 1543-1899. I antologin *Förklädet fullt* (1986) samlade hon och Irmelin Sandman Lilius ett knippe äldre finlandssvenska sagor.

Rajalin brann inte bara för barnlitteraturen utan också för bildning, biblioteksutbildning och -verksamhet. Under 1980-talet verkade hon en tid som t.f. professor i biblioteksvetenskap och informatik vid ÅA. För litteraturvetenskapen vid ÅA var Rajalins insatser banbrytande och lade grunden till den barnlitteraturforskning som skulle växa sig stark vid lärosätet. Rajalin höll kurser i barnlitteratur vid ämnet, var en anlitad föreläsare ute på fältet samt recenserade under 1980- och 90-talen barnlitteratur och barnlitterär forskningslitteratur i *Hufvudstadsbladet* i drygt 20 år. Maritas engagemang för litteratur och läsning samt kärlek till den finlandssvenska litteraturen pågick hela livet ut. Under de senaste 10 åren var hon engagerad i Svenska bildningens vänner uppskattade bokklubbssamverksamhet vid serviceboendet Hemmet.

Sedan 1970-talet ägde Marita släktens gård i Pikis, St. Karins, i närheten av Åbo. Gården, med anor från 1758 ligger längs Kungsvägen och har varit vårdshus för kungliga resor. Marita vårdade pietetsfull släktgården, fylld av antika möbler och släktklenoder. Särskilt vid jultid öppnade hon sitt hem för lokala föreningar som gärna höll möten i den vackert julpyntade gården. Inom forskningsprojektet Toppelill, som kartlägger barnlitteraturkritikens- och forskningens historia på svenska i Finland, hade vi glädjande nog orsak att besöka Marita i hennes hem våren 2023. Hon lotsade oss genom det gamla vårdshusets alla salar, där hon i de olika rummen duktat fram delar av det digra barnlitterära arkivmaterial som hon samlat på sig under åren jämte olika läckra maträtter. Det är ett möte vi aldrig glömmar liksom de pionjärinsatser för barnlitteraturen som Marita företog sig och på vars axlar vårt fortsatta arbete för barnlitteraturen vilar.

Maria Lassén-Seger och Mia Österlund,

Forskar- och kritikerkolleger vid litteraturvetenskapen vid Åbo Akademi
samt Åbo Akademis bibliotek

Arto Rintamäki

23.2.1950– 12.3.2025

Musikprofilen och skådespelaren Arto Rintamäki avled 12.3.2025 i en ålder av 75 år.

Arto Rintamäki växte upp i Dagsmark. Redan som 10-årig gosse sjöng Rintamäki med sin höga sopranröst solo på kyrkokonserter i Lappfjärds kyrka. Han fick en gitarr som 12-åring och började spela i ett strängband i Dagsmark. Under gymnasietiden i Kristinestad, på 1960-talet, bildade Arto tillsammans med Roy Stenberg, Sven Mattila och Birger Nyberg pop-bandet Raymonds och Up and down. För att få spelningar behövdes dansmusik och då bildades bandet Tornados som blev ett husband på Brahegården. De fick spela som förband åt kända finska popband och även för band från Sverige samt en DJ från England.

År 1972 anslöt sig Arto till sånggruppen Fyra på Spanska som senare blev Trio Saludo tillsammans med Håkan Streng och Peter Ingo. Gruppen spelade spansk och latinamerikansk influerad musik. Arto hörde nog till Finlands bästa tenorsångare. Trio Saludos shower med latinamerikansk musik har inte bara i gäststater och konsertsalar Svenskfinland utan i alla nordiska länders huvudstäder.

Trio Saludo hade också engagemang i Hamburg, Stuttgart, Amsterdam, London och Barcelona. Arto var en bärande kraft i trion då han hade musikutbildning. Under 1980- och 1990-talet turnerade Trio Saludo inte så ofta

för allmänheten utan genomförde i stället många skraddarsydda shower för internationella konferenser och företag.

Som skådespelare började Rintamäki sin yrkeskarriär vid Åbo Svenska Teater och var verksam där i olika omgångar åren 1974–1994. Han har också arbetat som skådespelare på Närpes Teater, Wasa Teater, Åbo stadsteater och Helsingfors stadsteater. Arto fick spela rollen som teaterkatten Murr-Roope (Growtiger) i musikalen i *Cats* vid Helsingfors stadsteater som han turade om med skådespelaren Heikki Kinnunen. Arto arbetade även som frilansskådespelare. Förutom teater spelade Rintamäki biroller i några tv-produktioner tills hans karriär avbröts av en hjärnblödning i april 1999.

Efter att ha blivit återställd återgick Rintamäki inte till teatern, utan fokuserade istället på musiken.

För många finlandssvenskar blev han känd för föreställningen *Sången som brast* som hade premiär 1989 och pågick i många år. Föreställningen byggde på den ryska skådespelaren, musikern och poeten Vladimir Vysotskijs sånger, med vilka han inte sällan kritiserade sovjetssystemet. Arto översatte många av sångerna till svenska och finska.

Under 80-talet var Arto en del av Hansa-gruppen med Hans Ahlstrand och Bert ”Patti” Karlsson. Arto skrev och redigerade texter för barn, bland annat Ville V. Filur och Tarzan, där han återgav ett barndomsäventyr.

Under 90-talet var han med i Polarkvartettens projekt *Nordiske Viser på vandring*.

År 1988 arrangerades den första 60-talsshowen i Kristinestad med Anders Teir som dirigent och pianist. I den första showen deltog förutom Arto Rintamäki även en lång rad andra artister. För att verkställa och genomföra evenemangen bildades föreningen Sexticum. Efter dessa föreställningar bildades orkestern Shadnicks, bestående av Arto Rintamäki, Nalle Schauman, Marko Schauman, Harry Kinos och Sven Rosendahl. Sextitalsyran i Kristinestad fortsatte under många år under 90-talet och Shadnicks uppträdde med band som The Tremoloes och The Seachers. Shadnicks spelade även på andra orter och gjorde en turné i Norge.

Det var ett nöje att få spela med Arto. Hans humor och skådespelartalang gjorde inte bara spelningarna till en fest utan resulterade även i många roliga episoder utanför estraden.

År 2011 firade Arto sitt 50-årsjubileum som artist genom att uppträda på Majbo i Dagsmark.

Arto Rintamäki lämnade ett bestående avtryck på alla som hade förmånen att känna honom. Vi sörjer hans bortgång, men är tacksamma för den vänskap och inspiration som han efterlämnar.

Arto sörjes närmast av dottern Kaisa, sonen Jukka samt bröderna Asko, Alpo och Asmo med familjer.

Sven Rosendahl

med hjälp av Artos vänner

Johannes Runeberg

14.4.1946–29.9.2024

När Johannes med familj flyttade till Hangö 1986 blev det sprätt på aktiviteterna i stan. Runebergs hem i Gunnarstrand var öppet och levande, diskussionerna var vilda och projekten avlöste varandra.

Nu har det blivit tystare. Nu är Johannes borta.

Han dog en solig höstdag när han var och plockade svamp med sin goda vän Riitta.

Innan Runebergs flyttade till Hangö bodde de i Helsingfors. De hade sommarställe utanför Öby.

Johannes jobbade som fotograf – ”släktfel” sa han själv. Han assisterade både sin pappa och sin bror, lärde sig fotografyrket från barnsben. Så gled han in i veckotidningsvärlden, fick fast anställning på Yhtyneet Kuvalehdet, blev modefotograf, jobbade en tid i London, men vantrivdes alltmer. Hela den kommersiella mediebranschen stred mot det som var han.

”Det var som att sälja sig själv, sa han”. Han tog ett modigt hopp ut ur ekorrhjulet och började jobba på en ljusfabrik. Mindre fyrk, men mer tid med familjen. Barnen Nino, Ida, Ru och Jonas växte upp i 70-talsvänsterns virvlar. Både Johannes och Lotte, som var keramiker, var engagerade i DFFF och Folkets Bildningsförbund (FBF).

I Hangö blev Johannes snabbt en central figur. Han gjorde lokal-tv, han ordnade verksamhet för de arbetslösa. Hans manifestation för Tulludden gav honom rekordmånga röster och han satt i stadsfullmäktige, i stadsstyrelsen, i kulturnämnden med mera.

Vi var ett stort gäng som åt middag hos varandra, spelade ”ishockey” på Parkdammen, diskuterade världspolitik, samlade namn för flyktingmottagning, räddade Hangötåget och ordnade Skapande veckor.

Johannes fotografsjäl sloknade inte när han övergav veckopressen.

Konstnären Johannes hade en uttrycksform att tillgå, som resulterat i flera fina fotoutställningar: Om Skarvar, om Kråkfåglar, om Syrsor. ”Djur som de flesta ogillar, konstaterade han själv.” Men publiken gillade bilderna. De färgstarka, personliga syrsorna lyste upp Stadshusgalleriets väggar. Senaste sommar ställde Runeberg ut lyriska Bilder på människor i Hangö på Café Konttori.

Johannes Runeberg var en outtröttlig folkbildare, en kulturperson. Han boostade filmintresset i Hangö med att grunda Olympias vänner, Hangö Filmfestival och en Filmtittarkurs (MBI), han deltog i den tvåspråkiga bokcirkeln Hangöudds läsare, det filosoferande matlaget Soppakerho, han var aktiv i miljöföreningen. Han trodde på ett medborgarsamhälle där alla har möjlighet att påverka.

”Om de demokratiska metoderna inte räcker, så måste man demonstrera på olika sätt”, tyckte han och stödde aktivt Elokapinas aktioner utanför Koverhar 2022. Också på Facebook debatterade han ivrigt.

Efter Lottes död bodde Johannes ensam. Men hans vänkrets var stor. Med sin jovialiska men skarpa utstrålning, sin varma humor, och sin djupt humanistiska världssyn var han en självskriven medlem i de ”gubbkaffen” som löste världens och Hangös problem på olika stamställen i stan.

Han argumenterade för rödgröna värden, retade ibland upp sina motståndare med sin envishet, men uppskattades av de flesta.

Johannes vänskap och trofasthet har hållit genom decennierna.

Vi är många som sörjer honom.

Antonia Ringbom

gammal vän

Anna-Lisa Sahlström

29.11.1942–10.10.2024

Författaren och journalisten Anna-Lisa Sahlström föddes den 29 november 1942 i Vasa. I boken *Femtiosex österbottniska författare om sig själva* (1990) berättar Anna-Lisa Sahlström att det bästa som hände henne var att hon började som journalist på *Vasabladet* – hon var den första fast anställda kvinnliga journalisten på tidningen, och arbetade där åren 1962–1984.

Men hon konstaterar också att det kändes minst lika bra att sluta drygt tjugo år senare: ”Jag hade länge märkt att jag var på väg åt ett annat håll än dags-journalistiken: jag la ner mera jobb på artiklarna än en journalist har tid att göra.”

Det journalistiska greppet och det undersökande arbetssättet var något som Anna-Lisa Sahlström också kom att använda sig av i sitt mångskiftande författarskap. Hon debuterade år 1975 med den dokumentära boken *Arbetsstaden*. Det var ett litterärt reportage där Sahlström ställde sig på barrikaderna för den utrotningshotade trähusmiljön i de gamla arbetarkvarteren i Vasa, samt för människorna som bodde i de rivningshotade husen i en tid då husen förvandlats ”till markresurs i sjuttioalets desperatkapitalistiska stadsplaneringsbygge [och] kvarterens värde ligger i möjligheten att utplåna dem.”

Debutboken utkom på det alternativa bokförlaget Skrivor, som grundats år 1975 av Sahlströms livskamrat Gösta Ågren med avsikt att bland annat göra trycktekniska experiment för att framställa så billiga böcker som möjligt.

Vid sidan av journalistarbetet gav Anna-Lisa Sahlström ut ett halvt dussin verk innan hon år 1985 satsade helhjärtat på författarskapet, som kom att omfatta såväl lokalhistoriska som litteraturhistoriska verk, debattböcker och dokumentärromaner samt biografier. Verk som handlade om allt från rätten till fri abort, det romska folket i Finland, Vasa svenska arbetareförening, Nykarleby från år 1834 till nutid och inte minst de rödas verksamhet i Finland och Sovjetunionen under 1900-talets första decennier.

Anna-Lisa Sahlström tecknade också porträtt av författarna Olof Granholm och Erik Ågren samt läraren, butiksföreståndaren och fredsaktivisten Nelly Fågelbärj, och inte minst socialisten Edvard Gylling som innehade en ledande roll på den röda sidan under finska inbördeskriget, och som under åren 1920–35 var ordförande för Karelsk-finska socialistiska sovjetrepublikens folkkommissariat.

Under årens lopp fokuserade Anna-Lisa Sahlström framför allt på arbetarnas och särskilt arbetarkvinnornas förhållanden inom låglöneindustrin i sina verk – bland annat i *Fem goda år*. Historien om vad de räknat med att ta ur kvinnorna vid banden (1977) där Sahlström skrev om textilarbeterskornas hårda villkor och slitsamma vardag i 1970-talets Österbotten, och i *Och visslan skrek. Om tobaksänglarna i Jakobstad* (1992) som handlar om tobaksindustrins framväxt i Jakobstad från 1700-talet fram till 1980-talet.

Berättelser om maktlöshet, utsatthet och övergrepp. Men också om gemenskap och sammanhållning, om kämpaglöd och motstånd, uthållighet och seghet.

År 1994 tilldelades Anna-Lisa Sahlström Längmanska kulturfondens Finlandspris som tillfaller finlandssvenska författare, och hon fick Folkets Bildningsförbunds kulturpris år 1997. År 2000 erhöll hon Choraesuspriset av Olof och Siri Granholms stiftelse. Hon beviljades även full konstnärspension på livstid.

I antologin *Med ålderns rätt* (2010) skrev ett antal finlandssvenska författare och kulturpersonligheter om hur det känns att åldras, bland dem Anna-Lisa Sahlström som reflekterade över sin kommande begravning i en lätt humoristisk text – hon hade bestämt sig för kremering i en enkel kista: Varken ek, teak eller andra märkvärdiga träslag. Vanliga skivor duger bra. Spånskivor. Fast inte sådana som det finns formaldehyd i. Den är giftig, formaldehyden. Man lär kunna dö av den.

Marit Lindqvist

texten baserar sig på en artikel publicerad av Svenska YLE 11.10.2024

Carl Fredrik Sandelin

26.11.1925–18.11.2024

Ett mycket långt, intressant, och intresserat liv är till ända. Intresserat, eftersom Carl Fredrik in i det sista uppvisade ett utåtriktat, oförminskat intellekt, där utmaningarna egentligen endast bestod i progressivt sämre fysisk rörlighet och hörsel. Att Carl Fredrik aldrig tappade sugen – även om vänner och bekanta småningom föll ifrån – hade sannolikt att göra med hans journalistiska ådra, den som i tiderna även blev hans arbetsgebit. Det fanns varje dag någon ny politisk eller kulturell utveckling eller företeelse att ta ställning till, något nytt som hände och som gav en impuls att ringa upp och diskutera. Eller varför inte skriva en insändare: ”Alltid retar det nån”, var hans credo.

En människa som lever nästan ett sekel gör på sätt och vis en lång tidsresa. Carl Fredrik föddes den 26 november 1925 i Jakobstad, där hans far Carl Victor arbetade som läkare. Syskonskaran bestod av systrarna Britt-Marie och Karin, och den yngre brodern Peter, som sedermera blev känd som poet och konstnär. Tidiga hemmafilmer med den sprallige Carl Fredrik på farfaderns sommarställe Sjövik på Porkala visar upp en i sanning svunnen värld med hästdroskor och bilar som idag endast påträffas i museer – och med mycket manuellt arbete i trädgården. I nioårige Carl Fredriks blick kan man ändå se vilken dragningskraft havet hade. Havet låg även nära till hands under uppenbart lika livspräglade sommarlov han firade på Kiviranta

i Viborgstrakten – Carl Fredriks mor kom nämligen från den Hackmanska släkten. Och till sist under somrarna på Vik på Sommaröarna i Esbo, som hans mor och styvfar köpte 1949 – där Carl Fredrik hann njuta av saltstänk och sol även under sin allra sista sommar. Manus till en bok med titeln *Mina tre fjärdar* blev aldrig färdigt. Men barn- och ungdomsminnena spelar stor roll i de självbiografiska böckerna *Världens ände* (1987) och *Vintertid* (1989). Faderns förtidiga död 1935 i en blodförgiftning han ådrog sig vid en likundersökning, samt de dramatiska förlusterna av både Porkala och Viborg tio år senare, blev teman som författaren Carl Fredrik återkom till.

Ett annat av Carl Fredriks credon var: ”Gör något kreativt – det kommer någon eventuellt att minnas efter dig”. Tillhörande den generation som överlevt inkallelse under brinnande krig blev litteraturen, både den lästa och den skrivna, det centrala för Carl Fredrik och hans vänskrets då världen åter öppnade upp sig efter fredsslutet. I en tät krets med bland annat Birgitta Ulfsson, Lasse Pöysti, Benedict Zilliacus, Jutta Kingo (gift Zilliacus) och Bo Carpelan, blev Bo den bäste och närmaste vännen. Man läste nya, viktiga svenska och engelska författare, spelade nya jazzskivor, och lyssnade intensivt på allvarigare seriös musik. Men man spexade också. På bildbevis kan idag skådas hemmafester med både Vilda Västern-tema och gästbesök av Bolshoi-baletten. Och olika studentikosa upptåg och färgglada sammankomster på Nylands Nation.

Och det blev inlägg, skrivelser och noveller i *Svensk Ungdom*, Schildts tidskrift för litteratur, konst och teater, *Lucifer*, *Hufvudstadsbladet* och *Nya Pressen*. Många av Carl Fredriks texter var även politiskt allvarsamma och tog kraftigt sida för frihet, och mot sovjetiskt förtryck – och de publicerades öppet i samband med till exempel Ungernupproret 1953 eller Pragvåren 1968, något som Carl Fredrik ofta tog upp som exempel på att det myckna talet om själv censur och finlandiserat tigande var stora överdrifter. Även om han nog i samma veva måste konstatera att *Hbl* inte i tiderna vågade publicera hans recension av Orwells *Djurfarmen*. Politiskt var Carl Fredriks familjer både på fadernet och mödernets anglofiler, och han betonade ända sedan det kalla krigets början att det alltid kommer att behövas en pragmatisk ”tredje, europeisk ståndpunkt” – inte att man enligt dagspolitisk opportunist ensidigt väljer mellan en amerikansk eller sovjetisk (idag rysk) utrikespolitisk orientering.

Som författare debuterade han år 1947 på Holger Schildts förlag med *Rummet och regnbågen*, en novellsamling som skildrar barndomen och

uppväxtåren, medan *Övergång* (1950) är inspirerad av en studieresa till USA, och *Bland annat om Jeder* (1953) är en psykologisk studie som skildrar dramatik i en finlandssvensk småstad.

Sedan uppstår en paus i utgivningen då arbete och familj tycks ta över. Det blir sommarjobb och inhopp både på Akademiska bokhandeln och på Finska Notisbyråns svenska redaktion. Efter en utvikning till de olympiska spelens pressbyrå 1952 blir Carl Fredrik erbjuden tjänsten som redaktionssekreterare på FNB:s svenska redaktion, och det startar en 31-årig tjänstgöring på byrån, som via posten som utrikesredaktionens chef år 1961 kulminerar i utnämningen till chefredaktör och verkställande direktör år 1973, en post han behöll till sin förtidspensionering 1984. Med sin långa bakgrund från redaktionens verkstadsgolv var hans ledarstil förstående och uppskattande. Och även om hans eget skrivverktyg alltid förblev skrivmaskinen, var han mån om att införa ny teknik på redaktionen, så FNB var bland de första som datoriserade redaktionsarbetet redan på 1980-talet. Under sin FNB-period var han även 1959–1969 korrespondent för *The Economist*, och 1959–1972 för den franska nyhetsbyrå AFP, liksom viceordförande och ordförande för den europeiska nyhetsbyråalliansen 1979–1982.

Före sin utnämning till chefredaktör verkar Carl Fredrik även som ordförande för Finlands svenska författareförening åren 1961–1972. Han sitter även i Schildts styrelse i mitten av 1980-talet och initierar förnyelse i förlagets ledning. Mellan verserna blir det också mer utgivning. I romanerna *En man går över torget* (1969), *Tre dagar i augusti* (1973) och *Presidentspelet* (1981) öser Carl Fredrik ur sina utrikespolitiska rapporteringserfarenheter och de spända internationella relationerna under kalla kriget, medan *Dagar, åldrar* (1979) blir hans enda diktbok. Böckerna som behandlar barndomsminnen är redan nämnda, och från mitten av 1990-talet följer en rad böcker som skildrar bland annat Helsingfors, andra europeiska städer, samt Viborg och handelshus: *En del av det hela* (1985), *När cirkeln sluts* (1994), *Livets skärvor* (2000) och *Kvartett för fyra röster* (2002). Hans sista trilogi blir en hyllning till musiken med en konsertpianist i huvudrollen: *Känslans sanning* (2005), *Ett kammarspel* (2006) och *Variationer och final* (2009). Hans sista prosabok blir en dramatisk familjeskildring, *Familjen Lantz* (2014). Tillsammans med Sten Enbom ger han i samband med Hackman-bolagets 200-årsjubileum år 1991 ut *Ett handelshus i Viborg*, och år 2017 inför Finlands 100-årsjubileum var det dags för en utvidgad

krönika om Viborgs historia, med betoning på hans morfarsfar Wilhelm Hackmans och hans hustru Alices socialliberala gärningar.

Carl Fredrik Sandelin ingick två äktenskap som båda slutade i skilsmässa. 1953–1974 med Singa Sandelin, född Svensson, och 1975–1994 med Sirpa Norri-Sandelin, född Norri. Ur det första äktenskapet föddes fyra barn, ur det andra två. Tillsammans med barnens livskamrater och familjer inklusive barnbarn och ett barnbarnsbarn blev det stora tillställningar då man träffades till exempel för att fira födelsedagar. Under sina femton sista år hade Carl Fredrik även en varm och viktig relation till Annica Nordman.

Som far var Carl Fredrik befriande kravlös, kanske för att han själv aldrig lyckades intressera sig för högre formell utbildning, och för att han alltid kände sig nöjd med det han åstadkommit. Även om han var mån om att erbjuda oss barn både kulturella och kulinariska upplevelser, var hans generation också den som långt lämnade barnen i fred. Hemmet, med ett välförsett bibliotek och en stor musiksamling, lockade i stället till upptäcksfärder på egen hand – därifrån härleder jag mitt brinnande intresse för historia, konst, musik, arkitektur, arkeologi och astronomi. Jag skulle beskriva min egen relation som en stillsam och kravlös affektion – utan ständiga behov av ömsesidiga bekräftelser eller andra åthävor. Om det var påkallat, fanns stöd och uppmuntran alltid där. Och framför allt en stark stolthet över vad hans barn själva åstadkommit. Sådant ger riktig inspiration. Sådant ger sporre. Dels till att föra gamla traditioner vidare, men även till att skapa alldeles nya.

Rabbe Sandelin

Leif Segerstam

2.3.1944–9.10.2024

I sin tegelsten om finländska dirigenter (Otava 2010) skrev musikjournalisten Vesa Sirén att det var lika så bra att nedteckna allt om Leif Segerstam eftersom eftervärlden ändå inte skulle tro att en sådan man någonsin hade existerat.

Han hade absolut gehör och en intern metronom och hade därtill under en sommar på 1980-talet övergått från att vara spänstig atlet till att bli en tungviktare, både lekamligt och mätt i antalet skrivna symfonier. Segerstam var en på alla sätt exceptionell person, innerligt begåvad men också grandios och gränslös i sitt förhållande till sig själv och andra.

Leif Segerstam föddes i Vasa i mars 1944, som tredje barn till föräldrarna Viola och Selim Segerstam. När Leif var tre flyttade familjen till Helsingfors där föräldrarna började som lärare i Vallgårds folkskola, Selim som musiklärare och Viola först som folkskollärare, senare som musiklärare efter Selims död 1963. Ännu inför åttioårsdagen kunde Leif Segerstam erinra sig enskilda minnen från åren i Vasa.

Leif Segerstam fick tidigt rykte om sig att vara något av ett underbarn. Han lärde sig spela flera instrument, och fångades upp av tidens inflytelserika impresarier och dirigenter som Roger Lindberg, Nils-Eric Fougstedt och Tauno Hannikainen. År 1962 debuterade han både som violinist, och segrade i Maj Lind-pianotävlingen. Samtidigt hade han tagit studenten med fem laudatur från Norsen.

Segerstam studerade orkesterdirigering vid Juilliard i New York 1963–1965, och efter att han återvände till Finland utvecklade sig karriären stadigt. Han verkade först som dirigent vid Nationaloperan, därefter från 1968 vid Kungliga Operan i Stockholm. Från början av 1970-talet framåt följde engagemang av olika längd i ledningen för Deutsche Oper, Nationaloperan, Kungliga Operan, ORF-orkestern i Wien, Staatsorchester Rheinland-Pfalz och Danmarks Radios symfoniorkester. Åren 1977–1987 verkade han som chef för Radions symfoniorkester och 1995–2007 som chef för Helsingfors stadsorkester. Sitt sista långvariga engagemang skötte han som chefsdirigent för Åbo filharmoniska orkester 2012–2019.

Som dirigent kunde Segerstam ta sig an vilken musik som helst, men han föreföll trivas allra bäst i den stora tyska symfoniorkesterrepertoaren från slutet av 1800-talet och början av 1900-talet. Han älskade att dirigera Richard Strauss och Richard Wagner, Anton Bruckner och Gustav Mahler liksom Jean Sibelius och Carl Nielsen.

Med tanke på med vilken snabbhet tanken löpte, gillade han ofta att dirigera dessa tonsättare i överraskande långsamma tempon, som för att suga på karamellen. I Helsingfors dirigerade han både hela Sibeliuscykler och Wagners hela Ringtetralogi. Med Åbofilharmonikerna gjorde han flera inspelningar av både Sibelius och Brahms verk.

Segerstam blev kanske mest känd som dirigent för att det är den synligaste rollen i musiklivet. Men han gjorde även en betydande insats som pedagog, inte minst som efterträdare till Jorma Panula som professor i orkesterdirigering vid Sibelius-Akademien 1997–2013. Hos dirigenter som Susanna Mälkki, Anna-Maria Helsing, Eva Ollikainen, Santtu-Matias Rouvali, Jan Söderblom, John Storgårds, Pietari Inkinen, Ville Matvejeff och många fler kom han att lämna ett bestående avtryck.

Hans tonsättargärning är därtill unik. Mot bakgrund av med vilken respekt han förhöll sig till den västerländska konstmusikens tradition och historia, är det i någon mån överraskande hur beredvillig han var att kasta i papperskorgen forna tiders idéer om hur musikstycken skrivs. I takt med att han formulerade nya idéer om fripulsativa nu-ögonblick och tonsättaren som tonväljare – som nästan kunde snappa upp signaler från yttre rymden – började också symfonier uppkomma som på löpande band.

Symfonierna tenderade rymmas på ett enda blad, med en uppsättning toner och ungefärlig angiven längd för varje avsnitt. En inte obetydlig del av deras väsen fanns i titlarna, som inte sällan formulerades som egensinniga ordlekar. Den som åtar sig att göra upp en Segerstams verkförteckning med kommentarer kommer att ha mycket att bita i. Vid hans frånfälle närmade sig symfoniernas antal redan fyrahundra.

Segerstam var en superbegåvning, i många avseenden snabb, nyckfull, intuitiv och otålig. Han älskade snabba ryck och hatade sölande. Han kunde också lätt bli vresig när han märkte att omgivningen inte hängde med i hans tempo. För honom var det uppenbart frustrerande att alla i hans närhet inte var lika kvicktänkta.

Segerstam var också i stort sett under hela karriären sin egen sekreterare, chaufför, marknadsförare och agent. Att det här ena mellanskiktet mellan konstnären och arbetsgemenskapen saknades ledde i kombination med hans hämingslösa, aggressiva, ovårdade och genomsexualiserade språkbruk, till att relationerna till flera orkestrar till slut inflammerades. I praktiken var han portad från RSO i tjugo år, och från HSO nästan lika länge.

Segerstam mottog under karriären otaliga pris. År 1992 valdes han in i Svenska Kungliga Musikaliska Akademien. Därefter fick han bland annat ta emot Nordiska rådets musikpris, Statens tonkonstpris och Svenska kulturfondens pris. Flera av hans inspelningar belönades därtill med skivpriser, exempelvis inspelningen av Sibelius *Kullervo* med Helsingfors stadsorkester som förlänades en gyllene stämga (Diapason d'Or) 2008.

Segerstam blev far till fem barn. Med första hustrun Hannele fick han Pia och Jan, med Minnaleena Jankko fick han Violaelina, Selimoskar och Iirisilona.

Länge upplevde Leif Segerstam att han levde på övertid. Det höga tempot, de många uppdragen och de osunda levnadsvanorna gjorde att han redan inför sjuttioårsdagen fruktade att han inte skulle komma att leva till 71, eftersom sjuttioettan gick till Zentralfriedhof, där Brahms och Beethoven vilade sedan tidigare. Segerstam blev 80 år.

Wilhelm Kvist

TETXEN BASERAR SIG PÅ EN ARTIKEL PUBLICERAD I HBL 11.10.2024

FOTO: LAURI KAUTIA 1967/MUSEIVERKET.

Jarl Stormbom

19.2.1930–18.9.2024

Skolrådet, professor Jarl Edward Stormbom blev 94 år gammal. Jarl (Jalle) föddes i Kimito. Han blev student från Åbo klassiska lyceum 1948, avlade fil.kand. examen 1952 och fil.lic. examen 1959. Hans intresse för samhällsliga, historiska och i synnerhet pedagogiska frågor ledde honom till en mängd uppgifter. Han var bland annat docent i pedagogik vid Helsingfors universitet 1987–94, lektor i historia och svenska vid Svenska klassiska lyceum i Åbo 1956–58, vid Andra svenska lyceet (Åshöjden) 1959–63 och Borgå lyceum 1963–69. Vid tiden för övergången till grundskolan verkade han som byråchef vid skolstyrelsen (1972–87).

Under sin tid på skolstyrelsen ägnade Jarl Stormbom ett särskilt intresse åt lägerskolan. Han ordnade ett antal seminarier kring verksamheten, som från och med 1970-talet fick ordnade former då skolstyrelsen utfärdade klara instruktioner. På hans initiativ publicerades bland annat lägerskolguider.

Hans håg stod dock till pedagogisk forskning. Hans största intresse kom att fokuseras på Johann Friedrich Herbart, en pedagogisk teoretiker, som haft en central betydelse genom att utveckla en vetenskaplig pedagogik utgående från etiken och psykologin och vars inflytande spåras ännu i vår tid. Den främsta representanten i vårt land för den så kallade herbartianismen, som riktningen kom att kallas, var professor Mikael Soininen. I talrika artiklar behandlade

Stormbom hans verksamhet som skolman och pedagog och hans kanhända största insats, det vill säga införandet av läroplikten.

Stormboms intresse för dessa frågor förde honom på ett par forskningsresor, den ena till J.F. Herbarts hemland Tyskland 1977 och USA 1978. I sin doktorsavhandling med titeln *Pedagogik och didaktik: Den herbartianska grunden*, behandlar han samma intresseområde. Senare utvidgade han sin forskning till olika delområden inom pedagogiken.

Under ett par korta perioder verkade Stormbom som t.f. lektor i historisk didaktik vid Pedagogiska fakulteten i Vasa samt som t.f. professor i pedagogik. Han utsågs till ordinarie professor i pedagogik 1991 (lärarutbildning) därifrån han pensionerades 1994.

Hans intresse för samhällsfrågor gjorde att han engagerade sig inom olika föreningar. Han var bland annat ordförande för Svenska skolhistoriska föreningen, Haga svenska förening samt sekreterare och ordförande för Vantaan kulttuuriseura. Han verkade även som indendent för Relandermuseet i Vanda.

Jarl Stormbom publicerade även ett stort antal artiklar i *Skolhistoriskt arkiv* och var en flitig skribent i olika tidskrifter. Han var adjungerande medlem av statens språkexaminationsnämnd samt redaktör för *Resonerande bokkatalog*. För sina insatser belönades han med SFV:s Hagforsmedalj år 2000.

Stormboms främsta hobby var frimärken. Han ägde en omfattande samling, som innehöll många värdefulla exemplar kring olika teman. Han sörjes närmast av son och dotter med familjer.

Karl-Gustav Jossfolk
vän och arbetskamrat

Carl Olof Tallgren

28.1.1927–16.6.2024

Med Carl Olof Tallgren har en stor finlandssvensk samhällsbyggare gått ur tiden.

CO Tallgren föddes i Åbo och blev student från Svenska klassiska lyceum i Åbo, som idag heter Katedralskolan i Åbo. (Skolan fick på Tallgrens initiativ sitt nya namn i början av 1970-talet då den sammanslogs med Flicklyceet i Åbo; namnfrågan behandlades till och med under ett regeringssammanträde).

Tallgren, av vänner kallad Ole, inledde statsvetenskapliga studier vid Åbo Akademi och engagerade sig tidigt i studentkårens verksamhet. När kriget var över ”kom den katastrofala bostadsbristen som för Åbostudenternas del accentuerades av den starka tillströmningen till Åbo Akademi” skrev Ole några år senare i studentkårens publikation *Vårdträdet*. Tallgren hade en central roll när ett nytt studenthem uppfördes. Så skriver Alumnföreningen vid ÅA nu: ”utan hans drivkraft och mod skulle Kåren inte ha ett Studenthem”.

Ole blev redan på 1950-talet en central gestalt inom åboländskt organisationsliv. Han fungerade som ombudsman för kommunförbundet bakom Åbolands sjukhus, som verksamhetsledare för Röda Kors-distriktet och som studentkårens ordförande. Med ordförandeskapet i Svensk Ungdom i början av sextiotalet tog han det första steget utanför landskapets gränser.

Men det skulle bli flera. I riksdagsvalet 1958 valdes han som första supple-ant för långvariga åboländska Sfp-riksdagsmannen Ralf Törngren. När utrikesminister Törngren plötsligt gick bort i maj 1961 fick Tallgren ta över som riksdagsman. I de följande fyra riksdagsvalen återvaldes han med höga röstetal.

I riksdagen fungerade han tidvis som Svenska riksdagsgruppens ordförande och var medlem i lag-, kultur- och statsutskottet samt i Nordiska Rådet och Rundradions förvaltningsråd. Han skötte framgångsrikt åboländska ärenden, men engagerade sig även i skattepolitiken och andra nationella frågor. Som exempel kan nämnas ett spörsmål 1963 om vapenhandeln med sanktionsbelagda Sydafrika. Han agerade ofta i samråd med vännen, riksdagsman Kristian Gestrin. De uppfattades som liberala parhästar i politiken.

Efter valet 1970 utsågs Tallgren till finansminister i regeringen Karjalainen II, men uppdraget blev rätt kortvarigt, 472 dagar, eftersom president Kekkonen upplöste riksdagen och nyval hölls 1972. Kristian Gestrin hade valts till partiordförande 1973 men avgick av hälsoskäl och Ole fick, något motvilligt, åta sig uppdraget mellan 1974 och 1977. Redan före ordförandevalet hade han meddelat att han inte kandiderar i riksdagsvalet 1975.

Vid sidan av sina politiska värv fortsatte Ole i olika uppdrag. I Stiftelsen för Åbo Akademi hade han varit delegationens sekreterare och blev 1964 Stiftelsens skattmästare (VD). Det gällde att svara för förmögenhetsförvaltningen, att stöda Akademiens byggnadsprojekt samt säkra statsbidraget till den då privata högskolan. När han 1974 utsågs till VD för Konstsamfundet gick han i företrädaren Tor-Erik Lassenius fotspår.

Tiden i Konstsamfundet innebar både utmaningar och konsolidering. Forum-projektet i Helsingfors centrum var stort och riskfyllt och följaktligen svårfinansierat. Storbankerna ville inte vara med men Konstsamfundet lyckades under Oles och Lasse Koivus ledning genomföra projektet och beslöt att till och med driva köpcentret i egen regi. C O Tallgren fick ännu uppleva att hans senare efterträdare genom att avyttra Forum i rätt tid kunde säkra resultatet av den framgångsrika investeringen i en diversifierad förmögenhet som möjliggör kommande kulturella satsningar.

Det stora förtroende Tallgren åtnjöt illustreras av att han efter sina operativa roller fungerade som styrelseordförande såväl i Akademistiftelsen som i Konstsamfundet. Under åren var han också ordförande eller styrelsemedlem i en rad olika bolag. Han promoverades till hedersdoktor vid Åbo Akademi 1988.

Akademien och den åboländska skärgården är områden där Ole Tallgrens verksamhet lämnat bestående spår. När han för något decennium sedan redan lämnat centrala uppdrag och fyllde jämna år hedrade Akademistiftelsen honom genom en donationsprofessur till Åbo Akademi, C O Tallgrens professur, vars första innehavare blev professor i marinbiologi.

Vi som lärde känna Ole som vän och mentor uppskattade hans personliga engagemang för de frågor vi alla arbetade för och de värderingar vi delade. Det kunde gälla skärgården eller Röda Korsets humanitära verksamhet, högskolefrågor eller de finlandssvenska stiftelsernas samarbete och Svenskfinlands framtid. Vi fick också ”faderliga” råd av honom som nybörjare i politiken och vi högtaktade hans etik när det gällde förvaltningen av de medel som tidigare generationer anförtrött oss. För honom var resultaten det centrala, inte de stora orden.

Hans torra humor och träffande omdömen om personer och fenomen glömmar vi inte heller. Hans saklighet och samarbetsförmåga gav både resultat och goda vänner inom de sfärer där han var aktiv.

Ole Tallgrens långvariga livskamrat Gurli gick bort 2019. De hann vara gifta i närmare 70 år. Båda var under många år engagerade i Röda Korset.

Ole sörjs närmast av sina fyra barn, barnbarn och barnbarnsbarn.

Pär Stenbäck
Christoffer Taxell

FOTO: MIKAEL REUTER

Henrik Ulfvens

30.7.1950–8.10.2024

Redaktör Henrik Ulfvens avled den 8 oktober 2024 i Helsingfors. Han var född den 30 juli 1950 och således vid sitt fränfalle 74 år.

Många finlandssvenskar minns nyhetssändningarna till exempel kl. 22.00 när en röst i radion rappt och koncist meddelade ”Det var nyheterna med Henrik Ulfvens”. Det var genom radion som den professionelle journalisten Ulfvens verkligen kom till sin rätt. Hans arbetsplatser blev Finska notisbyrån FNB, Radio Ettan och Rundradions Aktuellt redaktion.

Fast egentligen hade han inlett sin journalistiska bana redan i början av 1970-talet då han jobbade som svenskspråkig informationssekreterare vid Konsumtionsandelslagens centralförbund KK och samtidigt som redaktör vid den finlandssvenska tidskriften *E-Konsumenten* som utgavs av KK och Andelslaget Elanto. De två ovannämnda organisationerna gick under beteckningen den framstegsvänliga andelslagsrörelsen och var med Väinö Tanner i spetsen en del av arbetarrörelsen i Finland.

Henrik Ulfvens var redan 1968 med om att tillsammans med fem andra klasskamrater från gymnasiet i Svenska Normallyceum eller Norsen återuppliva Helsingfors socialdemokratiska ungdomklubb. Denna sexmannagrupp som ibland skämtsamt kallades ”sexlingarna” bestod förutom Ulfvens av Folke Sundman, Rolf Johansson, Thomas Micklin, Jarl Ekström samt Henrik Helenius.

En avgörande orsak till Ulfvens tidiga politiska engagemang var att han i föräldrahemmet regelbundet läste *Dagens Nyheter* med Olof Lagercrantz starkt kritiska artiklar riktade mot USA:s krig i Vietnam. Ulfvens deltog aktivt i många Vietnamdemonstrationer och självklart även i ockupationen av Gamla studenthuset i Helsingfors i november 1968. Han hade dessutom en stark musikalisk ådra. Den stora idolen var föga överraskande Jimi Hendrix. ”Ett barn av sin tid”, kunde man bra säga.

För som så många andra av sina generationskamrater var han för alltid präglad av det sextiotalet då allt tycktes möjligt och framtiden låg nära. Men Henrik Ulfvens förblev socialdemokrat livet igenom. I motsats till många andra i hans generation, bland dem studentkamraten Thomas Micklin, gick han aldrig längre vänsterut. På 1970-talet var han delegat vid de finlandssvenska socialdemokraternas kongresser. Efter sin pensionering deltog han i den svenskspråkiga partiavdelningen Socialdemokratiskt Forums månadsmöten i Helsingfors där han med sina underfundiga och skarpögda kommentarer medverkade till att förgylla debatterna.

Ulfvens släkttrötter fanns i det svenskspråkiga Österbotten. Närmare bestämt i Töjby i Närpes. Det kunde hända att Ulfvens när han var på festhumör drog någon mustig historia på äkta Töjbydialekt. Trots uppväxten i Helsingfors förlorade han aldrig kontakten med Österbotten. Till det bidrog föräldrarnas sommarställe i Töjby.

Henrik Ulfvens var mycket uppskattad bland sina arbetskamrater. Inte bara på grund av sin professionalism utan också för sitt närapå ofattbara kolugn i alla situationer. ”Han är minsann inte känd för att ta stress”, som en av hans redaktörskolleger uttryckte det.

Som pensionär var han fortsättningsvis vetgirig och nyfiken på vad som sker i världen. Hans typiska karaktärsdrag upplevde undertecknad under reportageresor till Indonesien 2012 och Ghana 2017. Medan jag förde timplånga intensiva diskussioner med representanter för den lokala fackföreningsrörelsen satt Ulfvens lite avsidet och studerade intensivt ekonomiska tidskrifter i respektive länder. Hans understreckningar och kommentarer till tidskrifternas artiklar om ekonomi och politik skulle senare vara till stor nytta för mina kommande reportage och föreläsningar.

Vårt största – och sista – gemensamma projekt blev resorna till Bhutan 2015 och 2019 där jag i ett fullvuxet syskonpar Kinly Om och hennes lillebror Sithup

Karsel Dawa samt deras släktingar fått en symbolisk familj. Under besöken var Ulfvens som vanligt mycket mottaglig för alla intryck och iakttagelser i den nya miljön. Men han hade också modet att erkänna att han gick bet på förståelsen av detta märkliga lands säregna buddhistiska kultur.

Ulfvens diskuterade livligt med det bhutanesiska syskonparet. Men nej. Till slut måste han erkänna att han dittills trott sig förstå någonting av buddhismen. Men redan efter några dagar medgav han uppgivet ”När jag ber om en förklaring får jag en oförklaring. Som västerlänning vill jag ha logiska och rationella svar på mina frågor. Men frågar jag någonting får jag motsägelsefulla och kryptiska svar. Det här handlar uppenbarligen om en helt annorlunda typ av insikt än den västerlänningarna lär sig redan från barndomen. Jag förstår att jag ingenting förstår, så därmed är saken för min del avklarad”.

Klarare kunde Ulfvens knappast ha uttryckt sig beträffande de djupgående skillnaderna mellan västerländska och österländska kulturer.

Under de sista åren av sitt liv drog sig Henrik Ulfvens allt mer tillbaka från sin omgivning. Det var som om han definitivt skulle ha resignerat. Den största orsaken torde ha varit att hans älskade sambo Raija Parikka, pensionerad journalist vid den finska eftermiddagstidningen *Ilta-lehti*, gick bort för tre år sedan. Det blev ett hårt slag han aldrig repade sig från. När jag för Kinly Om, vår gemensamma väninna i Bhutan, berättade om Henrik Ulfvens sorger och bekymmer tände hon ett ljus och bad för honom.

Nu brinner igen ett ljus för Henrik Ulfvens i huvudstaden Thimphu i en dalgång mellan Himalayas mäktiga bergmassiv i det buddhistiska konungariket Bhutan. I ett fjärran land långt borta.

Henrik Helenius

FOTO: HENRIK HELENIUS

Peter Wahlberg

4.4.1929–9.7.2023

Finska Läkaresällskapets hedersledamot Peter Wahlberg avled den 9 juli 2023 i Mariefhamn i en ålder av 94 år. Med honom har en av Sällskapets trognaste medlemmar gått ur tiden.

Peter Erik Axel Wahlberg föddes den 4 april 1929 i Helsingfors. Hans föräldrar var Johannes Wahlberg, personlig extraordinarie professor i inre medicin, och Alice, född Björkenheim. Peter blev student 1947 vid Nya Svenska Läroverket och inledde samma år sina studier i medicin vid Helsingfors universitet. Medicine licentiatexamen avlade han 1953 och två år senare disputerade han för doktorsgraden med en avhandling om effekten av tyreotropin på sköldkörtelns funktion. Han specialiserade sig i inre medicin vid IV medicinska kliniken, som då verkade på Maria sjukhus under professor Bertel von Bonsdorffs ledning. På Maria sjukhus träffade Peter sin blivande hustru Solveig Johansson från Åland, som då var sjuksköterskeelev. På 1960-talet var han tre år biträdande lärare vid IV medicinska kliniken. Docent i inre medicin blev han 1971. År 1982 tilldelade republikens president honom professors namn och värdighet.

Sitt livsverk gjorde Peter Wahlberg som överläkare på medicinska avdelningen vid Ålands centralsjukhus, där han arbetade 1959–1965 och från 1968 till sin pensionering 1992. Mellan 1971 och 1984 var han chefsläkare för

centralsjukhuset. Han spelade en ledande roll när sjukvården på Åland genomgick en omfattande modernisering. Det var en omvälvande tid med stora kunskapsmässiga, tekniska och organisatoriska förändringar. Peter insåg snabbt att möjligheterna att utveckla botande och förebyggande sjukvård gynnades av kollegialt samarbete över administrativa gränser. Han betonade vikten av teamarbete och framhöll primärvårdens, akutvårdens och vårdvetenskapens betydelse. Peter baserade sitt arbete för patienternas bästa på kunskap, förnuft och rationalitet och i alla aspekter av sin verksamhet förmedlade han en känsla av excellens. Samtliga medarbetare fick vägledning och stöd för att kunna göra sitt allra bästa. Undervisning hörde till det dagliga arbetet på sjukhuset och medicine kandidater togs väl emot.

Inom tyreoidologin gjorde Peter Wahlberg en betydande forskarinsats. Peters far Johannes Wahlberg hade redan i början av 1920-talet gjort banbrytande tyreoidologisk forskning och senare tagit initiativ till införande av jodprofylax i Finland för att förebygga den endemiska struman. När det i slutet av 1940-talet blev möjligt att importera radioaktivt material för medicinskt bruk till Finland inrättades ett radioisotoplaboratorium på Maria sjukhus. Där tillkom de första medicinska avhandlingarna där radioaktiva indikatorer användes – Bror-Axel Lamberg 1953 och Peter Wahlbergs 1955. Postdoktoralt publicerade Peter Wahlberg i samarbete med Bror-Axel Lamberg många vetenskapliga arbeten, där radioaktiv jod (¹³¹I) användes för att kartlägga upptaget av jod i sköldkörteln och utsöndringen av sköldkörtelhormoner. Under sin tid som överläkare vid Ålands centralsjukhus fortsatte Peter sin forskning i sköldkörtelsjukdomar och skrev ett stort antal originalartiklar och översikter med tyngdpunkt på diagnostisering och behandling av olika former av hypertyreos. För sina vetenskapliga insatser inom tyreoidologin belönades Peter Wahlberg 1956 av Finska Läkaresällskapet med J.W. Runebergs pris.

Redan tidigt under sina kontakter med Åland uppmärksammade Peter Wahlberg förekomsten av den fästingburna virusinfektionen ”Kumlinge-sjukan”, TBE. I början av 1960-talet samarbetade han med virologerna Nils Oker-Blom och Markus Brummer-Korvenkontio i arbeten om klinisk bild och laboratediagnostik av TBE. En alerthet för fästingburna sjukdomar inpräntades i alla klinikens läkare, vilket även ökade uppmärksamheten på den 1984 definierade fästingburna infektionen borrelios. Den kliniska bilden, diagnostiken och behandlingen av borrelios gav anledning till en aktiv

forskningsverksamhet, som ytterligare accentuerades vid 1990-talets början i och med att ett europeiskt samarbete för utveckling av ett vaccin mot borrelios startades.

För att hålla samman verksamheten kring fästingburna sjukdomar tog Peter Wahlberg initiativ till gruppen för borreliaforskning på Åland. Han ledde dess verksamhet fram till sin pensionering och var aktiv inom gruppen ända till sina sista år. Klinik och forskning kombinerade han med utveckling av anvisningar för god medicinsk praxis för hanteringen av borrelios. Genom sin forskning om fästingburna sjukdomar gällde Peter Wahlberg som en av vårt lands främsta specialister på området.

Peter var en eminent akademisk lärare. Generationer av medicinare minns hans briljanta föreläsningar om sköldkörtelsjukdomar, inte enbart för hans gedigna kunnande och djupa insikter i ämnet utan också för hans förnämliga språkbehandling. Det var tydligt att han trivdes i sin roll som lärare.

Finska Läkaresällskapet och bland dess strävanden enkannerligen den medicinska publicistiken på svenska låg Peter Wahlberg nära om hjärtat. Han var en flitig medarbetare i Finska Läkaresällskapets *Handlingar* och var tidskriftens redaktionssekreterare 1956–1959 och 1966–1967 samt huvudredaktör 1967–1973. År 2000 publicerade han i *Handlingarna* en historik över den 1995 nedlagda IV medicinska kliniken, som han beskrev som sitt medicinska hem. Hans vemodsfyllda slutmening förtjänar att bli citerad: ”Den [kliniken] var kanske för bra för att få bli bestående”. I tidskriften *Nordisk Medicin* var han en lång följd av år medlem av redaktionskommittén och medicinsk redaktör för Finland. Mellan 1985 och 1994 var han medlem av redaktionsrådet för *Finlands Läkartidning* och från 1990 till 1994 medlem av redaktionsrådet för *Journal of Internal Medicine*. För sina insatser inom medicinsk publicistik mottog han 2005 Svante Stenmans pris av Finska Läkaresällskapet.

Peter Wahlberg var på nordisk nivå känd som en förkämpe för vården av det svenska språket i medicinen. Han betecknade språket som läkarens viktigaste instrument. Peter ivrade starkt för begriplighet i det medicinska allmänspråket och enhetlighet och exakthet i det medicinska fackspråket. Hans motstånd mot onödiga låneord och försvenskade engelska termer utvecklade och berikade det svenska medicinska fackspråket. Tack vare sin språkkänsla och stora erfarenhet bidrog han till att betjäna myndigheter och de medicinska professionerna med en god språkvård. Han var medlem av Svenska Läkaresällskapets kommitté

för medicinsk språkvård 1988–2000, varefter han fortsatte att aktivt ta del i e-postdiskussionerna inom kommittén. Med sin humor bidrog han många gånger med en lättsam ton i de ofta rätt komplicerade språkliga debatterna. Tack vare sin expertis inom språkvården anlitas han av flera bokprojekt, bland dem *Medicinens språk* (Liber) och *Medicinsk terminologi* (Studentlitteratur), och han ansvarade för utformningen av de svenska termerna i två upplagor av *Lääketieteen termit* (Duodecim). För sitt arbete för vården av det svenska språket i medicinen belönades han 2003 av Svenska Läkaresällskapet med Bengt I Linds kogs språkpris.

Peter Wahlberg var många år aktiv inom Samfundet Folkhälsan, Landskapsföreningen Folkhälsan på Åland, Finlands Röda Kors, Ålands Kulturstiftelse, Föreningen Norden på Åland och Lions Club, Mariehamn. Under studietiden verkade han som ordförande för Medicinarklubben Thorax 1952 och hade funktionärsupdrag vid Nylands Nation.

För sina helgjutna insatser på ovanligt många av de fält som ligger Finska Läkaresällskapet nära kallades Peter Wahlberg år 2000 till hedersledamot av Sällskapet.

Sitt välförtjänta otium njöt Peter med sin hustru Solveig och med döttrar, barnbarn samt släkt och vänner. Skärgårdsliv, intresset för litteratur och historia, och resor som han sett fram emot fick nu en allt större andel i hans liv.

Peter Wahlberg förunnades ett långt och innehållsrikt liv, där kliniskt arbete, vetenskap, undervisning och administration ingick en fruktbar förening med bildning och kultur. Det var ett privilegium att få samarbeta med honom och ta del av hans tankar. Hans minne lever starkt hos hans medarbetare på Åland, hos hans forna elever och hos var och en av oss som eftersträvar tydlighet och klarhet i medicinens språk.

Tom Pettersson
Dag Nyman

Benita Åkerlund

15.9.1932–14.5.2024

Hembygdsrådet Benita Åkerlund föddes på Sökö Övergård i Esbo torsdagen den 15 september 1932. Hon var ett mycket önskat barn av sina föräldrar tandläkare Brita Söderström och agrolog Erik Söderström. Hon blev enda barnet och därmed omhuldad av släkt och vänner samt av gårdens arbetare. Släktgården Sökö Övergård var på den tiden ett aktivt jordbruk och Sökö en idyllisk skärgårdsby där alla kände varandra. Men svåra tider infann sig, kriget bröt ut och pappa Erik åkte till fronten.

Benitas största dröm var att själv få en stor familj. Hon utbildade sig till diplomkorrespondent vid Svenska handelshögskolan i Helsingfors. Benita kompletterade sin utbildning genom att skaffa lärar- och rektorsbehörighet för medborgar- och arbetarinstitut.

Hon gifte sig med sin studiekamrat Kaj Åkerlund och de fick fyra barn. Vid sitt frånfälle hade Benita 11 barnbarn och 21 barnbarnsbarn. Hennes innersta dröm hade uppfyllts. Sökö Övergård har alltid varit ett ställe där släkt och vänner har kunnat mötas, fira och festa. Benita Åkerlund levde hela sitt liv i sitt älskade familjehem Övergård och fick efter en kort vistelse på Esbo sjukhus lugnt somna in vid den höga åldern av 91 år omgiven av nära. Hon var familjens älskade matriark primus inter pares.

Benita blev biträdande rektor för det tvåspråkiga arbetarinstitutet i Esbo. Det var en intensiv tid då Arbis utvecklades till ett tvåspråkigt institut med kursutbud i Esbo fem områdescentrum. Målet var ett rikt kursutbud för alla åldersgrupper oberoende av bostadsområde. Under Benitas ledning skulle alla blommor få blomma. Personalens idéer togs på allvar och prövades i en arbetsmiljö som kännetecknades av nyskapande och ”försök och misstag” pedagogik. Nya ämnesområden och konstgenrer togs med i kursprogrammet. Hon samlade runt sig innovativa lärare och medarbetare och sporrade till nytänkande i en trygg och positiv miljö. Genom sitt sprudlande, energiska och öppna sinne formade och uppmuntrade Benita personalen till att bli professionella Arbismänniskor.

Benita verkade också i många lokala Sököprojekt som medlem i styrelsen för Sökö-sällskapet. År 1996 blev hon ombedd att hjälpa till vid grundandet av en vinterbadarförening i Sökö. Hon deltog aktivt i planeringen, som ledde till att föreningen Espoonlahden Talviuimarit Pulahdus två år senare kunde grundas. Som tack för sitt engagemang utsågs hon år 1999 till föreningens första hedersmedlem.

Efter sin pensionering år 1996 blev Benita tillfrågad om hon ville åta sig uppdraget som ordförande för Esbo hembygdsförening. Hon åtog sig uppgiften i den tron att uppdraget inte skulle vara så svårt. Det visade sig dock snabbt att de sex första åren skulle bli mycket arbetsdryga för henne. Hembygdsföreningen ägde nämligen en tomt i Morby som stigit i värde så mycket, att föreningens styrelse hade konstaterat att man genom att sälja tomten kunde finansiera ett köp av ett hus som kunde fungera som hembygdsgård. Benita skötte om att tomten såldes och ledde därefter processen för att hitta ett hus. Man hittade många lämpliga hus, men inget av dem gick att köpa. Benita fick då Esbo stad att gå med på att föreningen kunde få hyra Lagstad på förmånliga villkor. I hela den därpå följande avtals- och renoveringsprocessen var Benita primus motor. Hon beredde frågorna genom kontakter med olika tjänstemän, ledde skickligt förhandlingarna med staden och hade en förmåga att få med sig de rätta personerna i byggnadskommittén. År 2002 kunde hembygdsföreningen flytta in i sin nyrenoverade hembygdsgård Lagstad.

Renoveringen av Lagstad gav Esbo stadsmuseum en möjlighet att skapa ett skolmuseum i det stora husets övre våning och i den före detta lärarbostaden ”Lilla Lagstad”. Skolmuseet blev något som kunde kallas ”Benitas ögonsten”.

På fyra olika språk guidade hon med sin medryckande stil en stor mängd skolklasser och andra grupper i skolmuseet. Hennes mångåriga funktion som ”museiguide” var mycket värdefull för Esbo stadsmuseum.

Ett tredje storprojekt som Benita ledde från starten år 2000 var de årliga Skärgårdsdagarna, som hembygdsföreningen hade huvudansvaret för under många år. Också efter det att Esbo stad tog över huvudansvaret för Skärgårdsdagarna såg hon till att det hela inte spårade ur utan att utvecklades i rätt riktning. Det hela har lett till att hela Pentalabyhåller på att utvecklas till ett unikt museiområde och en pärla i vår skärgård.

Benita ledde med fast hand föreningen fram till år 2017. Vid sidan av sitt uppdrag som ordförande hade Benita tid att också representera föreningen i många organ, hålla föredrag och fungera som inspirerande moderator på seminarier. Hennes tjugoföråriga gärning som ordförande har lett Hembygdsföreningen framåt till det den är idag med ett mångsidigt utbud av hembygdsverksamhet.

Familjen

Kolleger från Esbo Arbis
Esbo hembygdsförening rf, styrelsen

Skicka in minnesrunor du skrivit till *minnesrunor.fi*

Minnesrunor.fi är webbplatsen för finlandssvenska minnesskrifter, nekrologer och minnesrunor. Här samlas minnesrunor över finlands-svenskar och personer nära knutna till finlandssvenskheten – varav ett urval årligen även publiceras i tryckt form i SFV-kalendern.

Grunden utgör de minnesrunor som sedan 1886 traditionellt publicerats i SFV-kalendern. Av detta material går minnesrunorna från 1991 och framåt att läsa, liksom andra som digitaliserats. Övriga runor är sökbara, med möjlighet att beställa avskrifter från SFV, som även upprätthåller webbsajten.

Föremålet för minnesrunan ska vara en svenskspråkig finländare eller en annan finländare som gjort en viktig eller intressant arbets- eller frivilliginsats inom det svenska i Finland. Föremålet för runan behöver inte vara en känd eller berömd person. Minnesrunan ska vara skriven på svenska.

Skicka minnesrunan och en bild till redaktion@sfv.fi.

SFV 2024

Verksamhetsberättelse och bokslut

Historiska tider

Då vi i april under vår- och utdelningsfesten i SFV-huset G18 delade ut SFV:s pris, medaljer och vinstelser, sade jag att det kanske har gått inflation i konstaterandet att vi lever i historiska tider. Men just då stämde det åtminstone för SFV:s del. Det var nämligen sista gången utdelningen skedde i den formen, i den festsalen. I slutet av pågående år kommer vi nämligen att tömma hela SFV-huset G18 och inleda en omfattande renovering och ombyggnad.

Det har nu gått tjuo år sedan SFV köpte SFV-huset G18 och det är alltså dags att förnya det som slitits ner under åren, och även uppgradera den teknik från 1980-talet som blev kvar i väggarna efter renoveringen år 2005. Men det är inte bara väggar, ledningar och ventilation som får nytt liv. Huset formas även om till sitt koncept, till sin verksamhetsidé – nu av Finlands ledande konceptskapare och arkitekter. Idén är att skapa rum där vi arbetar, lär, upplever, diskuterar och umgås – gör i tidens anda för att tillsammans skapa positiva samhällsförändringar. Vi kallar det hela för en växelverkstad, och huset får därför det nya namnet GRO.

Förnyelsen är kostsam, men tack vare en avkastning på 11,3 procent på direktplaceringar i fjol och ett lyckat beslut i höstas kan en räntefond nu täcka hela ombyggnadskostnaden på cirka 30 miljoner euro. Detta alltså utan att utlägg kommer att påverka vår normala samhällsutdelning, det vill säga vår bidragsgivning och vår egen verksamhet. I tillägg kommer SFV:s bokslut för år 2024 att åter uppvisa en rejäl vinst. Men det är viktigt att komma ihåg att en bokföringsmässig vinstsiffra inte är samma sak som utdelningsbara medel. I vårt fall beror den höga siffran helt enkelt på omallokeringar mellan olika förmögenhetsslag.

Det nya konceptet i GRO har väckt en del frågor, speciellt gällande hyresnivåerna. För många av dem som kommer tillbaka till huset kommer hyran de facto att bli lägre eftersom vi i GRO hyr ut arbetspunkter, och inte tomma golvytor. Denna hyra innehåller sedan ett betydligt större mervärde än i SFV-huset G18 med gemensamma mötespunkter, ett auditorium och andra verksamhetslokaler som hör till en modern arbetsplats.

Till omvandlingen av SFV-huset G18 till GRO kan man också koppla händelsen förra hösten då tog SFV över den verksamhet som drivits inom ramen för Hangö sommaruniversitet. Även denna satsning på fri bildning och på tilläggsutbildningar som ger studiepoäng är ett exempel på hur SFV nu stärker sin egen verksamhet som en del av SFV:s strategi – att långsiktigt främja fri bildning och utbildning på svenska i Finland. Med både sommaruniversitet och med GRO i centrum av Helsingfors kan SFV ännu bättre svara på framtidens bildningsbehov.

Johan Aura
kanslichef

Verksamhetsberättelse	155
Bokslut	162
Föreningens resultaträkning	162
Föreningens balansräkning	164
Föreningens finansieringsanalys	166
Föreningens noter till bokslutet	167
Koncernens resultaträkning	177
Koncernens balansräkning	178
Koncernens finansieringsanalys	180
Koncernens noter till bokslutet	181
Bokslutets underskrift	186
Revisionsberättelse	188
Förteckningar	192
Aktiviteter, projekt	192
Utskott och kommittéer	200
Pris, medaljer och vistelsestipendier	204
SFV:s donationsfonder 2024	222

Verksamhetsberättelse

VERKSAMHETEN

SFV är en allmännyttig förening som sedan 1882 främjar utbildning, kultur och fri bildning på svenska i Finland. Enligt föreningsstadgarna har SFV till syfte att *främja svenskt bildningsarbete i Finland genom att understöda utbildning och bibliotek, bevilja studieunderstöd samt stödja andra former av finlandssvenska bildnings- och kultursträvanden*.

SFV bedriver egen bildnings- och kulturverksamhet samt delar ut bidrag, pris och stipendier. Till verksamheten hör bland annat **Svenska studiecentralen**, den pedagogiska webbplatsen **Lärorikt**, skolnätverken **Haru** och **BRAVO!**, samt nätverket **Välmående skola**. SFV arrangerar även **Snälla Hjältar**-tävlingen och **litteraturtävlingarna** Arvid Mörne och Solveig von Schoultz. Föreningen ger ut medlemstidningen *SFV-magasinet*, årsboken *SFV-kalendern*, en **biografiserie** och annan bokutgivning. SFV förvaltar även **SFV-huset G18** i Helsingfors och driver webbtjänsten **Föreningsresursen**. Inom ramen för konceptet **Hos Vännerna** erbjuder SFV finlandssvenska organisationer och föreningar kostnadsfri tillgång till möteslokaler i Helsingfors, Vasa och Åbo.

SFV har från och med 1978 varit upprätthållare av läroanstalten SFV:s studiecentral som erhåller statsandelar för verksamheten. Studiecentralens uppgift är att som en del av den fria bildningen bevilja kursbidrag till organisationer och studiecirkelbidrag till organisationer eller privatpersoner. Dessutom ordnar studiecentralen egna kurser, föreläsningar och seminarier som stöder detta syfte.

Under hösten beslöt styrelsen att fastigheten i Helsingfors centrum, SFV-huset G18, kommer att genomgå en omfattande renovering och utbyggnad med start hösten 2025. När byggnaden återöppnas i januari 2027 under namnet **GRO**, kommer den att fungera som en tillgänglig och öppen mötesplats för lärande och bildning, med syfte att främja positiv samhällsförändring.

På utdelningsfesten i SFV-huset G18 den 23 april 2024 delade SFV ut pris och medaljer samt vistelsestipendier.

SFV delade år 2024 ut 1,82 miljoner euro. I summan ingår den allmänna bidragsgivningen, studieunderstöd samt bildnings- och kultursträvanden i form av tävlingar och pris, och riktade bidrag till bland annat Tankesmedjan Magma. I tillägg till

föreningsstadgarna definierar pågående strategiperiod de fyra konkretare mål SFV ställt upp både för bidragsgivningen och den egna verksamheten. De fyra målen handlar om välbefinnande och jämlikhet i utbildningen, ökat intresse och mångfald inom konst och kultur, och en fri bildning som kan skapa positiv förändring som motkraft till samhälleliga utmaningar. Utdelningen per grupp var utbildning 675 347 euro (37 %), fri bildning 528 591 euro (29 %), studieunderstöd 100 000 (5 %) samt övriga finlandssvenska bildnings- och kultursträvanden 519 823 euro (29 %) .

Bland de större bidragen kan nämnas bidraget till Tankesmedjan Magma på 110 000 euro, Svenska studiefonden på 100 000 euro, Helsingfors universitet på 74 000 euro och Förbundet Finlands Svenska Synskadade på 72 000 euro.

Förutom utdelningen på 1,82 miljoner euro förmedlade SFV:s studiecetral statsandelar till kursarrangörer på 319 000 euro. Återförda bidrag var 39 000 euro. Alla bidragsrelaterade kostnader i resultaträkningen uppgår därmed till 2,1 miljoner euro.

Tabellen nedan visar i tusen euro den ordinarie verksamhetens kostnader i resultaträkningen 2022–2024. I översikten ingår även beviljade bidrag som redovisas i resultaträkningen under rubriken Fonder med egen täckning. Administrationen består av kostnaderna för styrelse och ledning.

	2024	2023	2022
Beviljade bidrag, pris och stipendier	2 104	2 535	2 153
Bildnings- och kulturverksamhet	2 554	2 361	1 951
Administration	780	782	743
Verksamhetskostnader	5 438	5 678	4 847

ORGANISATION OCH FÖRVALTNING

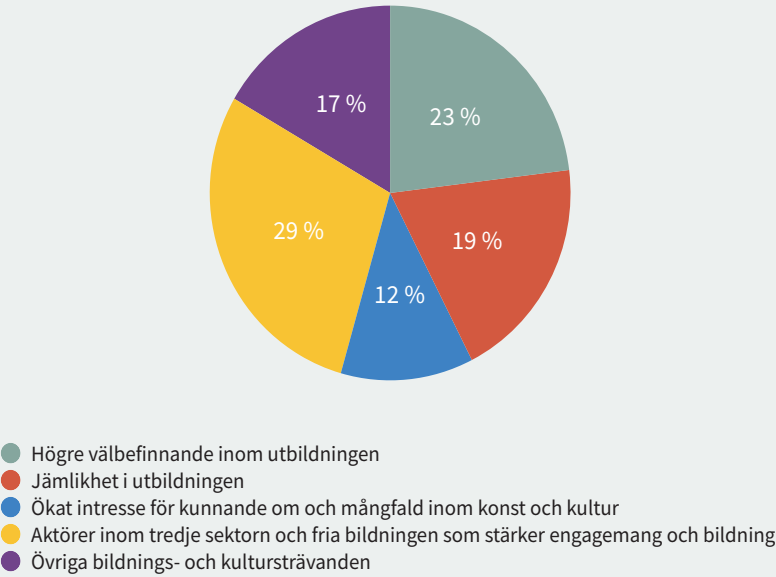
MEDLEMSKÅREN

Vid utgången av 2024 hade Svenska folkskolans vänner rf 299 personmedlemmar och en understödsförening.

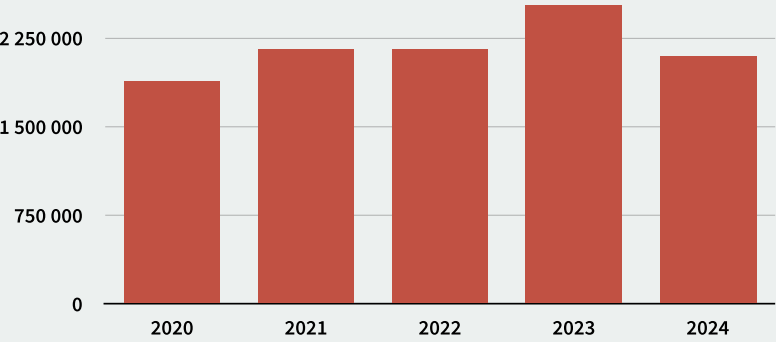
Hedersmedlemmar i föreningen är professor **Ann-Mari Häggman** (hedersordförande) och hembygdsrådet **Bo Lundell**.

Vid sitt årsmöte den 25 april 2024 fastställde Svenska folkskolans vänner rf medlemsavgiften till 0 euro.

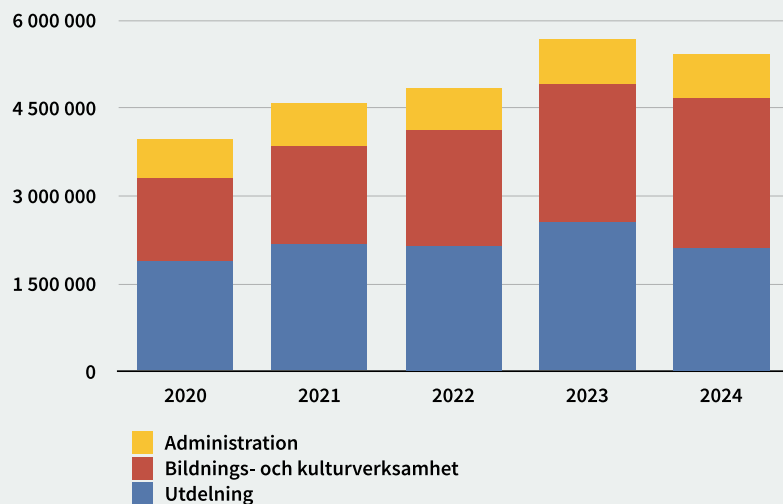
BIDRAG OCH UTDELNING ENLIGT STRATEGIMÅL 2024

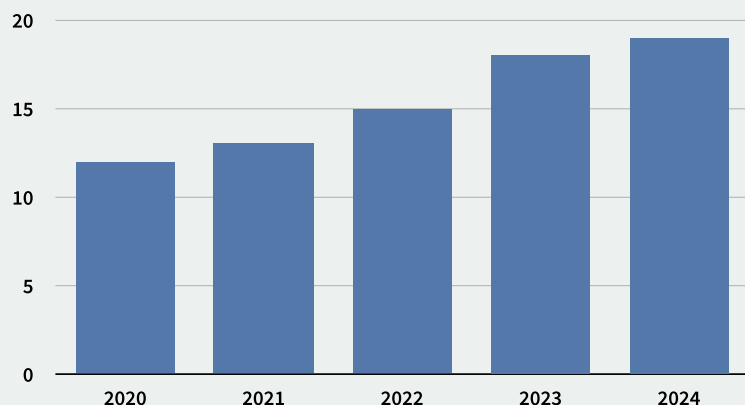
BIDRAGSUTDELNING 2020–2024, MILJONER EURO

VERKSAMHETSKOSTNADER 2020–2024

PERSONAL I MEDELTAL 2020–2024

Understödsföreningen för Svenska folkskolans vänner rf hade 5 822 person-medlemmar vid utgången av 2024. Understödsföreningens årsmöte den 26 mars 2024 fastställde medlemsavgiften till 15 euro. Medlemsförmånerna var *SFV-kalendern* och tidskriften *SFV-Magasinet* samt en rabatt på upp till 45 procent i Schildts & Söderströms nätbokhandel. Alla nya medlemmar fick som gåva en bok ur SFV:s biografiserie.

STYRELSEN

Styrelsen sammanträdde under året till tolv protokollförda möten. Antalet behandlade ärenden var 208.

Styrelsens sammansättning fram till årsmötet 2025 var (invalid, närvaro): ordförande musikmagister **Wivan Nygård-Fagerudd** (2010, 11/12), vice ordförande juris magister **Jan-Erik Stenman** (2017, 12/12), direktör för universitetsservice **Heidi Backman** (2013, 12/12), filosofie magister **Joakim Bonns** (2018, 11/12), filosofie doktor **Fredrik Hertzberg** (2019, 11/12), doktor i musik **Tomas Järvinen** (2020, 11/12), docent **Hannah Kaihovirta** (2023, 11/12), filosofie doktor **Åsa Lindberg** (2017, 10/12) och filosofie magister **Pia Widén** (2016, 10/12). Styrelsens sekreterare var kanslichef **Johan Aura**.

Styrelsen höll strategidagar i Fiskars den 4–5 juni 2024, i vilka samtliga styrelse-medlemmar deltog. Styrelsen höll dessutom ett gemensamt möte den 19 september 2024 tillsammans med SFV:s kapitalförvaltningsråd.

Arbetsutskottet har förberett ärendena till styrelsens möten och avgjort löpande ärenden. Medlemmarna var **Wivan Nygård-Fagerudd** (ordförande), **Jan-Erik Stenman** (vice ordförande), **Heidi Backman** och **Tomas Järvinen**.

Beredningsutskottet har förberett bidragsansökningar till styrelsens möten. I beredningsutskottet för utbildning satt **Heidi Backman**, **Joakim Bonns** och **Hannah Kaihovirta**, för kultur och bibliotek **Fredrik Hertzberg**, **Wivan Nygård-Fagerudd** och **Pia Widén** samt för fri bildning **Tomas Järvinen**, **Åsa Lindberg** och **Jan-Erik Stenman**.

KAPITALFÖRVALTNINGSRÅDET

Kapitalförvaltningsrådet är styrelsens rådgivande organ i frågor om placeringar och förmögenhetsförvaltning. Medlemmarna fram till årsmötet 2025 var diplomingenjör och ekonomie magister **Erik Palmén** (ordförande), ekonomie doktor och politices magister **Jan Antell**, ekonomie magister **Marjo Berglund**, ekonomie magister **Magdalena Lönnroth** och ekonomie magister **Jan Malms**.

REVISORER

Till revisor valdes samfundet PricewaterhouseCoopers (PwC) med CGR **Eetu Anttonen** som huvudansvarig revisor.

PERSONALEN

Föreningens kanslipersonal var i medeltal 19 personer under räkenskapsperioden (18 personer 2023).

INKOMMANDE DONATIONER

Som donationer under tillförda medel i resultaträkningen redovisas totalt 564 000 euro. Donationerna består främst av Kalands svenska ungdomsförening donation på 38 000 euro och ett legat från Stiftelsen för Åbo Akademi på 514 000 euro. Legatet är ett årligt tillskott till Bröderna **Oskar, Karl, Herman** och **Hjalmar Waselius** fond. Beloppet utgör 2/8 av nettoavkastningen av en särskild fond, vars förvaltning sköts av stiftelsen.

EKONOMI OCH FRAMTIDSUTSIKTER

Verksamheten finansieras huvudsakligen genom avkastning på förmögenheten, men även genom externa stöd (12 %). Det största externa stödet var statsandelar för studiecentralens kursverksamhet. Resultatet före bokslutsdispositioner visar ett överskott på 5,6 miljoner euro, främst tack vare försäljningsvinster vid omplaceringar i aktieportföljen (7,1 miljoner euro). Efter bokslutsdispositionerna uppgick överskottet till 719 000 euro. I bokslutsdispositionerna förs bundna och självständiga fonders andel av resultatet mot fondkapitalet i balansräkningen.

Det egna kapitalet och de självtäckande fonderna var 139,1 miljoner euro, med ett beräknat substansvärde på 177,1 miljoner euro (166 miljoner euro 2023). En ESG-analys av Nordea Private Banking gav SFV betyget AA, vilket speglar hållbar och ansvarsfull förvaltning. SFV ser goda möjligheter att bibehålla utdelningsnivån framöver, även om den globala utvecklingen påverkar avkastningen genom den numera mer internationellt inriktade placeringsstrategin.

KONCERNEN

I koncernens resultat- och balansräkning 2024 ingår dotterbolaget Axxell Utbildning Ab (ägarandel 65 %) och tre fastighetsbolag. Axxell Utbildningen Ab erbjuder yrkesutbildning och fri bildning för ungdomar och vuxna. Personalstyrkan 2024 motsvarar 269 årsverken. Axxells verksamhet som finansieras av statliga uppvisade en vändning till positivt

resultat efter två år av förlust, mycket tack vare förbättrad ekonomi inom integrationsutbildningen och gynnsamma upphandlingsavtal, vilket resulterade i en vinst på 558 000 euro. Samtidigt präglades året av osäkerhet inför 2025 på grund av omfattande statliga nedskärningar inom yrkesutbildningen, vilket ledde till omställningsförhandlingar och ett underskott budgeterat 2025.

Bokslut | Föreningens resultaträkning

	Not	2024	2023
Ordinarie verksamhet			
Intäkter			
Inkommande understöd	1	655 603,04	921 812,73
Litteraturförsäljning		2 998,67	5 066,22
Övriga intäkter		5 450,00	2 400,00
Intäkter		664 051,71	929 278,95
Kostnader			
Personalkostnader och arvoden	3	-1 749 437,41	-1 694 192,83
Avskrivningar		-40 232,74	-41 093,68
Övriga kostnader		-1 470 270,27	-1 407 879,70
Beviljade bidrag och stipendier	2	-2 041 069,64	-2 383 789,20
Kostnader		-5 301 010,06	-5 526 955,41
Ordinarie verksamhet		-4 636 958,35	-4 597 676,46
Tillförda medel			
Intäkter			
Donationer		563 666,18	36 084 272,40
Tillförda medel		563 666,18	36 084 272,40
Investerings- och finansieringsverksamhet			
Intäkter			
Hysesintäkter		1 936 322,57	1 906 455,49
Aktierelaterad utdelning		2 831 065,65	2 247 007,84
Ränteintäkter		488,61	4 780,54
Försäljningsvinster		5 900 422,99	4 456 501,96
Återförda nedskrivningar		545 272,72	3 563 420,05
Intäkter		11 213 572,54	12 178 165,88
Kostnader			
Personalkostnader och arvoden	3	-84 460,58	-97 659,73
Avskrivningar		-363 924,19	-319 281,66
Räntekostnader		-6 608,34	-3 274,16
Fastighetskostnader		-1 307 531,48	-1 380 326,28
Försäljningsförluster		-843 576,13	-1 446 437,67
Nedskrivningar		-917 167,26	-1 237 994,35
Övriga kostnader		-11 886,45	-13 027,95
Kostnader		-3 535 154,43	-4 498 001,80
Investerings- och finansieringsverksamhet		7 678 418,11	7 680 164,08
Resultat av egen verksamhet		3 605 125,94	39 166 760,02

forts. på nästa sida

	Not	2024	2023
Självtäckande fonder			
Intäkter			
Aktierelaterad utdelning		144 247,30	147 910,32
Försäljningsvinster		2 024 335,93	0,00
Intäkter		2 168 583,23	147 910,32
Kostnader			
Administrationskostnader		-3 727,32	0,00
Projektkostnader		-70 000,00	0,00
Beviljade bidrag och stipendier	2	-63 000,00	-151 000,00
Kostnader		-136 727,32	-151 000,00
Självtäckande fonder		2 031 855,91	-3 089,68
Resultat före bokslutsdispositioner		5 636 981,85	39 163 670,34
Bokslutsdispositioner			
Överföringar mot eget kapital			
Till självtäckande fonder	8.7	-2 031 855,91	0,00
Från självtäckande fonder	8.7	0,00	3 089,68
Till bundna fonder	8.2	-2 886 622,14	-36 684 005,37
Överföringar mot eget kapital		-4 918 478,05	-36 680 915,69
Räkenskapsperiodens resultat		718 503,80	2 482 754,65

Föreningens balansräkning

	Not	2024	2023
Aktiva			
Bestående aktiva			
Materiella tillgångar			
Mark- och vattenområden		5 241 162,00	5 241 162,00
Byggnader och konstruktioner		8 208 343,49	6 853 706,69
Maskiner och inventarier		225 581,35	255 039,56
Materiella tillgångar	6.4	13 675 086,84	12 349 908,25
Investeringar			
Lånefordringar		9 941 210,74	7 783 075,80
Aktier och andelar	6.6	112 620 810,53	110 458 472,74
Investeringar		122 562 021,27	118 241 548,54
Bestående aktiva		136 237 108,11	130 591 456,79
Rörliga aktiva			
Fordringar			
Övriga fordringar	7.1	192 769,76	323 222,46
Fordringar		192 769,76	323 222,46
Kassa och bank		443 956,17	2 546 513,38
Rörliga aktiva		636 725,93	2 869 735,84
Självtäckande fonder			
Aktier och andelar	6.7	3 324 649,67	1 298 048,11
Kassa och bank		39 299,49	34 045,14
Självtäckande fonder		3 363 949,16	1 332 093,25
Aktiva		140 237 783,20	134 793 285,88

Föreningens balansräkning

	Not	2024	2023
Passiva			
Eget kapital			
Fonder			
Bundna donationsfonder	8.1	72 257 451,68	69 932 001,94
Fria donationsfonder	8.3	37 191 127,48	36 050 372,19
Övriga fria fonder	8.4	1 948 656,44	1 948 656,44
Fonder		111 397 235,60	107 931 030,57
Resultat			
Resultat från tidigare år	8.5	23 595 583,09	21 692 411,33
Räkenskapsperiodens resultat		718 503,80	2 482 754,65
Resultat		24 314 086,89	24 175 165,98
Eget kapital		135 711 322,49	132 106 196,55
Främmande kapital			
Kortfristigt			
Skulder till leverantörer		173 463,14	162 250,04
Övriga skulder	7.2	680 038,38	868 964,04
Resultatregleringar	7.3	309 010,03	323 782,00
Kortfristigt		1 162 511,55	1 354 996,08
Främmande kapital		1 162 511,55	1 354 996,08
Självtäckande fonder			
Eget kapital	8.6	3 363 949,16	1 332 093,25
Passiva		140 237 783,20	134 793 285,88

Föreningens finansieringsanalys

	2024	2023
Verksamhet		
Inbetalningar	664 051,71	954 278,95
Utbetalningar	-5 632 867,08	-5 380 256,68
Verksamhet	-4 968 815,37	-4 425 977,73
Investeringar		
Direktavkastning	3 490 576,23	2 752 869,70
Försäljning	26 377 767,68	20 929 969,10
Köp	-27 744 889,24	-23 234 085,34
Investeringar	2 123 454,67	448 753,46
Finansiering		
Räntor	-6 608,34	-3 274,16
Finansiering	-6 608,34	-3 274,16
Inkommande donationer		
Inbetalningar	754 666,18	3 812 172,40
Inkommande donationer	754 666,18	3 812 172,40
Förändring av likvida medel	-2 097 302,86	-168 326,03
Likvida medel vid årets början	2 580 558,52	2 748 884,55
Likvida medel vid årets slut	483 255,66	2 580 558,52

Föreningens noter till bokslutet

REDOVISNINGSPRINCIPER

MATERIELLA TILLGÅNGAR OCH AVSKRIVNINGAR

De materiella tillgångarna har aktiverats under bestående aktiva till direkt anskaffningsutgift.

Byggnader avskrivs till 4 procent på restvärdet. Renoveringar avskrivs lineärt under en period på 10–20 år. Maskiner och inventarier avskrivs lineärt under en period på 3–10 år.

Markområden avskrivs inte.

Avskrivningarna redovisas i resultaträkningen under ordinarie verksamhet och investerings- och finansieringsverksamhet.

MOTTAGNA BIDRAG

Inkommande bidrag bokförs som intäkt till den del kostnader uppstått.

BEVILJADE BIDRAG

Beviljade bidrag och stipendier kostnadsförs under det år de beviljas.

AKTIER OCH ANDELAR

Aktier och andelar har aktiverats till direkt anskaffningsutgift. Bokföringsvärdet på marknadsnoterade aktier och andelar nedskrivs till marknadsvärdet om bokföringsvärdet överstiger marknadsvärdet. Nedskrivningen återförs om marknadsvärdet stiger. Vid realisering av aktier och andelar har FIFO-regeln använts.

DONATIONSFONDER

Donationsfonderna är indelade i bundna, fria och självtäckande fonder. De bundna fondernas ändamål har bestämda syften. De fria fondernas avkastning får fritt användas för föreningens syften. Självtäckande fonder har förutom bestämda syften även separata tillgångar som redovisas skilt från föreningen i resultat- och balansräkningen.

Räkenskapsperiodens ändringar i bundna fonder och självtäckande fonder överförs i resultaträkningen mot fondkapitalet i balansräkningen. Insättningar till fria fonder överförs följande år inom eget kapital i balansräkningen – från tidigare års överskott till fondkapitalet.

1 INKOMMANDE UNDERSTÖD

Alla mottagna bidrag är redovisade i resultaträkningen under ordinarie verksamhetens intäkter.

	2024	2023
Understöd från den offentliga sektorn	560 184,30	724 058,64
Understödsföreningen för SFV rf	35 000,00	40 000,00
Övriga bidrag från privata organisationer	60 418,74	157 754,09
Inkommande understöd	655 603,04	921 812,73

2 BEVILJADE BIDRAG OCH STIPENDIER

Beviljade bidrag, priser och stipendier är redovisade i resultaträkningen under ordinarie verksamhet och självtäckande fonder.

	2024	2023
Ordinarie verksamhet	2 041 069,64	2 383 789,20
Självtäckande fonder	63 000,00	151 000,00
Beviljade bidrag och stipendier	2 104 069,64	2 534 789,20

De förmedlade bidragen 2024 var 355 295,89 euro, den självfinansierade utdelningen var således 1 748 773,75 euro.

3 INFORMATION OM PERSONALEN

	2024	2023
Personalantalet i medeltal	19	18

Personalkostnader och arvoden är redovisade i resultaträkningen under ordinarie verksamhet och investerings- och finansieringsverksamhet.

	2024	2023
Ordinarie verksamhet	1 749 437,41	1 694 192,83
Investerings- och finansieringsverksamhet	84 460,58	97 659,73
Personalkostnader	1 833 897,99	1 791 852,56
Löner till anställd personal	1 349 298,25	1 325 152,86
Arvoden till styrelsen och kapitalförvaltningsrådet	96 750,00	95 500,00
Övriga arvoden	108 092,50	92 676,72
Arbetspensionsförsäkringsavgifter	253 466,86	241 894,41
Övriga lagstadgade försäkringar	26 290,38	36 628,57
Personalkostnader	1 833 897,99	1 791 852,56
Revisionsarvoden (mot faktura)	28 945,67	24 923,35
Arvoden till ordförande Wivan Nygård-Fagerudd	27 000,00	29 250,00
Löner och naturaförmåner till kanslichef Johan Aura	277 405,20	283 411,36
För styrelsen har tecknats en frivillig ArPL-pensionsförsäkring.		
En frivillig pensionsförsäkring har tecknats för kanslichefen.		

4 FÖRÄNDRINGAR I MATERIELLA TILLGÅNGAR

	Bokförings- värde 1.1	Ökning	Minskning	Avskriv- ningar	Bokförings- värde 31.12
Mark- och vattenområden	5 241 162,00	0,00	0,00	0,00	5 241 162,00
Byggnader och konstruktioner	6 853 706,69	1 718 560,99	0,00	-363 924,19	8 208 343,49
Maskiner och inventarier	255 039,56	10 774,53	0,00	-40 232,74	225 581,35
Materiella tillgångar	12 349 908,25	1 729 335,52	0,00	-404 156,93	13 675 086,84

5 FÖRÄNDRINGAR BLAND AKTIER OCH ANDELAR

	Bokförings- värde 1.1	Ökning	Minskning	Värde- regleringar	Bokförings- värde 31.12
Föreningen och självtäckande fonder					
Aktier och andelar					
Börsaktier	23 061 800,61	29 908,19	-16 134 952,94	-753 664,46	6 203 091,40
Placeringsfonder	69 248 569,37	23 815 512,16	-3 161 630,95	381 769,92	90 284 220,50
Onoterade aktier	5 479 709,93	0,00	-1,00	0,00	5 479 708,93
Bostads/fastighetsaktier	13 966 440,94	11 998,43	0,00	0,00	13 978 439,37
Aktier och andelar	111 756 520,85	23 857 418,78	-19 296 584,89	-371 894,54	115 945 460,20
Föreningen					
Aktier och andelar					
Börsaktier	21 763 752,50	29 908,19	-14 836 904,83	-753 664,46	6 203 091,40
Placeringsfonder	69 248 569,37	20 490 862,49	-3 161 630,95	381 769,92	86 959 570,83
Onoterade aktier	5 479 709,93	0,00	-1,00	0,00	5 479 708,93
Bostads/fastighetsaktier	13 966 440,94	11 998,43	0,00	0,00	13 978 439,37
Aktier och andelar	110 458 472,74	20 532 769,11	-17 998 536,78	-371 894,54	112 620 810,53
Självtäckande fonder					
Aktier och andelar					
Börsaktier	1 298 048,11	0,00	-1 298 048,11	0,00	0,00
Placeringsfonder	0,00	3 324 649,67	0,00	0,00	3 324 649,67
Aktier och andelar	1 298 048,11	3 324 649,67	-1 298 048,11	0,00	3 324 649,67

6 MARKNADSVÄRDEN FÖR BESTÅENDE AKTIVA

2024				2023			
	Bokföringsvärde	Marknadsvärde	Skillnad	Bokföringsvärde	Marknadsvärde	Skillnad	
Föreningen och självtäckande fonder							
6.1 Materiella tillgångar							
Fastigheter, maskiner och inventarier *	13 675 086,84	24 131 343,75	10 456 256,91	12 349 908,25	24 480 801,96	12 130 893,71	
6.2 Långfristiga lånefordringar							
Private Equity-bundna lån *	9 941 210,74	12 555 304,27	2 614 093,53	7 783 075,80	9 371 828,68	1 588 752,88	
6.3 Aktier och andelar							
Börsaktier	6 203 091,40	7 691 623,70	1 488 532,30	23 061 800,61	29 762 316,60	6 700 515,99	
Placeringsfonder	90 284 220,50	108 531 960,55	18 247 740,05	69 248 569,37	75 769 957,61	6 521 388,24	
Onoterade aktier *	5 479 708,93	8 466 914,00	2 987 205,07	5 479 709,93	9 046 914,00	3 567 204,07	
Bostads/fastighetsaktier *	13 978 439,37	16 224 000,00	2 245 560,63	13 966 440,94	15 998 500,00	2 032 059,06	
Aktier och andelar	115 945 460,20	140 914 498,25	24 969 038,05	111 756 520,85	130 577 688,21	18 821 167,36	
Bestående aktiva	139 561 757,78	177 601 146,27	38 039 388,49	131 889 504,90	164 430 318,85	32 540 813,95	
Föreningen							
6.4 Materiella tillgångar							
Fastigheter, maskiner och inventarier *	13 675 086,84	24 131 343,75	10 456 256,91	12 349 908,25	24 480 801,96	12 130 893,71	
6.5 Långfristiga lånefordringar							
Private Equity-bundna lån *	9 941 210,74	12 555 304,27	2 614 093,53	7 783 075,80	9 371 828,68	1 588 752,88	
6.6 Aktier och andelar							
Börsaktier	6 203 091,40	7 691 623,70	1 488 532,30	21 763 752,50	25 998 625,79	4 234 873,29	
Placeringsfonder	86 959 570,83	105 030 564,65	18 070 993,82	69 248 569,37	75 769 957,61	6 521 388,24	
Onoterade aktier *	5 479 708,93	8 466 914,00	2 987 205,07	5 479 709,93	9 046 914,00	3 567 204,07	
Bostads/fastighetsaktier *	13 978 439,37	16 224 000,00	2 245 560,63	13 966 440,94	15 998 500,00	2 032 059,06	
Aktier och andelar	112 620 810,53	137 413 102,35	24 792 291,82	110 458 472,74	126 813 997,40	16 355 524,66	
Bestående aktiva	136 237 108,11	174 099 750,37	37 862 642,26	130 591 456,79	160 666 628,04	30 075 171,25	
Självtäckande fonder							
6.7 Aktier och andelar							
Börsaktier	0,00	0,00	0,00	1 298 048,11	3 763 690,81	2 465 642,70	
Placeringsfonder	3 324 649,67	3 501 395,90	176 746,23	0,00	0,00	0,00	
Bestående aktiva	3 324 649,67	3 501 395,90	176 746,23	1 298 048,11	3 763 690,81	2 465 642,70	

* Uppskattade marknadsvärden

7 VÄSENTLIGA POSTER BLAND FORDRINGAR OCH SKULDER

	2024	2023
Fordringar under rörliga aktiva		
7.1 Övriga fordringar		
Inkommande donationer	0,00	191 000,00
Källskatt på aktieutdelning	64 339,78	57 063,93
Hysesfordringar	88 034,42	46 689,20
Övriga fordringar	40 395,56	28 469,33
	192 769,76	323 222,46
Kortfristigt främmande kapital		
7.2 Övriga skulder		
Obetalda beviljade bidrag	491 510,52	665 249,58
Övriga skulder	188 527,86	203 714,46
	680 038,38	868 964,04
Resultatregleringar		
7.3 Passiva resultatregleringar		
Periodiserade löner och semesterlöner		
inklusive försäkringsavgifter	309 010,03	323 782,00

8 EGET KAPITAL

	2024	2023
8.1 Bundna donationsfonder 1.1	69 932 001,94	33 247 996,57
Ändringar i kapitalet		
8.2 Resultatposter		
Kapitalinsättningar	49 450,68	35 490 607,53
Avkastning	4 360 944,12	2 522 099,84
Utdelning	-1 459 673,66	-1 328 702,00
Administrationskostnader	-64 099,00	0,00
Resultatposter	2 886 622,14	36 684 005,37
Konvertering till fria donationsfonder	-547 317,03	0,00
Upplösningar	-13 855,37	0,00
Ändringar i kapitalet	2 325 449,74	36 684 005,37
Bundna donationsfonder 31.12	72 257 451,68	69 932 001,94
8.3 Fria donationsfonder 1.1	36 050 372,19	35 459 011,33
Konvertering från bundna fonder	547 317,03	0,00
Kapitalinsättningar 2023 *	593 438,26	0,00
Kapitalinsättningar 2022 *	0,00	591 360,86
Fria donationsfonder 31.12	37 191 127,48	36 050 372,19
8.4 Övriga fria fonder		
Studiecirkelfonden	5 455,02	5 455,02
Gården Annegatan 12	93 134,23	93 134,23
Solvalla-Finns Ab	1 681 879,26	1 681 879,26
Uppskrivningsfond	168 187,93	168 187,93
Övriga fria fonder 1.1 och 31.12	1 948 656,44	1 948 656,44
Resultat		
8.5 Resultat från tidigare år 1.1	24 175 165,98	22 283 772,19
Upplösning av bundna donationsfonder	13 855,37	0,00
Kapitalinsättningar till fria donationsfonder *	-593 438,26	-591 360,86
Resultat från tidigare år 31.12	23 595 583,09	21 692 411,33
Räkenskapsperiodens resultat	718 503,80	2 482 754,65
Resultat 31.12	24 314 086,89	24 175 165,98
Föreningens eget kapital 31.12	135 711 322,49	132 106 196,55
8.6 Självtäckande fonder 1.1	1 332 093,25	1 335 182,93
8.7 Ändringar i kapitalet		
Avkastning	2 168 583,23	147 910,32
Utdelning	-133 000,00	-151 000,00
Administrationskostnader	-3 727,32	0,00
Ändringar i kapitalet	2 031 855,91	-3 089,68
Självtäckande fonder 31.12	3 363 949,16	1 332 093,25
Eget kapital 31.12	139 075 271,65	133 438 289,80

* Insättningar till fria donationsfonder överförs följande år från tidigare års överskott.

9 SÄKERHETER OCH ANSVARSFÖRBINDELSER

	2024
Leasingansvar som förfaller under nästa räkenskapsperiod	34 625,28
Leasingansvar som förfaller senare	38 159,19
Säkerheter för kreditlimit, inte utnyttjad 31.12.2024	1 000 000,00
Resterande kapitalinbetalningsförbindelser till Private Equity-bundna placeringar	12 876 195,63

Koncernens resultaträkning

	Not	2024	2023
Ordinarie verksamhet			
Intäkter		27 691 279,69	26 845 664,94
Kostnader			
Personalkostnader	1	-17 290 957,37	-17 181 735,56
Avskrivningar		-206 647,91	-191 602,17
Övriga kostnader		-14 272 194,84	-14 558 774,81
Kostnader		-31 769 800,12	-31 932 112,54
Ordinarie verksamhet		-4 078 520,43	-5 086 447,60
Tillförda medel			
Intäkter		563 666,18	36 084 272,40
Tillförda medel		563 666,18	36 084 272,40
Investerings- och finansieringsverksamhet			
Intäkter		11 725 810,63	12 778 800,31
Kostnader			
Personalkostnader	1	-84 460,58	-99 952,39
Avskrivningar		-542 555,06	-380 198,54
Övriga kostnader		-3 468 283,80	-5 095 392,51
Kostnader		-4 095 299,44	-5 575 543,44
Investerings- och finansieringsverksamhet		7 630 511,19	7 203 256,87
Självtäckande fonder			
Intäkter		2 168 583,23	147 910,32
Kostnader		-136 727,32	-151 000,00
Självtäckande fonder		2 031 855,91	-3 089,68
Resultat före bokslutsdispositioner		6 147 512,85	38 197 991,99
Bokslutsdispositioner			
Överföringar mot fondkapitalet			
Till självtäckande fonder	4.7	-2 031 855,91	0,00
Från självtäckande fonder	4.7	0,00	3 089,68
Till bundna fonder	4.2	-2 886 622,14	-36 684 005,37
Bokslutsdispositioner		-4 918 478,05	-36 680 915,69
Andel av intressebolagens resultat		432 376,62	332 462,11
Minoritetsandelar		-211 190,81	168 848,21
Räkenskapsperiodens resultat		1 450 220,61	2 018 386,62

Koncernens balansräkning

	Not	2024	2023
Aktiva			
Bestående aktiva			
Materiella tillgångar			
Mark- och vattenområden		10 945 637,34	10 953 637,34
Byggnader och konstruktioner		11 797 672,76	10 644 011,80
Maskiner och inventarier		647 829,35	698 539,30
Förskottsbetalningar och pågående arbeten		0,00	70 483,64
Materiella tillgångar	2	23 391 139,45	22 366 672,08
Investeringar			
Lånefordringar		9 941 210,74	7 783 075,80
Övriga aktier och andelar		104 726 039,46	102 131 325,05
Investeringar		114 667 250,20	109 914 400,85
Bestående aktiva		138 058 389,65	132 281 072,93
Rörliga aktiva			
Omsättningstillgångar		256 065,43	206 253,43
Fordringar			
Långfristiga fordringar			
Övriga fordringar	3.1	715 265,96	576 325,46
Kortfristiga fordringar			
Försäljningsfordringar	3.2	1 116 685,04	898 095,43
Övriga fordringar	3.3	1 126 063,15	1 193 072,10
Resultatregleringar		152 909,99	210 592,31
Kortfristiga fordringar		2 395 658,18	2 301 759,84
Fordringar		3 110 924,14	2 878 085,30
Kassa och bank		2 532 932,97	4 384 338,65
Rörliga aktiva		5 899 922,54	7 468 677,38
Självtäckande fonder			
Placeringar		3 324 649,67	1 298 048,11
Kassa och bank		39 299,49	34 045,14
Självtäckande fonder		3 363 949,16	1 332 093,25
Aktiva		147 322 261,35	141 081 843,56

	Not	2024	2023
Passiva			
Eget kapital			
Fonder			
Bundna donationsfonder	4.1	72 257 451,68	69 932 001,94
Fria donationsfonder	4.3	37 191 127,48	36 050 372,19
Övriga fonder	4.4	1 948 656,44	1 948 656,44
Fonder		111 397 235,60	107 931 030,57
Resultat			
Resultat från tidigare år	4.5	23 060 764,71	21 621 960,98
Räkenskapsperiodens resultat		1 450 220,61	2 018 386,62
Resultat		24 510 985,32	23 640 347,60
Eget kapital		135 908 220,92	131 571 378,17
Minoritetsandelar		1 543 795,40	1 332 604,59
Främmande kapital			
Långfristigt			
Lån från kreditinstitut		289 274,86	447 094,44
Övriga skulder	3.4	540 000,00	540 000,00
Långfristigt		829 274,86	987 094,44
Kortfristigt			
Erhållna förskott		548 510,52	760 862,28
Skulder till kreditinstitut		157 819,58	148 217,03
Skulder till leverantörer		1 166 055,60	1 084 137,23
Övriga skulder	3.5	1 548 979,05	1 679 558,81
Resultatregleringar	3.6	2 255 656,26	2 185 897,76
Kortfristigt		5 677 021,01	5 858 673,11
Främmande kapital		6 506 295,87	6 845 767,55
Självtäckande fonder			
Eget kapital	4.6	3 363 949,16	1 332 093,25
Passiva		147 322 261,35	141 081 843,56

Forts. på nästa sida

Koncernens finansieringsanalys

	2024	2023
Verksamhet		
Inbetalningar	27 325 127,63	26 305 594,42
Utbetalningar	-32 031 201,67	-31 371 073,48
Verksamhet	-4 706 074,04	-5 065 479,06
Investeringar		
Direktavkastning	3 645 330,89	2 923 264,54
Försäljning	26 385 767,68	20 929 969,10
Köp	-27 744 889,24	-23 416 434,77
Investeringar	2 286 209,33	436 798,87
Finansiering		
Förändring av långfristiga skulder	-148 217,03	-143 862,66
Räntor	-32 735,77	-30 347,42
Finansiering	-180 952,80	-174 210,08
Inkommande donationer		
Inbetalningar	754 666,18	3 812 172,40
Inkommande donationer	754 666,18	3 812 172,40
Förändring av likvida medel	-1 846 151,33	-990 717,87
Likvida medel vid årets början	4 418 383,79	5 409 101,66
Likvida medel vid årets slut	2 572 232,46	4 418 383,79

Koncernens noter till bokslutet

REDOVISNINGSPRINCIPER

UPPRÄTTANDE AV KONCERNBOKSLUTET

I koncernbokslutet ingår dotterbolagen

- Axxell Utbildning Ab, ägarandel 65,45 %
- Asunto Oy Topeliuksenkatu 8, helägt
- Fastighets Ab Folkfast i Helsingfors, helägt
- Kiinteistö Oy Karyll-Salpa, ägarandel 51 %

Intressebolagen i koncernbokslutet är

- Fastighets Ab Torgvägen 3, ägarandel 50 %
- Schildts & Söderströms Ab, ägarandel 21,4 %

Följande enheter ingår inte i koncernbolaget för att deras inverkan i koncernbokslutet har konstaterats vara obetydlig

- Ab Svenska Rum Oy, helägt dotterbolag, ingen verksamhet
- Stiftelsen barnens och ungdomens väl i Esbo sr, SFV:s styrelse utser styrelsen för stiftelsen
- Understödsföreningen för Svenska folkskolans vänner rf

Koncernens interna transaktioner, fodringar, skulder och ägarandelar har eliminerats.

MATERIELLA TILLGÅNGAR OCH AVSKRIVNINGAR

De materiella tillgångarna har aktiverats under bestående aktiva till direkt anskaffningsutgift.

Byggnader avskrivs till 4 procent på restvärdet. Renoveringar avskrivs lineärt under en period på 10–20 år. Maskiner och inventarier avskrivs lineärt under en period på 3–10 år.

Markområden avskrivs inte.

Avskrivningarna redovisas i resultaträkningen under ordinarie verksamhet och investerings- och finansieringsverksamhet.

DONATIONSFONDER

Donationsfonderna är indelade i bundna, fria och självtäckande fonder. De bundna fondernas ändamål har bestämda syften. De fria fondernas avkastning får fritt användas för

föreningens syften. Självtäckande fonder har förutom bestämda syften även separata tillgångar som redovisas skilt från föreningen i resultat- och balansräkningen.

Räkenskapsperiodens ändringar i bundna fonder och självtäckande fonder överförs i resultaträkningen mot fondkapitalet i balansräkningen. Insättningar till fria fonder överförs följande år inom eget kapital i balansräkningen – från tidigare års överskott till fondkapitalet.

1 INFORMATION OM PERSONALEN

	2024	2023
Personalantalet i medeltal	288,0	289,5
Personalkostnader och arvoden är redovisade i resultaträkningen under ordinarie verksamhet och investerings- och finansieringsverksamhet.		
	2024	2023
Ordinarie verksamhet	17 290 957,37	17 181 735,56
Investerings- och finansieringsverksamhet	84 460,58	99 952,39
Personalkostnader	17 375 417,95	17 281 687,95
Löner och arvoden	14 637 116,15	14 413 831,37
Arbetspensionsförsäkringsavgifter	2 495 577,60	2 474 595,63
Övriga lagstadgade försäkringsavgifter	242 724,20	393 260,95
Personalkostnader	17 375 417,95	17 281 687,95

2 FÖRÄNDRINGAR I MATERIELLA TILLGÅNGAR

	Bokförings- värde 1.1	Ökning	Minskning	Avskriv- ningar	Bokförings- värde 31.12
Mark- och vattenområden	10 953 637,34	0,00	-8 000,00	0,00	10 945 637,34
Byggnader och konstruktioner	10 644 011,80	1 735 559,45	0,00	-581 898,49	11 797 672,76
Maskiner och inventarier	698 539,30	116 594,53	0,00	-167 304,48	647 829,35
Förskottsbetalningar	70 483,64	0,00	-70 483,64	0,00	0,00
Materiella tillgångar	22 366 672,08	1 852 153,98	-78 483,64	-749 202,97	23 391 139,45

3 VÄSENTLIGA POSTER BLAND FORDRINGAR OCH SKULDER

	2024	2023
3.1 Övriga långfristiga fordringar		
Axxells momsfordran UVM	715 265,96	576 325,46
Övriga långfristiga fordringar	715 265,96	576 325,46
3.2 Kortfristiga försäljningsfordringar		
Axxells försäljningsfordringar	1 116 685,04	892 966,14
Övriga försäljningsfordringar	0,00	5 129,29
Kortfristiga försäljningsfordringar	1 116 685,04	898 095,43
3.3 Övriga kortfristiga fordringar		
Axxells momsfordran UVM	576 325,46	539 402,82
Inkommande donationer	0,00	191 000,00
Källskatt på aktieutdelning	64 339,78	57 063,93
Hyresfordringar	88 034,42	46 689,20
Övriga fordringar	397 363,49	358 916,15
Övriga kortfristiga fordringar	1 126 063,15	1 193 072,10
3.4 Övriga långfristiga skulder		
Axells skuld, Stiftelsen Finlandssvenska Jordfonden, Brusaby	540 000,00	540 000,00
Övriga långfristiga skulder	540 000,00	540 000,00
3.5 Övriga kortfristiga skulder		
Obetalda beviljade bidrag	491 510,52	665 249,58
Skatteförvaltningen	511 714,43	543 312,61
Övriga skulder	545 754,10	470 996,62
Övriga kortfristiga skulder	1 548 979,05	1 679 558,81
3.6 Passiva resultatregleringar		
Periodiserade löner och semesterlöner inkl. försäkringsavgifter	2 178 028,86	2 173 891,70
Övriga resultatregleringar	77 627,40	12 006,06
Passiva resultatregleringar	2 255 656,26	2 185 897,76

4 EGET KAPITAL

	2024	2023
4.1 Bundna donationsfonder 1.1	69 932 001,94	33 247 996,57
Ändringar i kapitalet		
4.2 Resultatposter		
Kapitalinsättningar	49 450,68	35 490 607,53
Avkastning	4 360 944,12	2 522 099,84
Beviljade bidrag och stipendier	-1 459 673,66	-1 328 702,00
Administrationskostnader	-64 099,00	0,00
Resultatposter	2 886 622,14	36 684 005,37
Konvertering till fria donationsfonder	-547 317,03	0,00
Upplösningar	-13 855,37	0,00
Ändringar i kapitalet	2 325 449,74	36 684 005,37
Bundna donationsfonder 31.12	72 257 451,68	69 932 001,94
4.3 Fria donationsfonder 1.1	36 050 372,19	35 459 011,33
Konvertering från bundna fonder	547 317,03	0,00
Kapitalinsättningar 2023 *	593 438,26	0,00
Kapitalinsättningar 2022 *	0,00	591 360,86
Fria donationsfonder 31.12	37 191 127,48	36 050 372,19
4.4 Övriga fria fonder 1.1 och 31.12		
Studiecirkelfonden	5 455,02	5 455,02
Gården Annegatan 12	93 134,23	93 134,23
Solvalla-Finns Ab	1 681 879,26	1 681 879,26
Uppskrivningsfond	168 187,93	168 187,93
Övriga fria fonder 1.1 och 31.12	1 948 656,44	1 948 656,44
Resultat		
4.5 Resultat från tidigare år 1.1	23 640 347,60	22 213 321,84
Upplösning av bundna donationsfonder	13 855,37	0,00
Kapitalinsättningar till fria donationsfonder *	-593 438,26	-591 360,86
Resultat från tidigare år 31.12	23 060 764,71	21 621 960,98
Räkenskapsperiodens resultat	1 450 220,61	2 018 386,62
Resultat 31.12	24 510 985,32	23 640 347,60
Föreningens eget kapital 31.12	135 908 220,92	131 571 378,17
4.6 Självtäckande fonder 1.1	1 332 093,25	1 335 182,93
4.7 Ändringar i kapitalet		
Avkastning	2 168 583,23	147 910,32
Beviljade bidrag och stipendier	-133 000,00	-151 000,00
Administrationskostnader	-3 727,32	0,00
Ändringar i kapitalet	2 031 855,91	-3 089,68
Självtäckande fonder 31.12	3 363 949,16	1 332 093,25

5 SÄKERHETER OCH ANSVARSFÖRBINDELSER

	2024
Leasingansvar som förfaller under nästa räkenskapsperiod	178 479,67
Leasingansvar som förfaller senare	270 705,01
Hysesansvar som förfaller under nästa räkenskapsperiod	3 310 000,00
Hysesansvar som förfaller senare	28 144 005,00
Resterande kapitalinbetalningsförbindelser till Private Equity-bundna placeringar	12 876 195,63
Säkerheter för lån	447 094,44
Säkerheter för kreditlimit, inte utnyttjad 31.12.2024	1 000 000,00

Bokslutets underskrift

Helsingfors den 16 april 2025

Wivan Nygård-Fagerudd
ordförande

Jan-Erik Stenman
vice ordförande

Heidi Backman

Joakim Bonns

Fredrik Hertzberg

Tomas Järvinen

Hannah Kaihovirta

Åsa Lindberg

Pia Widén

Revisionsanteckning

Över utförd revision har i dag avgetts berättelse.

Helsingfors den 23 april 2025

PricewaterhouseCoopers Ab
Eetu Anttonen, CGR

Revisionsberättelse

Till medlemmarna i Svenska folkskolans vänner rf

Revision av bokslutet

UTTALANDE

Enligt vår uppfattning ger bokslutet en rättvisande bild av koncernens och föreningens ekonomiska ställning samt av resultatet av deras verksamhet i enlighet med i Finland ikraftvarande bestämmelser gällande upprättande av bokslut och det uppfyller de lagstadgade kraven.

REVISIONENS OMFATTNING

Vi har utfört en revision av bokslutet för Svenska folkskolans vänner rf (FO-nummer 0200129-3) för räkenskapsperioden 1.1–31.12.2024. Bokslutet omfattar koncernens samt föreningens balansräkning, resultaträkning, finansieringsanalys och noter.

GRUND FÖR UTTALANDET

Vi har utfört vår revision i enlighet med god revisionssed i Finland. Vårt ansvar enligt god revisionssed beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar för revisionen av bokslutet.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

OBEROENDE

Vi är oberoende i förhållande till föreningen och koncernföretagen enligt de etiska kraven i Finland som gäller den av oss utförda revisionen och vi har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa.

STYRELSENS ANSVAR FÖR BOKSLUTET

Styrelsen ansvarar för upprättandet av bokslutet och för att bokslutet ger en rättvisande bild i enlighet med i Finland ikraftvarande bestämmelser gällande upprättande av bokslut samt uppfyller de lagstadgade kraven. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som den bedömer är nödvändig för att upprätta ett bokslut som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag.

Vid upprättandet av bokslutet ansvarar styrelsen för bedömningen av föreningens och koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. Den upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om man avser att likvidera föreningen eller koncernen, upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra detta.

REVISORNS ANSVAR FÖR REVISIONEN AV BOKSLUTET

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida bokslutet som helhet innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i bokslutet.

Som del av en revision enligt god revisionssed använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- Identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i bokslutet, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risker för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- Skaffar vi oss en förståelse av den del av den interna kontrollen som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen för antingen föreningens eller koncernens del.
- Utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i ledningens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.

- Drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av bokslutet. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om föreningens eller koncernens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i bokslutet om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om bokslutet. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en förening eller en koncern inte längre kan fortsätta verksamheten.

- Utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i bokslutet, däribland upplysningarna, och om bokslutet återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

- Planerar och utför vi koncernrevisionen för att inhämta tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis avseende den finansiella informationen för företag eller affärsenheter inom koncernen som grund för att lämna ett uttalande avseende koncernbokslutet. Vi ansvarar för styrning, övervakning och genomgång av det revisionsarbete som utförts för koncernrevisionens syfte. Vi är ensamt ansvariga för vårt revisionsuttalande.

Vi kommunicerar med dem som har ansvar för föreningens styrning avseende, bland annat, revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den, samt betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat under revisionen.

ÖVRIGA RAPPORTERINGSSKYLDIGHETER

ÖVRIG INFORMATION

Styrelsen ansvarar för den övriga informationen. Den övriga informationen omfattar verksamhetsberättelsen.

Vårt uttalande om bokslutet täcker inte övrig information.

Vår skyldighet är att läsa den övriga informationen i samband med revisionen av bokslutet och i samband med detta göra en bedömning av om det finns väsentliga

motstridigheter mellan den övriga informationen och bokslutet eller den uppfattning vi har inhämtat under revisionen eller om den i övrigt verkar innehålla väsentliga felaktigheter. Det är ytterligare vår skyldighet att bedöma om verksamhetsberättelsen har upprättats enligt de bestämmelser som ska följas vid upprättande av verksamhetsberättelser.

Enligt vår uppfattning är uppgifterna i verksamhetsberättelsen och bokslutet enhetliga och verksamhetsberättelsen har upprättats enligt de bestämmelser som ska följas vid upprättande av verksamhetsberättelser.

Om vi utgående från vårt arbete på den övriga informationen, drar slutsatsen att det förekommer en väsentlig felaktighet i verksamhetsberättelsen, bör vi rapportera detta. Vi har ingenting att rapportera gällande detta.

Helsingfors den 23 april 2025

PricewaterhouseCoopers Oy

Revisionsammanslutning

Eetu Anttonen

CGR

Förteckningar

AKTIVITETER OCH PROJEKT

PUBLIKATIONER

I publikationsserien Skrifter utgivna av Svenska folkskolans vänner utkom två böcker i SFV:s serie med biografier över svenskspråkiga finländare som inte får glömmas bort, **Anna Sundelins** och **Mats Wickströms** biografi över **Fanny Sundström**, som blev volym 241 i SFV:s bokserie, och nummer 23 i SFV:s biografiserie, och **John Strömbergs** biografi över **Herman Gummerus** som blev nummer 242 i SFV:s bokserie, och nummer 24 i biografiserien. I tillägg till att böckerna uppmärksammades under olika evenemang och träffar, och i form av artiklar och recensioner samt goda publiksiffror under Bokmässan i Helsingfors i oktober, belönades författarna till Fanny Sundström-boken under Svenska litteratursällskapets årshögtid med ett pris på 10 000 euro. I publikationsserien gavs 2023 även ut samlingsskrifter med vinnarbidragen i Arvid Mörne- och Solveig von Schoultz-tävlingarna.

Kultur- och bildningstidskriften *SFV-magasinet* utkom med fyra nummer under 2024. Upplagan låg på cirka 7000 exemplar. Tidningen distribueras till alla SFV-medlemmar samt till bibliotek och andra intressenter. År 2024 presenterades i varje nummer SFV:s egen verksamhet samt organisationer, föreningar och projekt som mottagit SFV:s bidrag. Tidningen publicerade även personintervjuer och kommenterande texter i form av kolumner och längre essäer. I tidningen ingick även varje gång SFV-kansliets kontaktsida, en presentations- och siffersida gällande SFV:s verksamhet, samt aktuell och uppdaterad föreningslivsinformation från Föreningsresursen.

SFV:s årsbok *SFV-kalendern* utkom i slutet av maj. SFV-kalendern 2024 var den 138:e årgången i serien; den första utgåvan publicerades 1886. Innehållet bestod av artiklar som tangerade SFV:s syftesparagrafer och verksamhetssektorer. *SFV-kalendern* 2024 innehöll på traditionellt vis även minnesrunor över hädangångna, bemärkta finlands-svenskar, samt SFV:s verksamhetsberättelse och bokslut för 2023.

UTDELNINGEN AV PRIS, MEDALJER OCH VISTELSESTIPENDIER

År 2024 utdelades SFV:s pris- och medaljer samt vistelsestipendiater på föreningens traditionella vår- och utdelningsfest den 23 april 2024. Liksom tidigare år var

Biografierna över Fanny Sundström och Herman Gummerus uppmärksammades under Bokmässan i Helsingfors.

FOTO: PIA PETTERSSON

FOTO: MARIE LILLHANNUS

nomineringsprocessen gällande pristagare och medaljörer öppen för allmänheten via ett fortlöpande öppet formulär på [webbsidan sfv.fi/tipsa](https://webbsidan.sfv.fi/tipsa).

Lillholmsstipendiet för kulturarbetare, bibliotekarier och pedagoger inom fri bildning, Beijarholmsstipendiet för undervisande personal inom småbarnspedagogiken, den grundläggande utbildningen och andra stadiets utbildning samt ett tre veckor långt vistelsestipendium för en författare på Biskops Arnö Nordens Folkhögskola vid Mälaren i Bålsta beviljades även detta år. För fjärde året i rad utdelades två stipendier på kursen Lärare skriver i form av en fem dagar lång skrivarkurs på Nordens Folkhögskola Biskops Arnö i Sverige. Stipendiet är ett samarbete mellan SFV, Lärarstiftelsen i Sverige och Biskops Arnö Nordens Folkhögskola, som sedan 2012 genomfört kursen Läraren skriver på Lärarstiftelsens uppdrag.

SFV:S STUDIECENTRAL

SFV upprätthåller läroanstalten SFV:s studiecentral och erhåller statsandelar för verksamheten. Studiecentralens uppgift är att arrangera fri bildning i form av kurser och studiecirklar tillsammans med organisationer eller privatpersoner. Sammanlagt 998 kurser och cirklar genomfördes 2024 med 16 586 deltagare. SFV ordnar egna kurser, föreläsningar och seminarier för att svara på det finlandssvenska civilsamhällets utbildnings- och kompetensbehov. År 2024 ordnades totalt 89 h för 1 214 organisationsanställda och föreningsaktiva. Utbildningarna hade aktuella teman som hållbarhet, framsyn, självledarskap och teknologibildning. Dessutom ordnade studiecentralen flera olika föreningsutbildningar, bland annat den standardiserade utbildningen JHO-Utbildning för styrelsemedlemmar i civilsamhället, för styrelsemedlemmar i riksomfattande eller regionala organisationer.

Under året deltog studiecentralen i att skapa innehåll till Bildningsåret 2024 som utlystes av Undervisnings- och kulturministeriet för att uppmärksamma bildningens betydelse i samhället. Studiecentralen gjorde det genom att arrangera en seminariedag tillsammans med Kulturcentrum för Finland och Sverige – Hanaholmen, för cirka 100 deltagare. Seminariet Bildning och Bubblor – en dag för bildning, demokrati och delaktighets syfte var att skapa utrymme för och dialog om samtidens viktiga frågor och bildning.

Studiecentralen arbetade med att främja demokratifrågor genom att ordna en handledarutbildning för att sprida metoden "Mitt val" som främjar delaktighet i val bland personer med intellektuell funktionsnedsättning. Utbildningen ordnades tillsammans med FDUV och som följd skapades sju studiecirklar som följer metoden.

Studiecentralen har synliggjort det lärandet som sker inom föreningsverksamheten och frivilliguppslag genom validering. Under året har studiecentralen samarbetat och handlett flera organisationer inom civilsamhället för att forma en läroplan med utbildningar som genererar studiepoäng. Antalet validerade utbildningar 2024 var 20 stycken.

Studiecentralen har även synliggjort lärande genom kompetensmärken. Vi har tre gemensamma finlandssvenska kompetensmärken för uppdragen ordförande, sekreterare och kassör tillsammans med 4H, FSU, Scouterna och Folkhälsan.

Studiecentralen planerade och publicerade en digital resurs kring lärande, Lära och leda, i ett samarbetsprojekt med Bildningsalliansen. Materialet riktar sig till lärare, ledare, kursplanerare eller cirkelledare inom den fria bildningen eller föreningslivet. I samarbete med Folkhälsan tog SFV fram ett studiecirkelmateriel, Klimakteriecirkeln, som innehåller texter, videor, diskussionsfrågor och praktiska tips för fem träffar. Akademiforum arrangerades i samarbetade med Bonnier News och CLL, Åbo Akademi och Nobelfestivalen i samarbete med Klockriketeatern.

SFV-huset G18 vid Georgsgatan 18 i Helsingfors fortsatte under 2024 som ett förenings- och organisationshus. Hyresgästerna i huset och Förbundsarenans medlemsförbund och organisationerna fick kostnadsfritt använda festsalen och en möteslokal (inom konceptet Hos Vännerna) för sina möten och tillställningar. Från torsdag till söndag hyrs festsalen ut kommersiellt av husets restauratör.

I slutet av september meddelade SFV att fastigheten byggs om och byggs ut med en förnyad verksamhetsprofil. När huset efter renovering enligt planerna öppnar 2027 med det nya namnet GRO, är det en plats där människor möts kring lärande och bildning för att skapa en positiv samhällsförändring. Projektet kan man följa med på webbplatsen grohuset.fi.

Hos Vännerna är SFV:s koncept, där finlandssvenska organisationer och föreningar kostnadsfritt får använda SFV:s möteslokaler i Helsingfors, Vasa och Åbo, för till exempel årsmöten, bildningshöjande sammankomster eller kortkurser. Reservering och bokning sker via webben. Bokningsantalen var för Helsingfors 612, för Vasa 157 och för Åbo 143, sammanlagt 912 bokningar år 2024.

SFV:s webbplats sfv.fi betjänar bidrags- och stipendiesökande och är samtidigt inkörsport för nominerings- och ansökningsprocesser, tävlingsinformation, evenemangsansökan, publikationsinformation och medlemskontakter. På sidorna hittas

Konceptbild över festsalen då huset renoveras och byggs om och öppnar 2027 med det nya namnet GRO.

JKMM ARKITEKTER

Under skollnätverken Harus och BRAVO!s gemensamma läsårskickoff hösten 2024 dekorerade specialläraren Annika Sahi och Harus koordinator Annette Jansson ett styrketråd. Trädets grenar var styrkor och glädjeämnen som deltagarna hade skrivit på post-it-lappar. Trädet symboliserar en blomstrande skola.

FOTO: CATA PORTIN

kontaktuppgifterna till SFV:s administration och personal, liksom redovisning av SFV:s årliga utdelning och föreningens ekonomiska resultat.

SFV:s webbplats Lärorikt sammanför pedagoger inom utbildning, småbarnspedagogik och den fria bildningen med målet att besökarna får ökad kunskap och större förståelse för fenomen och trender inom fältet, samt inspiration och lust att debattera. Ett nytt tema lanseras med cirka en månads mellanrum.

Skollnätverket BRAVO! stärker konstämnenas ställning i skolorna och ger lärare verktyg att använda mera konst i undervisningen. Målet är att eleverna redan i unga år får en god relation till, och ett intresse för konst och kultur. Nätverket kan utnyttja en omfattande materialbank. Sammanlagt 67 skolor från hela Svenskfinland är verksamma i nätverket.

Skollnätverket Haru stödjer skolorna i deras arbete för en skolvardag med meningsfullt arbete, god vilja, dialog, samsyn och en gemensam värdegrund som genomsyrar hela verksamheten. Målet är en välmående skola som präglas av öppenhet, delaktighet och personlig utveckling. Sammanlagt cirka 60 skolor från hela Svenskfinland är verksamma i nätverket.

Snälla Hjältar-tävlingen arrangerades 2024 för de skolor som deltar i SFV:s skollnätverk Haru och BRAVO!. Över sextio bidrag sändes in till tävlingen, som hade temat förståelse för andra. Tre jämbördiga vinnare korades i direktsändning från SFV-huset G18 på Svenska dagen: Norsen klass 3–4D, Kaskö svenska skola årskurs 1–6 och Västanfjärds skola årskurs 1–2. Var och en belönades med ett pris på 500 euro.

SFV:s webbtjänst **Föreningsresursen** fortsatte på adressen foreningsresursen.fi som en unik informationsportal med fakta, tips och råd gällande föreningsliv i Svenskfinland, avsedd för föreningsaktiva och andra intresserade.

SFV:s webbplats **minnesrunor.fi** fortsatte samla minnesskrifter över hädangångna finlandssvenskar, och personer nära knutna till finlandssvenskheten. Ett urval nya runor publiceras årligen även i *SFV-kalendern*. Grunden utgör de minnesrunor som sedan 1886 traditionellt publicerats i *SFV-kalendern*. Runor från 1991 och framåt kan läsas på webbplatsen, liksom andra som digitaliserats på förfrågningar av allmänheten.

Uppslagsverket Finland på adressen **uppslagsverket.fi** fortsatte 2024 betjäna publiken med vedertagen information om Finland. Utredningarna kring uppslagsverkets redaktionella framtid fortsatte. För tillfället arbetar ingen aktivt med innehållet, endast påtalade brister rättas till.

Projektet Bildningskrafts webbplats **bildningskraft.sfv.fi** byggdes i november ut med **Björn Walléns** essäsamling om fredsfostran i folkbildande syfte, samtidigt som webbplatsen fick en uppfräschning och en förbättrad navigering.

SFV:s vistelsestipendiater erbjöds möjlighet och uppmuntrades till att blogga om sina upplevelser på Beijarholmen och Lillholmen, på adresserna *beijarholmen.blogg.fi*, *lillholmen.blogg.fi* och *biskopsarno.blogg.fi*.

På adressen **laraochleda.sfv.fi** hittar man Lära och leda, med resurser och material för den som är lärare, ledare, kursplanerare eller cirkelledare inom den fria bildningen eller föreningslivet. Materialet lanserades i maj av SFV:s verksamhetssektor Fri bildning, i samarbete med Bildningsalliansen.

UTSKOTT OCH KOMMITTÉER

PRISKOMMITTÉER FÖR SFV:S LITTERÄRA TÄVLINGAR

Arvid Mörne-tävlingen: författaren **Ralf Andtbacka** (ordförande), författaren **Fredrik Hertzberg** och forskaren, författaren **Kaneli Kabrell**.

Solveig von Schoultz-tävlingen: författaren **Adrian Perera** (ordförande), författaren **Malin Kivelä** och författaren **Yasmin Nyqvist**.

BIOGRAFIKOMMITTÉN

SFV:s biografikommitté beslutar om utgivningen i SFV:s biografiserie samt ordnar med några års mellanrum symposier med biografier och personhistoria som tema. Kommittén träffas regelbundet och kommunicerar även elektroniskt. Under mötena behandlas inlämnade förslag till nya biografier, inlämnade manus, samt utgivnings- och symposietidtabeller. Medlemmarna vid utgången av 2024 var **Gustaf Widén** (ordförande), **Eva Costiander-Huldén**, **René Gothoni**, **Fredrik Hertzberg**, **Ann-Mari Häggman**, **Henry Rask** och **Anna Övergaard**. Som kommitténs sekreterare verkade **Rabbe Sandelin**.

FOTO: FRIDA LÖNNROOS

KOMMITTÉER FÖR SFV:S UTMÄRKELSER OCH FÖRFATTARVISTELSE PÅ BISKOPS ARNÖ

En gemensam kommitté för Folkbildningspriset, Kulturpriset, Brobygggarpriset, Hagforsmedaljen och Folkbildningsmedaljen bestod av SFV styrelseledamöterna **Wivan Nygård-Fagerudd** (ordförande) och **Pia Widén** samt av **Sebastian Gripenberg**, **Camilla Lindberg** och **Sixten Westerby**.

Stipendiekommittén för en tre veckor lång författarvistelse på Biskops Arnö bestod av **Fredrik Hertzberg** (ordförande), **Rosanna Fellman** och **Nora Hämmäläinen**.

Priskommittén för SFV:s Svensklärarypris bestod av ordföranden för Svensklärarna i Finland **Eija Heikkala** och **Sanna Uotila**.

PRISNÄMNDEN FÖR TOPELIUSPRISET

Topeliusprisets prisnämnd består enligt prisets statuter av tre medlemmar från SFV:s styrelse och tre medlemmar från Publicistförbundet. SFV:s styrelseordförande leder ordet för prisnämnden. SFV:s representanter 2024 (för att besluta om Topeliuspriset 2025) var **Wivan Nygård-Fagerudd** (ordförande), **Joakim Bonns** och **Fredrik Hertzberg**.

PRISKOMMITTÉN FÖR FREDRIKA RUNEBERG-STIPENDIET

Fredrika Runeberg-stipendiet delas ut av Fredrika Runebergs stipendiefond som förvaltas av Svenska kulturfonden. I Fredrikakommittén ingår representanter för följande organisationer: Finlands svenska Marthaförbund, Svenska kulturfonden, Svenska Kvinnoförbundet och Svenska folkskolans vänner. SFV representerades av **Heidi Backman** och **Camilla Nordblad**. Till årets Fredrika 2024 utsågs konstnären, dramatikern och skådespelaren **Harriet Abrahamsson** som på ett samhällsmoderligt sätt engagerat sig inom förebyggande arbete mot mobbning, våld och utanförskap. Stipendiets prissumma är 10 000 euro.

UNDERSTÖDSFÖRENINGEN FÖR SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER RF

Styrelsemedlemmarna i Understödsföreningen för Svenska folkskolans vänner rf är **Stefan Andersson** (ordförande), **Johan Aura**, **Stina Heikkilä**, **Harriet Lindeberg-Saapunki** och **Camilla Nordblad** (sekreterare).

STIFTELSEN BARNENS OCH UNGDOMENS VÄL I ESBO

Enligt stadgarna utser SFV styrelsen för Stiftelsen barnens och ungdomens väl i Esbo sr. Styrelsemedlemmarna 2023 var **Erik Palmén** (ordförande), **Johan Aura** och **Stefan Johansson**.

PRIS, MEDALJER OCH VISTELSESTIPENDIER

SFV delar sedan flera år tillbaka ut alla sina pris (förutom Topeliuspriset), medaljer och vistelsestipendier under sin vår- och utdelningsfest i SFV-huset G18. Utdelningsfesten hölls den 23 april 2024 i festsalen i SFV-huset G18. SFV delar sammanlagt ut fyra stora pris, Folkbildningspriset, Kulturpriset, Brobygggarpriset och Christoffer Grönholms pris. De två sistnämnda alternerar årligen med varandra.

FOLKBILDNINGSPRISET

Folkbildningspriset, 15 000 euro, som instiftades 1942 på initiativ av skolrådet **John Österholm** tillföll minister **Pär Stenbäck**.

Pär Stenbäcks långvariga publicistiska verksamhet som skribent, recensent och talare i såväl Finland som utanför landets gränser är en genomgripande folkbildande insats av största betydelse. Som författare och fri skribent har han skrivit hundratals kolumner i aktuella ämnen, och därtill flera böcker. En omfattande yrkesgärning som samhällsbyggare, lagstiftare och politiker i hemlandet samt som organisationsledare och medlare på internationella arenor låter sig anas: perspektiven är den vise statsmannens, integriteten orubblig, analyserna klarsynta och brännande relevanta. Bredden imponerar, och omspannar bland annat utrikes- och världspolitik, utbildnings- och minoritetsfrågor, kultur och det svenska språket i Finland.

Stenbäck har genom hela tjugohudratalet enträget och engagerat fortsatt att utmärka sig som uppdaterad opinionsbildare och utmärkt folkbildare genom sina synnerligen skarpsynta och balanserade inlägg i samhällsdebatten. I Pär Stenbäck har demokratin en värtalig förkämpe och outtröttlig talesman.

KULTURPRISET

Kulturpriset, 15 000 euro, utdelas ur ur Signe och Ane Gyllenbergs fond, instiftad år 1965 av kommerserådet **Ane Gyllenberg**. Priset ges enligt statuten "för väl utförd gärning Finlands svenska kultur till fromma". Kulturpriset 2024 gick till **Ellips förlag** i Vasa.

Med stor glöd och hängivenhet har Ellips förlag, drivet av poetiska eldsjälur med god renommé, bidragit till att främja och förvalta viktig finlandssvensk litteratur som hotas av marginalisering. Här värderas kvalitet genomgående högre än kvantitet, och genom pricksäkra insatser synliggörs författarskap som annars riskerar ett osynliggörande. Under hösten 2023 lyckades förlaget med den sällsynta bragden att genom sin utgivning skapa en vital finlandssvensk debatt kring litteraturens värde och kvalitet.

Mottagaren av Folkbildningspriset Pär Stenbäck.

FOTO: TAGE RÖNNQVIST

Kulturpriset gick till Ellips förlag som representerades av Catharina Gripenberg, Ralf Andtbacka och Ulrika Nielsen.

FOTO: JANI LAUKKANEN

Förlagets utgivning når även utanför den finlandssvenska sfären och erhåller uppskattning också inom den finskspråkiga litteraturvärlden. Antalet titlar som utkommer är få, men bland prestigefyllda litteraturpris och nomineringar är förlagets titlar välrepresenterade. Ellips förlag gör en kompromisslös insats i den litterära världen för att främja kvalitet, mångfald och förnyelse.

BROBYGGARPRISET

Brobygggarpriset på 10 000 euro instiftades av SFV:s styrelse år 2011 och tilldelas en person som ökat förståelsen och toleransen för det svenska i Finland. Priset alternerar med **Christoffer Grönholms** pris och delas ut jämna år. Brobygggarpriset år 2024 gick till **Tiina Lymi**, regissör, manusförfattare, skådespelare från Helsingfors.

Med ett djärvt manus och dito regiarbete av *Stormskärs Maja*, där regissören Tiina Lymi inte valt den lättaste vägen, placerar hon sig själv bland den nya erans visionära filmskapare som bevisar att biosuccéer kan vävas av det finlandssvenska arvet. I valet av svenska som filmspråk, i stället för landets majoritetsspråk, har regissören fungerat som en brobyggare mellan öar och fastland, och finsk- och svenskspråkiga regioner i Finland. Med övertygande finkänslighet väver Lymi samman dåtid och nutid i en skärgårdsmiljö som alltså är värd att kämpa för och värna om. Filmen belyser betydelsefulla värdefrågor kring identitet och prioriteringar i en tid präglad av krigstillstånd och förändring. Genom att skådespelarna tränats i att behärska åländskt idiom och ton förstärker regissören filmens autenticitet och ger röst åt den lokala kulturen, vilket främjar bevarandet av en mångfald av språkliga uttryck.

FOLKBILDNINGSMEDALJEN

Folkbildningsmedaljen har delats ut sedan SFV:s 80-årsjubileum 1962, och ska enligt statuterna tillfalla en eldsjäl som spridit kunskap och bildning genom ett ideellt engagemang på svenska. Till medaljen hör en prissumma på 2 500 euro. År 2024 delades fem Folkbildningsmedaljer ut till:

En folkbildningsmedalj tilldelas **Sonja** och **Patrik Bengtfolks**, båda specialklasslärare från Ekenäs. Genom att varannan sommar viga sitt sommarlov till att arrangera Skärgårdens bokfest är lärarparet Sonja och Patrik Bengtfolks värda en eloge för sitt ideella engagemang. De har genom sitt privata initiativ och arbete lyckats skapa ett småskaligt och icke-kommersiellt alternativ till stora bokmässor. Det väl-organiserade evenemanget på den mytomspunna åboländska ön Jurmo har sedan starten 2015 blivit en omtyckt samlingspunkt med personlig touch. Med stor gästfrihet värnar lärarparet

om att sommargäster, författare, öbor och seglare får förenas kring kvalitativ litteratur och unik skärgårdskultur.

Eva-Lott Björklund, musikpedagog och kompositör från Kronoby. Med musiken som redskap har Eva-Lott Björklund gjort en fin insats i Österbotten som körledare, tonsättare och inspiratör. Av särskild betydelse var hennes nästan två decennier långa arbete med unika Veteransångarna, kören bestående av enbart krigsveteraner, som framträdde på fester, skolor, boenden och veteranbegravningar. Hennes omsorg om sångarna att få mötas och sjunga berör; vid deras tilltagande ålder och sviktande hälsa höll hon personlig kontakt med var och en av dem, och flyttade vid behov repetitioner till vårdcenter och hem enligt ett eget kaveria ei jätetä-kall.

Kjell Ekholm, redaktör och musiker, Ekenäs. Ett stort engagemang för populärmusik går som en röd tråd genom Kjell Ekholms gärning. Parallellt med sitt arbete som musikjournalist har han gjort en betydande insats för musik, lokalhistoria och musikhistoria i Västnyland. Han är en känd radioprofil, och har bland annat varit med om att starta radio X3M och organisera Finlands deltagande i Eurovision Song Contest. Därutöver kan nämnas medverkan i bandet Paul Oxley's Unit och böckerna *Från UGT till X3M*, *Gnägget på Stallören* och *De gyllene åren*.

Britt-Marie Juup, djurskyddsaktiv, företagare, pensionär från Åbo. Britt-Marie Juups livslånga engagemang för djurens rättigheter och en ren skärgård är värt största respekt. I snart 60 år har hon som frivillig jobbat för Åbo djurskyddsförening med uppdrag där hon mötts av struhtag och gevärsmynning, kört tiotusentals kilometer, samt jourat på djurens nödcentral och ambulans. Juup är den första kvinnliga hedersmedlemmen vid Håll Skärgården Ren r.f. och blev den första anställda vid KLARA - Skärgårdens Renhållning Ab 1989. Juup har under årtionden outtröttligt spridit kunskap och bildning om djur och natur också i medierna.

Henrika Nordin, verksamhetsledare, Pernå. Henrika Nordin har aktivt lyft Bildningsalliansen rf till en självskriven plats i det omfattande nationella och statliga maskineriet där grunden för den fria bildningen i Finland läggs. Ett arbete som kräver stark målmedvetenhet för att också de finlandssvenska specialbehoven ska beaktas. Nordins hjärta brinner för inkludering av nyfinländare, hållbarhet och välmående. Nordin har också en bakgrund som rektor för Folkakademin i Borgå, verksamhetsledare för Kvarnuddens kursgård i Pernå och lärare vid Kotka svenska samskola.

Mottagaren av Brobygggarpriset Tiina Lymi.

FOTO: SFV/TAGE RÖNNQVIST

FOTO: FRIDA LÖNNROOS

HAGFORSMEDALJEN

Hagforsmedaljen delades första gången ut vid SFV:s hundraårsjubileum 1982. Hagforsmedaljen ges som erkänsla för förtjänstfull gärning till förmån för den svenska kulturen och det svenska språket i Finland. Även till den medaljen hör en prissumma på 2 500 euro. År 2024 delades fem medaljer ut till:

Ebba Carling, Petalax. Ebba Carling är en bildningsmänniska med stort hjärta. Hennes fokus har varit medmänniskorna: under ungdomsåren som missionär och lärare i dåvarande Zaire, genom yrkesgärningen som rektor vid Närpes vuxeninstitut, och på senare år i insatserna som diakon efter pensioneringen från rektorsuppdraget. Hon har särskilt sett till de marginaliserade och dem som hotas av marginalisering bland ensamma invandrare och seniorer. Förutom poesi i olika sammanhang har hon också skrivit boken *Jag har en bror men han är död* om sin egen sorgeprocess, en välskriven bok som fick ett gott mottagande.

Alexandr Foy, samhällsaktivist, Helsingfors. Alexandr Foy har gjort en stor insats för att inkludera flyktingar, framför allt från krigets Ukraina, i det finländska samhället. Genom hans initiativ har Helsingfors stad satsat på undervisning i svenska för ukrainska barnskötare, som sedan får anställning vid stadens daghem. Foy föddes i Sankt Petersburg, flydde undan Putinregimen 2012 och är sedan 2013 bosatt i Finland. Tidigt fascinerades han av nordisk kultur från vikingar till mumintroll, och för honom är det självklart att svenska språket ska vara ett reellt alternativ för flyktingar som söker sig till Finland.

Ulla Granfors, rektor emerita, Vasa. Ulla Granfors engagemang för språk och kultur har genomsyrat hennes yrkesgärning och många förtroendeuppdrag. Som modersmållärare, rektor och lärarutbildare arbetade hon under flera årtionden med passion och hög professionalitet för det svenska språket bland ungdomar och lärarstuderande, och var också ordförande för Modersmålläraryöreningen. De högklassiga estetiska programmen i bildkonst och musik som utvecklades under hennes tid vid Vasa övningskolas gymnasium betjänade även lärarutbildningen och påverkade därigenom utbildningsfältet i hela Svenskfinland. I lokalpolitiken har Ulla Granfors fortsatt som oförtruten försvarare av det svenska språket, utbildningen och kulturen.

Agneta Möller-Salmela, läsinspiratör och specialbiblioteksfunktionär, Hangö. Läsinspiratören Agneta Möller-Salmelas outtröttliga insats för att främja läsning och kreativitet är en enastående livsgärning. Hangömodellen som Möller-Salmela själv skapat är ovärderlig och erbjuder årligen stadens skolklasser och lärare en oerhört stor mängd besök till biblioteket. Det muntliga berättandet där lärande och lek smälter

samman i riktiga fysiska miljöer är värdefullt, och de magiska temabaserade rummen är byggda av länsinspiratören själv med återvinning som ledstjärna. Detta systematiska arbete som pågått i tjugo år främjar även jämlik utbildning för alla barn.

Martin Segerstråle, kapellmästare och pianist, Sibbo. Martin Segerstråle intog redan som ung en synlig plats inom det musikaliska i sin hemstad Åbo. Inom ramen för sin profession har han med framgång verkat som kapellmästare på Åbo Svenska Teater, Tampereen Teatteri och Svenska Teatern samt som kapellmästare och pianist på Nationaloperan. Han har dirigerat bland annat Studentkören Brahe Djäknar vid Åbo Akademi och leder nu den nygrundade damkören Lux Aurea och Sångarbröderna i Sibbo. Segerstråles gärning omspannar allt från en hög professionell nivå till att hålla liv i folkliga traditioner.

SVENSKLÄRARPRISEN

SFV har sedan 2003 tillsammans med Svensklärarna i Finland rf delat ut pris till svensklärare i de finskspråkiga skolorna. Mottagarna nomineras av medlemmarna i Svensklärarna i Finland, och prissumman är 5 000 euro. Prisen ska enligt statuterna ges till svensklärare som inspirerat och motiverat sina elever eller studerande till studier i svenska, ökat kunskaper och intresse för de nordiska länderna, nordisk gemenskap och samarbete, och/eller främjat samarbete mellan svensklärare inom olika gemenskapsformer och nätverk för att främja utvecklandet av undervisning, läromaterial, utbildning eller fortbildning:

Följande personer beviljades SFV:s svensklärarpris 2024: **Kaj Borg**, lektor i svenska språket vid svenska institutionen vid Åbo universitet, Åbo. **Sirja Lassila**, svensklärare vid Gräns- och sjöbevakningsskolan GSBS, Imatra. **Riikkaliisa Puomio**, ambulerande svensklärare, åk 4–6 vid Päivärinta koulu, Ylivieska. **Linda Raiko**, lektor i svenska, svensklärare på gymnasiet vid Turun normaalikoulu, St. Karins. **Kaisa Vaaherkumpu**, lektor i svenska, Jyväskylä.

VISTELSESTIPENDIER

Skrivarstipendium för lärare / Biskops Arnö. Syftet med Skrivarstipendium för lärare är att ge lärare verktyg att aktivt delta i det offentliga samtalet om skola och utbildning. Stipendiemottagaren får kostnadsfritt delta i den fem dagar långa skrivarkursen Lärare skriver på Nordens Folkhögskola Biskops Arnö i Sverige. År 2024 arrangerades kursen under tiden 24–28 juni 2024. Stipendiet ges årligen till två lärare. År 2024 tillföll stipendiet: **Daniel Grönvall**, specialklasslärare i Botby grundskola i Helsingfors,

FOTO: FRIDA LÖNNROOS

Beijarholmen
FOTO: RABBE SANDELIN

Linnea Schüller, specialpedagog och specialklasslärare från Åshöjdens grundskola i Helsingfors.

FÖRFATTARVISTELSE PÅ BISKOPS ARNÖ

Det tre veckor långa vistelsestipendiet för författare på Biskops Arnö vid Mälaren i Bålsta instiftades 2018. Stipendiet är tänkt som inspiration för en författare i början av karriären, och som hittills gett ut åtminstone en, maximalt tre böcker. SFV bekostar uppehållet samt en tur- och returresa. Vistelsestipendiet ska utnyttjas under perioden första april till sista mars därpå följande år. Vistelsestipendiet tillföll **Sara Nyman**, Pargas.

Sara Nyman presterar i sin debutdiktsamling *Viltvård* en metafortät dikt som kombinerar vass komik och vardagsrealistisk melankoli. Kritik av klassamhället och en blick på människans djuriska sidor, med lakoniskt brännande symboler relaterade till föräldraskap, är tongivande för Nymans diktning.

VISTELSESTIPENDIUM PÅ BEIJARHOLMEN, INGÅ SKÄRGÅRD

I enlighet med donatorn **Birgit Ekbergs** instruktioner ger SFV årligen möjlighet åt finlandssvenska lärare och undervisande personal inom småbarnspedagogik att söka ett vistelsestipendium för en sommarvistelse på Beijarholmen i Barösund, Ingå. Stipendiet delas upp i två separata perioder.

Vistelseperioden 15.5–14.7.2024 tillföll lärarparet **Joakim Englund** och **Susanna Buddas** från Helsingfors. Klasslärare **Lisa Tobiasson** vistades på Beijarholmen under perioden 16.7–15.9.2024.

VISTELSESTIPENDIUM PÅ LILLHOLMEN, VÄSTANFJÄRD

Hemmanet Lillholmen i Västänfjärd på Kimitoön testamenterades till SFV 1970 av justitierådet **Walter Backman**. Kulturarbetare, bibliotekarier och lärare inom fria bildningen kan ansöka om ett vistelsestipendium. Också här delas sommaren upp i två vistelseperioder: **Viktor Idman**, skådespelare från Helsingfors vistades på Lillholmen 15.5–14.7.2024, och **Anna-Karin Grönroos**, regissör från Helsingfors under perioden 16.7–15.9.2024.

TOPELIUSPRISET – DET FINLANDSSVENSKA PUBLICISTPRISET

Syftet med Topeliuspriset, som instiftades 1990 av SFV och Finlands svenska publicistförbund, är dels att premiera dagens svenska journalistik, dels att lyfta fram **Zacharias Topelius** journalistiska gärning. Prisenämnden, med medlemmar både från SFV och

Finlands Svenska Publicistförbund, fattar sitt beslut på basen av nomineringar som de båda organisationernas medlemmar gjort. Nämnden får inte komma med egna förslag. Prisenämnden gav 2024 priset på 7 500 euro till **Janne Wass** med följande motivering: Janne Wass skarpa samhällsanalyser väcker respekt och hjälper läsaren att förstå bakgrund och sammanhang. Han är snabb och precis i relevanta kommentarer om politisk och kulturell utveckling både nationellt och internationellt. Under hans tid som chefredaktör har *Ny Tid* utvecklats till en tongivande kulturtidskrift som läses över såväl språkgränser som partipolitiska gränser. Med personlig stil och en integritet som inte jagar klick utan tar sig tid att tänka, argumenterar Wass modigt, och breddar, balanserar och fördjupar därigenom diskussionen på det finlandssvenska mediefältet. Topeliuspriset 2024 delades ut av Publicistförbundets ordförande **Mikael Sjövall** och SFV:s ordförande **Wivan Nygård-Fagerudd** den 17 januari på publicistbranschens seminarium Mediespråk 2024 i Helsingfors.

LITTERÄRA TÄVLINGAR

Syftet med SFV:s litterära tävlingar är att främja intresset för att skriva skönlitteratur. Vartannat år gäller tävlingarna dikter, vartannat år noveller. Det finns två tävlingar: Arvid Mörne-tävlingen för under 30-åringar (institad 1986), och Solveig von Schoultz-tävlingen för de som fyllt 30 år (institad 2004). Båda tävlingarna har samma prissummor: I pris 5 000 euro, II pris 3 000 euro och III pris 2 000 euro. Första pristagaren erbjuds även en kortkurs i skrivande på Nordens Folkhögskola Biskops Arnö i Sverige. Kortkursen äger rum på sommaren och pågår fem dagar. Därutöver får alla som premierats i SFV:s litterära tävlingar delta i ett skrivarseminarium. Båda tävlingarnas prisutdelningen skedde under Bokmässan i Helsingfors i oktober.

Till Arvid Mörne-tävlingen 2024 skickades in sammanlagt 136 tävlingsbidrag. År 2024 gällde tävlingen dikter.

Första pris, 5 000 euro, gick till **Felicia Sarling**, Uppsala, Sverige för *Kap Cavella*, en driven och suggestiv svit som ger prov på lyrikens förmåga att i elliptisk form kommunicera komplexa känslor och erfarenheter. I fem förtätade dikter tecknas ett sammanhang präglad av såväl det trygga och familjära som det motsägelsefulla och ovissa. De exakta observationerna stärker upplevelsen av närvaro och förankring i en specifik miljö, en platsens poesi, men tilltalet är inte begränsande utan riktar sig till varje läsare som gör sig mottaglig för textens spänningar och nyanser.

Andra pris, 3 000 euro, gick till **Vivi Lindberg**, Helsingfors, för diktsviten *Valar som sjunger och stjärnor som faller*. Här möter läsaren ett diktsubjekt som med en tricksteraktig

Topeliuspristagaren Janne Wass.

FOTO: RABBE SANDELIN

Första pristagaren i Arvid Mörne-tävlingen Felicia Sarling.

FOTO: PIA PETTERSSON

Diva-energi rör sig genom sitt poetiska universum som består av hemliga förälskelser, kråkor i bröstet, Napoleon och en fisk som kallas Vanda. Med en suverän känsla för språk och stil balanserar Lindberg mellan det melankoliska, tragikomiska och bångstyrt laglösa utan att någonsin tappa greppet om den lyriska integriteten. Istället blir läsaren gång på gång överraskad av den riktning dikterna tar.

Tredje pris, 2 000 euro, fick **Mattias Wingren**, Vasa. Wingren utforskar i sin dystopiska diktsvit *Terminal* gränssnittet mellan människa och maskin, minne och mardröm, liv och utplåning. Konspiration, desinformation, "våldsam eskapism". "Är detta/vad vi väntat på?" frågar sig Wingren mitt i en rytmiskt säker, visuellt uttänkt helhet, där det utopiska avslöjar sig i en ändlös fascination för språket som en teknologi där vi möts och tar plats.

Hedersomnämning gavs till **Sonja Lindstedt**, Åbo, för diktsviten *Vad är fel på mig?*. Doomsscrolling, koncentrationssvårigheter, bokstavsdiagnoser och utseendefixering är några av de ämnen som aktualiseras i Lindstedts tonsäkra och jargongspäckade dikter. Med humor, ironi och djupaste allvar beskriver diktjaget sin livssituation och håller samtidigt upp en kritisk samtidspegel.

Hedersomnämning tilldelades **Ida-Maria Sola**, Åbo, för en meditativ diktsvit där joggning står i centrum, och oro, förgänglighet och minnen av en brusten kärlek finns i periferin. Hurlivet blev som det blev väcker förundran hos diktjaget, och själva springandet är ett sätt att försöka fly, men samtidigt ett sätt att höra till och bli en del av allt: "det är omöjligt att färdas och att gråta. det enda som hörs är ljudet av oss, som djur i kvällen, en flock fötter".

Sammanlagt 152 bidrag skickades in till SFV:s tjugonde Solveig von Schoultz-tävling, som 2024 gällde dikter.

Första pris, 5000 euro, tilldelades **Aja Lund**, Jakobstad, som i sin feministiskt och erotiskt kryddade diktsvit *Lustkväde till landsbygden* vildsint öser på med extra allt, inom ramen för ett noga tyglat och träffsäkert poetiskt formspråk. I Lunds sammansvetsade landsbygdsturlesk läggs förr och nu, ruralt och urbant i lager på lager, när diktjaget likt många människor av idag flänger mellan staden och landet, och frågar sig om man ska bo där det växer eller där man växer.

Andra pris, 3000 euro, tilldelades **Sofia Rönn**, Skaftung, för en anonym diktsvit som på ett sjungande melodiskt språk frambesvärjer en stark kroppslig förbindelse till jorden, kanske den ärvda, och naturen omkring den. Dikterna pendlar mellan en lustfylld önskan om att ge sig hän, uppgå och tillhöra, och den mörka insikten om att vara fångad av en jord som "rej [ha] tvinna järntrån/ som en ring runt fingri mett".

Tredje pris, 2000 euro, gick till **Lotta Djupsund**, Helsingfors, för åtta dikter utan titel. I denna trevande, prövande diktvärld spränger vardagens detaljer in i det eteriska med diamantens skärpa. Glidandet mellan det som sinnena kan förnimma och det omöjliga är sömlöst, spelet med mellanrum, avstånd och luftighet sker sällsynt intagande. Tillstånd som tidigare inte haft namn döps. lakttagelserna är färska som snöflingor som FLYGER RAKT IN I MUNNEN.

Ett hedersomnämmande gick till **Sandra Holmqvist**, Vasa, för diktsviten *Mythologie moderne*. I denna läckra, fantasieggande och både narrativt och formmässigt stringenta diktsvit möter vi mytologiska naturväsen i uppdaterad form: Menninkäinen på bussen på väg hem från kontoret, huldran med ena halvan av ansiktet uppsminkat på Instagram, näcken som motvillig badvakt. Också de här dikterna kretsar kring en längtan efter naturen och ringar skickligt in livets krav på varje väsen: suget efter att fånga allt man kan ur det närmaste man kan komma.

Ett hedersomnämmande gick till **Sofia Östman**, Bennäs, för den anonyma diktsviten som inleds med "Jag är örnen som kommer till dem som försöker ta något som inte är deras". Med otrolig fingerkänsla och val av skrivdon lyckas Östman skapa en atmosfär av psykisk ohälsa och livskraftig – för att inte glömma – lekfull bitterhet. En svit som tagen ur en 70-åring feberdrömmar.

Första pristagaren i Solveig von Schoultz-tävlingen Aja Lund.

FOTO: PIA PETTERSSON

Donationsfonder 2024

I rapporten redovisas bokföringsvärdena för donationsfonderna per 31.12.2024.

Fondgrupperna är bunda fonder (B) 72,3 miljoner euro, fria fonder (F) 37,7 miljoner euro och självständiga fonder (S) 3,4 miljoner euro. Bokföringsvärdet för samtliga donationsfonder är 113,3 miljoner euro. Fondernas antal är 425.

Donationer 2024 till fria fonder bokförs 1.1.2025 inom eget kapital i balansräkningen. Dessa fonder kan därför inte avstämmas mot bokslutet 2024.

KOD	NAMN, GRUNDAD, GRUPP	EURO
D272	Handlanden K.G. Adolfssons fond 1956 B	23 868
D304	Hanna Agnisbäcks fond 1964 B	64 043
D406	Dir.cant. Emil Ahlskogs fond 1987 F	298 303
D393	Gerda Ahlströms minnesfond 1984 B	67 003
D204	Arthur och Aina Alléns fond 1938 F	1 660
D329	Agnes Anderssons fond 1969 F	15 337
D179	Bröderna Antells folkhögskolefond 1932 B	3 510
D481	Dagny och Waldemar Appelgrens fond 2002 F	149 617
D284	Arbetets vänners i Wiborg fond 1960 B	103 773
D422	Elin och Hans Arppes fond 1989 B	82 443
D159	Charlotte Askolins fond 1923 B	8 760
D111	Johan Askolins donationsfond 1902 B	26 769
D106	Aurorafonden 1898 B	4 638
D314	Anna Elisabet Backmans fond 1967 F	19 287
D328	Läraren Gustaf Knut Backmans fond 1969 B	170 453
D332	Justitierådman Walter Backmans fond 1970 B	186 962
D402	Dagmar och Oskar Bergenströms minnesfond 1985 B	133 272
D466	Birger och Rakel Berglunds fond 2000 F	350 667
D239	Elin Bergstadi fond 1948 F	1 743
D380	Edith och Henrik Bergströms fond 1980 F	244 720

KOD	NAMN, GRUNDAD, GRUPP	EURO
D455	Jan-Henrik Björcks fond 1997 B	109 568
D322	Emil Björkells livräntefond 1968 B	43 237
D433	Kerstin Björklunds minnesfond 1992 B	30 618
D137	Napoleon Björkströms skolfond 1913 B	6 431
D258	Heinrich Otto Blanketts fond 1952 B	74 660
D222	Fru Maria Lovisa Blanketts gåva 1944 B	1 136 647
D454	Greta Blomfeldt-Lindroos och Eric Lindroos fond 2009 B	53 484
D213	Frans Otto och Selma Catarina Blomqvists fond 1941 F	1 660
D364	Johanna Alina Blomqvists fond 1975 F	2 921
D529	Nils Johan Blomqvists fond 2009 B	12 782
D419	Ninno och Tage Blåfeldts fond 1988 F	13 544
D492	Professor Göran von Bonsdorffs fond 2004 F	22 520
D216	Nadine von Bonsdorffs minne 1942 B	2 155
D100	Henrik Borgströms fond 1882 F	12 017
D214	Gösta och Gertrud Branders Gåva 1941 F	297 545
D167	Karl Theodor Brobergs fond 1926 B	11 556
D375	Dipl.ing. Lennart Bromans fond 1978 B	12 666
D441	Elina och Karl Bruhns fond 1994 F	114 043
D413	Gunnar Bäcks minnesfond 1988 F	13 663
D401	Signe och Anders Bäcks minnesfond 1985 F	10 625
D447	Hembygdsrådet Helmer W:son Bäckmans fond för den svenska saken 1995 F	236 263
D347	Signe Böckermans fond 1973 F	22 057
D194	Ernst Mathias Calonius fond 1937 B	6 469
D574	Pirkko och Hans Carlanders fond 2016 F	10 000
D395	Friherre Bengt Carpelans fond 1984 F	109 083
D580	Greta och Harry Carpelans fond 2018 B	520 989
D202	Tor Carpelans fond 1937 F	25 362
D579	Ulla Birgitta Carpelans minnesfond 2018 B	520 989
D289	Alfhild och Maria Castréns fond 1960 B	155 906
D335	Maria Castréns fond 1970 B	125 846
D396	Brita Cavonius fond 1985 F	122 574
D224	Edvin Cavonius premiegåva 1944 F	53 679

KOD	NAMN, GRUNDAD, GRUPP	EURO
D334	Margit och Gösta Cavinus fond 1970 B	38 582
D337	Tandläkare Walborg Cederbergs fond 1971 F	24 632
D476	Professor Henrik Cederlöfs fond 2002 B	39 925
D360	Professor Johannes Cederlöfs fond 1974 B	49 797
D458	Rafael och Viking Collianders fond 1998 B	21 622
D310	Carl Magnus Creutz stipendiefond 1965 B	1 886
D583	Gunnel Cronwalls fond 2023 B	45 563
D193	Anders Edvard Dahls fond 1936 B	184 551
D302	Ninni och John Dahls gåva 1963 B	643 423
D128	Olivia Dahls testamente 1909 F	5 610
D333	Sylvia Dahlmans fond 1970 F	526 628
D349	Signe och Åke Dalbergs fond 1973 F	8 897
D256	Axel Damstens fond 1952 B	73 205
D491	Jur.lic. Georg C. Ehrnrooths fond 2004 B	88 016
D457	Eva och Caj Ehrstedts stipendiefond 1997 B	63 037
D399	Birgit och Ivar Ekbergs fond till förmån för finlandssvenskt bildningsarbete 1985 B	955 811
D269	Hugo Ekhammars fond 1955 F	17 196
D499	Greta och John Ekholms minnesfond 2005 F	85 005
D367	Lärare Harry Ekholms minnesfond 1975 B	8 089
D164	Johan Henrik Eklunds stipendiefond 1925 B	3 419
D287	Gabriella och Evert Ekroths fond 1960 F	488 306
D108	Elementarkursfonden 1899 B	11 159
D373	Ebba M. Enboms fond 1978 F	1 660
D275	Hulda Rosalie Engbergs fond 1957 F	293 390
D298	Märta Engbloms fond 1962 F	24 366
D535	Pehr Gustaf Engmans fond 2016 F	187 891
D489	Undervisningsrådet Nils Göran Engströms fond 2003 F	10 000
D449	Östen Engströms fond 1995 B	49 353
D237	Alina och Emil Erflunds gåva 1947 B	160 851
D285	Thure Ertmans fond 1960 B	29 278
D524	Fastighetsrådet Henrik Estlanders fond 2008 F	20 000
D110	Hedvig Falckens fond 1901 F	18 026

KOD	NAMN, GRUNDAD, GRUPP	EURO
D486	Fallåker Teaters fond 2003 B	98 949
D587	Fallåkers fond 2001 F	547 317
D184	Ax. Tor. Federleys fond 1934 F	7 071
D135	Ida Federleys fond 1912 F	302 738
D115	Viktor Federleys fond 1904 F	45 047
D501	Erik och Sylvi Feldts fond 2005 B	560 527
D107	Femte februari-fonden 1898 F	12 615
D515	Finlands svenska lokomotivmannafond 2008 B	5 263
D514	Karl Evert Finnbergs minnesfond 2008 B	1 642
D117	Kr. Fr. Forsius fond 1906 F	3 585
D428	Elna Forsmans stipendiefond 1991 F	6 639
D500	Bo Fredrikssons minnesfond 2005 F	252 195
D192	Irene Frelanders fond 1935 F	7 635
D362	Irene och Rosa Frelanders minnesfond 1974 B	61 324
D136	Ivar och Aina Friemans fond 1912 B	51 418
D358	Tekla Frostells minnesfond 1974 B	19 270
D123	Kronofogden B.F. Fröbergs biblioteksfond 1908 B	12 095
D506	Föreningen Gabelsbergers fond 2006 B	10 931
D227	Föreningen Svensk-Finlands Vänners understödsfond 1945 B	84 176
D366	Försäkringsbolaget Svensk-Finlands fond 1975 F	28 172
D149	Familjen Gahmbergs barnträdgårdsfond 1920 B	115 960
D127	Karl Knut Galetskis fond 1909 F	180 190
D144	General G.E. Galindos testamente 1918 F	72 069
D453	Carl Jacob och Nanna Gardbergs fond 1996 F	43 572
D438	Eva Gardbergs fond 1993 B	86 491
D118	A.G. Geitlins fond 1906 F	8 996
D418	Stipendiefonden Gerkmans kamratskapspris 1988 B	15 100
D156	Florentin Granholms fond 1922 F	1 660
D101	Vilhelm Grefbergs stipendiefond 1886 B	25 203
D467	Rolf Grönbloms bildningsfond 2000 F	63 070
D303	Frans Bruno Gröndahls fond 1963 F	225 669
D297	Maria och Frans Bruno Gröndahls minnesfond 1962 F	3 286

KOD	NAMN, GRUNDAD, GRUPP	EURO
D305	Ernfrid Grönholms fond 1964 F	186 406
D300	Ester Adèle Grönlunds fond 1963 F	328 976
D440	Edmund Wilhelm Guerillots fond 1993 F	279 680
D371	Vivi och Åke Gulins fond 1977 F	1 666 613
D494	Ole Gustafssons stipendiefond 2004 B	17 269
D311	Signe och Ane Gyllenbergs fond 1965 B	917 856
D197	Fil.dr K.J. Hagfors stipendiefond 1937 B	35 655
D507	Viva och Ragnar Hanssons fond 2006 F	26 980
D155	Otto Hartmans fond 1922 B	7 006
D122	Makarna Heikels idrottsfond 1908 B	58 684
D264	Ester och Artur Heikkiläs fond 1954 B	6 426
D376	Skolföreståndare Georg Helmers fond 1979 B	47 491
D487	Helsingfors folkskolors lärare- och lärarinneförenings fond 2003 B	2 096 291
D270	Gust. Ad. Helsingius minnesfond 1956 B	9 522
D390	Adèle och Martha Henrikssons fond 1983 F	397 959
D363	Eini Henrikssons fond 1975 B	219 417
D424	Ola-Hillevi och Rolf Herlers stipendiefond 1989 B	8 662
D263	Hertonäs-Degerö svenska småskoleförenings fond 1954 B	5 885
D109	Wilhelmina Hisingers donationsfond 1899 F	72 103
D397	Edit Holmbergs fond 1985 F	15 470
D341	Mårten Holmbergs fond 1972 F	4 548
D425	Elin och Karl Holmqvists minne 1989 F	98 328
D327	Lärarinnan Maja Holmqvists fond 1969 F	65 497
D361	Anna och John Holmströms fond 1974 F	35 481
D482	Ann-Mari Holmströms fond 2002 F	120 000
D576	Redaktör Gustav Holmströms minne 2017 F	52 000
D241	Hanna Holmströms fond 1948 F	113 333
D113	Theodor Holmströms folkhögskolefond 1904 B	419 441
D331	Konsul Viktor Hovings fond 1970 F	2 822
D456	Ester och Evert Huldéns minnesfond 1997 B	25 116
D404	Skolföreståndare Lennart Häggbloms fond 1986 F	7 038
D450	Paul Häggglunds stipendiefond 1995 B	5 865

KOD	NAMN, GRUNDAD, GRUPP	EURO
D477	Marianne Häggströms fond 2002 B	259 664
D283	Anna och Johan Höglunds minnesfond 1959 B	15 637
D403	Kerstin Inbergs minnesfond 1985 B	553 157
D205	Mårten Ingmans fond 1938 B	3 713
D443	Ingå Gillets minnesfond 1994 B	56 425
D271	Elin och Gertrud Janssons fond 1956 F	1 660
D278	Hilding Janssons minnesfond 1958 F	2 988
D480	Professor Jan-Magnus Janssons fond 2002 B	105 895
D431	Olof M Janssons fond 1992 B	153 353
D478	Paul Janssons fond för främjande av amatörmusiken i Svenskfinland 2002 B	15 814
D511	Frank Jernströms minnesfond 2007 F	7 105
D281	Lärare Arthur Johanssons gåva 1959 B	3 017
D231	Oskar Johanssons fond 1946 F	12 283
D257	Sanny Johanssons fond 1952 F	23 603
D465	Johan Johnssons fond för kulturverksamhet 2000 B	30 499
D352	Fingal Juslins minnesfond 1973 B	4 119
D351	Walfrid Juslins minnesfond 1973 B	2 155
D338	Ebba och Jaakko Juvas fond 1971 B	166 907
D586	Kalands svenska ungdomsförenings fond 2024 B	38 397
D522	Kamratförbundet för Östra Nylands folkhögskolas stipendiefond 2008 B	13 520
D356	Ester och Naema Kanzéns fond 1973 B	27 486
D301	Elsa Karlssons och Inga Wiks fond 1963 B	36 527
D460	Karl Erik Karlssons fond 1998 B	4 265
D348	Kasaböle privata svenska folkskolas fond 1973 B	114 302
D315	Sigrid och Jacob Kaustells fond 1967 F	5 876
D286	Eva och Henrik Kihlmans fond 1960 B	2 600 463
D152	Lennart Kihlmans donationsfond 1921 F	14 142
D229	Konstitutionella arbetarföreningens i Helsingfors bildningsfond 1945 B	23 562
D379	Agnes och J.R. Korkmans fond 1980 F	30 640
D503	Helena Korvelas fond 2006 F	52 685
D412	Beda och Felix Kreanders minnesfond 1988 B	6 482
D427	Ilmari och Nanny Kriegs minne 1990 B	175 461

KOD	NAMN, GRUNDAD, GRUPP	EURO
D158	Kristinestads kulturfond 1922 B	3 970
D323	Ethel och Ragnar Krogius fond 1968 F	24 034
D124	Mimmi Kroijerus fond 1908 F	19 818
D464	Kvinnliga teologie studerandes fond 1999 B	3 118
D116	Vaktmästare K.J. Kymlanders fond 1905 B	3 746
D320	Kyrkoby gamla syförenings fond 1968 B	4 427
D308	Ebba Kåhlmans fond 1964 F	11 552
D228	Kamrer Henrik Kåhlmans fond 1945 B	5 846
D266	Nils Källströms fond 1954 B	46 811
D232	Agnes och Robert Lagus fond 1946 B	42 373
D240	Aina Lagus fond 1948 B	2 155
D280	Nanna Medea Lagus fond 1958 F	47 438
D488	Lappfjärds folkhögskolas stipendiefond 2003 B	17 530
D173	Karl Alexander Laurells biblioteksfond 1929 B	3 664
D195	Georg Lauréns fond för kulturändamål i Österbotten 1937 B	24 575
D175	Lars Algot Laurents fond 1930 B	3 503
D130	Frans Robert Leschs fond 1911 F	8 996
D238	Jenny Lesches minne 1947 B	1 674 087
D246	Oskar Jakob Less fond 1951 B	46 863
D448	Ebba och Gerda Linds fond för den svenska saken 1995 F	143 794
D293	Alice Lindebergs fond 1962 B	134 533
D407	Edit Lindbergs fond 1987 F	162 928
D199	Gustaf Evert och Irene Lovisa Lindbergs minnesfond 1937 B	7 039
D446	Lektorn, filosofie kandidaten Edit Matilda Lindbloms minnesfond 1994 F	3 001
D290	Aina Sofia Lindbäcks fond 1961 F	76 020
D220	Johan Alfred och Charlotta Wilhelmina Lindebergs fond 1943 F	5 677
D260	Astrid och Helmer Lindells fond 1953 F	47 238
D103	Tulluppsyningsman Lindéns fond 1891 F	25 229
D153	Målarmästare C.A. och hans Hustru Ulrika Charlotta Lindfors testamentsfond 1921 F	70 841
D463	Henry och Ulla Lindfors fond 1999 F	505 947
D306	Lars E. Lindfors stipendiefond 1964 B	2 379
D577	Svante Lindhs fond 2017 F	191 436

KOD	NAMN, GRUNDAD, GRUPP	EURO
D374	Roger Lindholms stipendiefond 1978 B	2 804
D394	Anna och Evert Lindqvists fond 1984 F	326 918
D439	Göta och Erik W. Lindroos fond 1993 F	265 582
D242	Emil Artur Lindroths fond 1949 F	113 333
D325	Essi och Boris Lindstedts fond 1969 B	11 612
D512	Maj-Lis, Åke och Maj-Britt Lindströms fond 2008 B	111 574
D483	Svea Lindström-Siréns och Sven Siréns fond 2002 B	308 308
D531	Lovisa svenska köpmannaförenings fond 2009 F	50 429
D251	Selma Lundells fond 1951 F	1 660
D182	G.A. Lundenius fond 1934 F	70 841
D294	Sofia Lundqvists fond 1962 F	18 059
D382	Sofia och Jakob Lundqvists fond 1981 B	692 806
D217	Bonden Adolf Adrian Långstedts fond 1943 B	39 294
D575	Kosti-Ohto Lönnqvists fond 2016 F	563 021
D147	Otto August Malms donationsfond 1919 B	38 463
D165	Aina och E.W. Malmbergs fond 1926 B	18 463
D369	Anna och Oscar Malmbergs minnesfond 1976 F	70 841
D426	Alfred, Olga och Agda Malmgrens fond 1989 F	142 462
D172	Fru Anna Malmqvists fond 1928 B	5 260
D368	Folkskollärare Maria Mangs fond 1976 B	2 155
D215	Henrik Wilhelm Mangströms fond 1942 B	6 502
D435	Ebba och Ragnar Mannils fond 1993 F	87 066
D417	Ethel och Birger Marnilas fond 1988 B	185 299
D234	Gösta Masalins gåva 1947 F	1 660
D326	Mataskärsfonden – Edvin Bergroths donation för nyländska bildningssträvanden 1969 B	664 567
D493	Björn-Eric Mattssons minnesfond 2004 B	13 039
D295	Lektor Signe Mattssons fond 1962 F	55 637
D459	Irina Matvejews fond 1998 B	7 179
D226	Runar Meinanders fond 1945 F	21 545
D423	Ulla och Ragnar Meinanders fond 1989 F	11 698
D148	General C.O. Melåns biblioteksfond 1920 B	12 930
D225	Ellen Emilia Mélarts fond 1944 B	27 681

KOD	NAMN, GRUNDAD, GRUPP	EURO
D146	Minnet Av 1918 års frihetskamp 1919 F	38 276
D138	Kollegan A.W.E. Modeens fond 1914 F	1 660
D247	Referendarierådet Karl Modeens fond 1951 F	188 921
D343	Ernst och Elsa Montells samt Aune Josefssons minnesfond 1972 B	34 295
D392	Professor Anders Myhrmans fond 1983 B	76 014
D243	Systrarna Aina och Alma Nordbergs fond 1949 F	2 822
D336	Valter och Ingrid Nordlings fond 1971 F	228 292
D206	Gustaf Victor och Emilia Sofia Nordlunds fond 1938 F	276 094
D162	Petrus Nordmanns minnesfond 1923 B	54 483
D157	Nordsjö-Botby skoldistrikts fond 1922 B	77 298
D169	Anna och J.A. Nordströms fond 1926 B	13 173
D504	Else-Maj Nordströms fond 2006 F	233 036
D296	Mathilda Nordströms fond 1962 F	3 618
D112	Wilhelmina Nordströms fond 1903 B	60 374
D143	Hovrådinnan Augusta Nummelins fond 1917 B	11 288
D261	Hilma Nybergs fond 1953 F	1 660
D330	Nybro folkskolas i Mörskom fond 1970 B	9 077
D267	Gustil och Artur Nygrens fond 1955 B	15 391
D346	Gerda Maria Nyholms fond 1973 F	51 421
D140	Wilhelm Nyholms fond 1915 F	28 848
D516	Ernst Einar Nylunds fond 2008 B	1 430
D292	Nina Nylunds fond 1961 F	46 475
D105	Nyländska understödsfonden 1897 F	6 705
D415	Kerttu och Arvid Nymans fond 1988 F	33 196
D387	Johan och Sofia Nyqvists fond 1982 F	57 231
D131	A.J. Nystedts fond 1911 F	1 660
D533	Karl-Edvard och Gunvor Nysténs fond 2009 F	54 355
D497	Stig och Maire Nyströms fond 2005 F	77 379
D537	Tor-Erik Näsmans fond 2010 F	245 653
D400	Adèle Ohlströms fond 1985 B	114 462
D174	Axel Immanuel Olins fond 1930 F	2 822
D416	Hjördis och Hugo Olins fond 1988 F	728 242

KOD	NAMN, GRUNDAD, GRUPP	EURO
D161	Carl Alexander Palins fond för Estlands svenskar 1923 B	126 221
D207	Frans Palmros fond 1938 B	42 806
D208	Elin Palmros fond 1938 B	67 669
D212	Hedvig Palmros fond 1941 B	39 400
D102	Bröderna Paqualins fond 1891 F	1 660
D429	Eugenia Paulus fond för unga finlandssvenska kvinnliga författare 1991 B	171 016
D521	Pernå kommuns stipendiefond 2008 B	18 821
D411	Eine Pihls fond 1988 B	207 250
D262	Einar Pontåns fond 1954 F	25 551
D255	Publikationsfonden 1952 F	47 979
D125	Emil och Berta Randéns fond 1909 B	22 367
D318	Åke och Wivan von Rehausens fond 1967 B	353 037
D344	Maria Renfors fond 1972 F	253 189
D189	Riihimäki svenska folkskolas fond 1935 F	1 660
D573	Elsa och Waldemar Riskas fond 2015 B	205 990
D357	Överstelöjtnant Nils Roos fond 1973 F	259 496
D163	Fredrik och Wini Rosbergs fond 1924 B	33 499
D359	John Rosbergs och fru Lycka Rosbergs fond 1974 F	21 710
D223	Ida Rosqvists folkhögskolefond 1944 B	2 420
D350	Olga och Robert Rostedts fond 1973 B	12 771
D444	Joel Rundts fond 1994 F	7 303
D218	Johan Sigfrid Rönnbergs fond 1943 B	12 884
D209	S. Salovius fond 1939 B	6 501
D432	Johan Helmer Sandelins och Linnéa Backlunds fond 1992 F	1 518 005
D316	Ellen och Olga Sandholms minne 1967 B	503 181
D309	Karin Sandholms fond 1965 F	31 703
D505	Håkan Sandströms fond 2006 B	27 655
D498	Tom Sandströms fond för den finlandssvenska hembygdens framtid 2005 B	31 536
D530	Börje Saxbergs fond 2009 B	48 067
D120	Estrild Schildts minne 1907 B	11 197
D391	Holger Schildts stipendiefond 1983 F	73 410
D313	Auda Schulmans fond 1966 F	569 793

KOD	NAMN, GRUNDAD, GRUPP	EURO
D414	Astrid och Valter Siemssens fond 1988 F	53 546
D279	Wolter Simbergs fond 1958 B	4 740
D408	Helmer och Anne-Marie Sippels minnesfond 1987 F	14 000
D385	Sigward W. Sippels fond 1981 F	14 000
D384	Stig Sige Sippels minnesfond 1981 F	14 000
D383	Waldemar och Hjärdis Maria Sippels minnesfond 1981 F	14 000
D484	Matilda och Johan Viktor Siréns fond 2002 B	206 320
D472	Bo och Aila Sjöbloms fond 2023 B	44 422
D186	J.F. Skipparis fond 1934 F	56 666
D178	Alida Skogs minne 1932 B	2 707
D510	Synnöve och Karl-Gunnar Skogbergs fond 2007 B	12 114
D201	Småskolefonden 1937 B	7 115
D570	Svanhild och Jan-Erik Snells samt Inga Sahrbergs fond 2013 B	1 224 771
D377	Kanslirådet Kaj Snellmans fond 1979 F	74 426
D145	Bergsrådet Seth Sohlbergs fond 1918 F	576 622
D353	Solvalla barnträdgårdsfond 1973 B	7 177
D299	Sottungsby-Westersundom småskoleförenings fond 1963 B	88 022
D183	Evelina och Viktor Spjuts understödsfond 1934 B	5 273
D104	S:t Petersburger Liedertafel-fonden 1895 B	3 118
D342	Anna Stenbergs fond 1972 F	4 515
D370	Anna-lisa Stenbergs fond 1977 F	6 042
D245	Ellen Stenbäcks fond 1950 F	6 706
D236	Josef och Emma Stenbäcks minnesfond 1947 B	2 052
D378	Irene och Halvdan Stenholms fond 1979 F	3 126 426
D581	Lillebil och Carl-Johan Stierncreutz fond 2022 F	131 343
D170	Karl Gustaf Strandbergs fond 1927 B	5 510
D409	Agda Maria och Gigge Strandviks fond 1987 B	35 868
D132	Adhemar Strengs fond 1911 F	2 855
D528	Stroke- och afasifonden 2009 B	86 063
D282	Ester och Georg Ströms fond 1959 F	23 072
D398	Karin Ströms fond 1985 F	18 590
D253	Stina Maria Strömbergs minnesfond 1952 B	3 673

KOD	NAMN, GRUNDAD, GRUPP	EURO
D340	Harry Waldemar Strömmers fond 1971 F	174 281
D473	Vivi Strömsténs minne 2001 F	25 389
D536	Alf Ståhlbergs fond 2017 F	151 517
D248	Edla och Reinhold Ståhlbergs fond 1951 B	6 738
D198	Axel Stålstörms fond 1937 B	8 760
D151	Ständiga medlemmars fond 1920 F	57 529
D445	Jarl Sundborgs minnesfond 1994 F	3 320
D160	Anders Gustaf Sundbergs fond 1923 F	1 660
D259	Anna Sundholms fond 1952 B	87 882
D502	Erik Vilhelm och Else Maria Svarfvars fond 2005 B	235 332
D181	Svensk hyllningsfond 1933 F	148 058
D166	Svensk minnesfond 1926 F	715 386
D187	Svenska bildningens vänner i Brahestad fond 1934 F	12 747
D339	Svenska bildningens vänner i Sockenbacka fond 1971 B	226 976
D584	Svenska blinidskolföreningens fond 2023 B	37 066 505
D319	Svenska brevinstitutets fond 1968 B	113 457
D171	Svenska Dagens skolgåva 1928 B	2 155
D254	Svenska Folkskolans i Lönnhammar fond 1952 F	1 660
D388	Svenska folkskolans vänner 100-årsfond 1982 F	223 100
D509	Svenska folkskolans vänner 125-årsjubileumsfond 2007 F	168 850
D345	Svenska folkskolans vänner jubileumsfond 1972 F	1 310 019
D203	Svenska folkskolans vänner studiefond 1938 B	204 102
D233	Svenska förbundets fond 1947 B	3 455
D355	Svenska föreningens i Östermyra fond 1973 B	1 186 627
D513	Svenska kamratförbundet vid statsjärnvägarnas fond 2008 B	255 654
D520	Svenska kamratförbundet vid statsjärnvägarnas rfs hyllningsfond 2008 B	640
D517	Svenska kamratförbundet vid statsjärnvägarnas studiefond 2008 B	744
D519	Svenska kamratförbundets vilohemsfond 2008 B	2 460
D291	Svenska skolfonden 1961 B	652 697
D168	Svenska småskoleseminariets i Helsingfors bostadsfond 1926 B	123 525
D436	Svenska studieandelskassans fond 1941 B	29 962
D150	Svensk-Finlands musikfond 1920 B	2 052

KOD	NAMN, GRUNDAD, GRUPP	EURO
D221	Syfoöreningens utbildningsfond 1943 B	105 381
D141	Kanslirådet Carl Synnerbergs fond 1915 F	180 190
D268	Syskonen Björkells fond 1955 B	63 355
D121	Janne Söderströms skolfond 1907 B	23 480
D389	Eva och Bjarne Takolanders fond 1982 F	72 103
D235	Nina Tallbergs fond 1947 F	6 606
D525	Inga Tallqvists fond 2008 F	222 099
D317	Rosa Tammelanders minnesfond 1967 B	4 740
D365	Josef Emil Teirs fond 1975 F	338 836
D219	Rusthållaren Frans Tennbergs fond 1943 B	117 168
D177	Mårten Thors stipendiefond 1932 B	27 471
D312	Dipl.ling. Paul Thorwalls understödsfond 1966 S	3 363 949
D134	Mathilda Thölgrens fond 1912 F	61 978
D200	Johan Fredrik Timpers fond 1937 F	22 673
D133	Karl Emil Tollanders fond 1912 F	95 775
D321	Vera Torckells minnesfond 1968 B	32 976
D139	Nikolaj August och Mathilda Maria Turdéns fond 1915 B	21 449
D273	Sigrid Vaenerbergs fond 1956 F	8 598
D288	Viks småskolefond 1960 B	9 233
D114	Västra Nylands musikfond 1904 B	4 474
D518	Ina och Emil Wahlroos fond 2008 B	1 071
D190	Ingrid Wasastjernas fond 1935 B	18 463
D191	Selma Wasastjernas fond 1935 B	197 553
D244	Elsa Wasastjernas fond 1949 F	9 461
D527	Anita och Helge Waselius fond 2008 B	2 862 860
D252	Ellen och Hjalmar Waselius fond 1952 B	162 577
D571	Hedvig Waselius fond 2014 B	1 597 808
D176	Bröderna Oskar, Karl, Herman, Artur och Hjalmar Waselius fond 1931 F	10 807 897
D126	Aug. och Matilda Weckströms fond 1909 F	108 121
D274	Martin Wegelius och Richard Faltins fond 1957 B	8 662
D569	Ernst Rafael Wesanders fond 2013 B	910 224
D372	Leif Westerbergs minnesfond 1978 F	9 428

KOD	NAMN, GRUNDAD, GRUPP	EURO
D381	Christel och Hilding Westerholms fond 1980 F	4 183
D437	William Magnus Wickbergs fond 1993 B	1 423 948
D462	Einar och Rut Wickströms minnesfond 1999 F	42 028
D185	Lilly Wickströms minnesfond 1934 B	5 846
D532	Arkitekt Marita Wickströms fond 2009 F	421 666
D307	Justitierådman Tor Wickströms fond 1964 F	3 187
D196	Nanny Widerholms fond 1937 B	3 503
D249	Gustaf Wiklunds minnesfond 1951 B	2 942
D250	Ruth och Paul G. Wiklunds fond 1951 B	2 556
D386	Birger Rudolf Wikströms fond 1982 F	78 310
D265	Elin Wilhelmssons fond 1954 F	171 763
D154	Jordbrukaren Janne Winkvists testamente 1921 F	2 822
D210	Ane Winqvists fond 1939 F	2 822
D211	Hanna Winqvists fond 1939 B	40 970
D129	Robert Ådahls fond 1910 F	3 618
D142	Alexandra Åhmans fond 1916 F	7 801
D277	Eric och Johanne Åkessons fond 1958 B	191 061
D405	Viktor Öhbergs fond 1986 F	15 038
D582	Gun Österbergs fond 2020 F	317 239
D468	Pär Österbergs fond för Barösunds framtid 2000 B	273 787
D442	Östsvensk samling i Grankulla 1994 B	2 277

